

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů

Katedra zahradní a krajinné architektury

Znaky malebnosti krajinného rázu

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Kateřina Voleská

Vedoucí práce: doc. akad. soch. Aleš Hnízdil

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Znaky malebnosti krajinného rázu" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 11. 4. 2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala mému vedoucímu práce panu doc. akad. soch. Aleši Hnízdilovi za konzultace, za všechny podnětné rady a za jeho lidský a inspirativní přístup. Děkuji mému manželovi a synovi za láskyplné zázemí, toleranci, motivaci a inspiraci. Děkuji mému tatínkovi a bratrovi za pomoc s výrobou pastelek. Děkuji celé své rodině za podporu a blízkost. Děkuji všem, kteří mi byli při vypracování diplomové práce nápomocní a všem, kteří se stali její součástí.

Znaky malebnosti krajinného rázu

Souhrn

Diplomová práce se zabývá krajinou a jejím rázem v Orlickém Podhůří. Věnuje se tématům spojeným s vizuálním vnímáním obrazu krajiny, vnímáním krajiny všemi smysly, percepcí krajiny, estetickými hodnotami krajiny a land artem. Hlavní důraz je kladen na použití land artu jako způsobu, kterým můžeme mapovat krajinotvorné prvky a zakomponovat je do projektu krajinářských úprav. Land art je použit jako nástroj komunikace s obyvateli, který poutá pozornost, pomáhá lidem zapojit smysly a aktivovat postoj ke krajině. Lidé tak dostávají příležitost vnímat krajinu jinak, prožít ji.

Praktická část práce shrnuje všechna východiska, na jejichž základě je vypracován návrh krajinářských úprav modelového území. Nejvýznamnější podklad tvoří krajinářské analýzy určující krajinný ráz území a land artové instalace. Cílem bylo zapojit zejména místní obyvatele a pomocí land artu s nimi mluvit o krajině a jejích znacích, hodnotách, historii i problémech. A na závěr jsou tyto poznatky společně s výsledky analýz zohledněny v návrhu krajinářských úprav.

Klíčová slova: krajinný ráz, znaky krajinného rázu, hodnoty krajiny, vnímání krajiny, land art

Picturesque characters of landscape

Summary

The diploma thesis deals with the landscape and its character in Orlické Podhůří. It focuses on issues related to the visual perception of the landscape image, the perception of the landscape by all senses, the aesthetic values of the landscape and land art. The main emphasis is put on the use of land art as a way to map landscaping elements and incorporate them into landscaping project. Land art is used as a tool for communicating with the public, that attracts attention, helps people to engage senses and to activate their attitude towards the landscape. So people get the opportunity to perceive the landscape differently, to experience it.

The practical part of the thesis summarizes all the bases on which is elaborated the design of landscaping modifications of the model territory. The most important background are analyzes of landscape that determines the landscape character and land art installations. The aim was to use land art to engage local people and talk with them about the landscape and its features, values, history and issues. Finally, these findings together with the results of the analyzes, are taken into the project of landscaping design.

Keywords: landscape character, signs of landscape character, landscape values, landscape perception, land art

OBSAH

1. ÚVOD	6	5.1.3. Sekundární krajinná struktura	22
2. CÍL PRÁCE.....	7	5.1.4. Terciární krajinná struktura.....	28
3. LITERÁRNÍ PŘEHLED	8	5.1. Praktická část	46
3.1. Krajinný ráz a jeho hodnocení	8	5.1.1. Land art	46
3.2. Znaký krajinného rázu.....	8	5.1.2. Zapojení veřejnosti	48
3.3. Vizuální vnímání krajiny	9	5.1.3. Východiska.....	55
3.4. Zvuky krajiny	9	5.1.4. Návrh řešení krajinářských úprav	57
3.5. Vnímání krajiny všemi smysly	10	6. DISKUZE.....	68
3.6. Percepce krajiny	10	7. ZÁVĚR	74
3.7. Estetické hodnocení krajiny.....	10	8. SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ, TABULEK A ZKRATEK	75
3.8. Malebnost krajiny.....	11	9. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	78
3.9. Genius loci	11		
3.10. Paměť krajiny.....	12		
3.11. Land art.....	12		
4. MATERIÁL A METODY	13		
4.1. Modelové území.....	13		
4.1.1. Výběr modelového území	13		
4.1.2. Reliéf.....	13		
4.1.3. Klima.....	13		
4.1.4. Geomorfologie.....	13		
4.1.5. Geologie a pedologie	13		
4.1.6. Hydrologie.....	13		
4.1.7. Biota	13		
4.1.8. Historie	14		
4.2. Metodický postup.....	14		
4.2.1. Terénní průzkum a fotodokumentace	14		
4.2.2. Práce s podklady	14		
4.2.3. Digitalizace dat	14		
5. VÝSLEDKY	16		
5.1. Analytická část (charakteristiky určující krajinný ráz).....	16		
5.1.1. Širší územní vztahy.....	16		
5.1.2. Primární krajinná struktura	18		

1. ÚVOD

V současnosti si lidé už tolik neuvědomují sounáležitost s krajinou. Krajina pro nás a naši existenci není nikterak nezbytná. Lidé si nemusí každý den obstarávat obživu v krajině. Světové války, měnící se politická situace, průmyslová expanze, převraty v zemědělství, nové společenské tendence a další nové přístupy, které s sebou doba přináší, způsobují narušení přirozeného vztahu člověk s krajinou. Byla narušena přímá vazba člověka ke krajině, již potřeboval k životu k přežití. Důsledkem těchto změn byl rovněž narušen základní životní prostor, místo, kde se odehrávají životy lidí, kde generace střídá generaci. Krajina v sobě ukrývá mnoho příběhů, jmen, událostí, významů, souvislostí a duchovních symbolů, které si obyvatelé slovně předávali. Ruku v ruce s přerušením přímé vazby člověka s krajinou uhasíná i zájem o tyto příběhy. Krajinná paměť tak nenávratně zaniká. Umírají poslední pamětníci, přistěhovávají se noví obyvatelé a historické krajinné struktury se vytrácí.

Je na čase se opět začít o krajinu zajímat. Ale umíme o ní s lidmi srozumitelně mluvit? Je na čase obnovit a prohlubovat vztah k místu, v němž žijeme. Ale dokážeme krajinu správně vnímat a přemýšlet o ní? Je na čase sdílet svoje příběhy. Ale umíme si naslouchat?

Člověk do krajiny patří. Kulturní krajina bez lidského měřítka postrádá význam. Vztah člověk – krajina je oboustranně a obousměrně potřebný. Člověk má v krajině své místo a obráceně krajina mu je domovem.

Tato práce se snaží komunikovat s lidmi o krajině i jinak než slovy. Snaží se zapojit všechny lidské smysly při pohledu na krajinu a nutí člověka vnímat krajinu třeba trochu jinak, než by očekával, pomocí land artu. Tento neobvyklý způsob komunikace může být pro lidi příležitostí nad krajinou přemýšlet, pohledět na vlastnosti a charakteristiky krajiny, které jsou třeba na první pohled skryté. Zapojit fantazii, zapojit vzpomínky z dětství, vzpomínky z vyprávění svých prarodičů, vnímat srdcem, hledat skrytý potenciál místa...

Touto cestou můžeme vyzdvihnout hodnoty krajiny současné, vzpomenout na hodnoty minulé nebo naopak akcentovat problémy a střety v krajině, které by bylo dobré řešit. Podpořit identitu místa. Hledat historické stopy v krajině. A na základě všech těchto poznatků potom vytvořit návrh krajinných úprav.

Tato práce se zaměřuje na krajinu z pohledu člověka. Zabývá se krajinným rázem a jeho hodnocením, ale také vizuálním vnímáním krajiny, jejích scén a jejích estetických hodnot. Dále se věnuje lidské percepci a jejích krajinných elementů, které lidskou percepci ovlivňují.

2. CÍL PRÁCE

Cílem této diplomové práce je na základě studia odborné literatury o krajině, vnímání krajiny, estetice krajiny a land artu, na základě terénního průzkumu, analýz a land artových projektů vytvořit návrh krajinářských úprav v modelovém území, v šesti malých vesnicích tvořících jednu obec Orlické Podhůří. Cílem práce je použít land art jako způsob, kterým můžeme mapovat krajinotvorné prvky a zakomponovat je do projektu krajinářských úprav.

Teoretická část práce se zabývá krajinným rázem, jeho znaky a hodnocením, vizuálním vnímáním krajiny, estetickými hodnotami krajiny, geniem loci, percepcí krajiny i land artem. Cílem praktické části diplomové práce je vypracovat krajinářskou analýzu v modelovém území. Následně společně s místními obyvateli akcentovat pomocí land artu znaky krajiny, které vnímají jako identické, malebné nebo jakkoliv důležité pro místo, v němž žijí. Popřípadě poukázat na problémy nebo zaniklé prvky krajiny. A na závěr je cílem ze všech získaných podnětů vytvořit návrh krajinářských úprav modelového území.

3. LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1. Krajinný ráz a jeho hodnocení

Pojem 'krajinný ráz' je definován zákonem. Podle znění zákona je krajinný ráz dán zejména přírodní, kulturní a historickou charakteristikou určitého segmentu krajiny (místa či oblasti). Vorel a Kupka (2011) dodávají, že krajinný ráz je v pojetí zákona dán přírodní charakteristikou, kulturní a historickou charakteristikou a jejich vizuálním projevem v krajinné scéně.

Krajinný ráz je zákonem chráněn před znehodnocením. Zákon se krajinnému rázu věnuje v části obecné ochrany přírody a krajiny v §12 Ochrana krajinného rázu a přírodní park, a to v následujícím odstavci:

(1) Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině (zákon č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny).

Aby bylo možno krajinný ráz chránit, je potřeba vyhodnotit a popsat znaky a hodnoty, které vytvářejí krajinný ráz té dané krajiny. Existují dvě varianty hodnocení. Jedna z nich vyhodnocuje krajinný ráz dané oblasti, hodnocení se vztahuje na menší prostorové jednotky, v nichž se určují charakteristiky a hodnoty, analyzují se vztahy jednotlivých částí krajiny, jedná se o tzv. preventivní hodnocení. Druhou variantou je hodnocení konkrétního (převážně navrhovaného) vlivu záměru na krajinný ráz, v tomto případě se posuzuje projev a působení v daném prostředí, jedná se o kauzální (aktuální) hodnocení (Svobodová, 2011).

Oba typy hodnocení jsou použitelné jako nástroje ochrany rázu kulturní krajiny, první ve formě preventivních opatření a druhý hodnocením potenciálního zásahu do krajinného rázu v konkrétní situaci (Vorel – Kupka, 2011).

V našich podmínkách jsou v praxi nejvíce využívány a obecně doporučované tyto metodiky:

- Igor Míchal – metodické doporučení hodnocení krajinného rázu,
- Jiří Löw – metodické principy ochrany krajinného rázu,
- Ivan Vorel – metodický postup hodnocení krajinného rázu,
- Roman Bukáček, Petr Matějka - hodnocení krajinného rázu rozsáhlejších území.

První tři autoři řeší spíše kauzální ochranu krajinného rázu, zatímco metodika Bukáčka a Matějky se věnuje ochraně preventivní.

Všichni autoři se shodují na výkladu krajinného rázu jako souboru přírodních a člověkem vytvářených charakteristik typických pro danou oblast či místo. Všechny metodické postupy jsou shodně založeny na principu prostorové a charakterové diferenciaci řešeného území. Území rozdělují na menší celky hodnocené jako homogenní prostory. V těchto územích popisují a klasifikují přírodní, kulturní, historické a estetické charakteristiky krajinného rázu. Löw a Míchal tímto způsobem určují míru dochovanosti krajinného rázu v daném místě.

V přístupech k hodnocení krajiny se už rozcházejí, zejména v pohledu na estetickou hodnotu krajinného rázu. Vorel společně s Bukáčkem a Matějkou označují krajinný ráz jako prvek objektivní, který tvoří charakter krajiny. Estetickou hodnotu shledávají jako objektivně zhodnotitelnou vlastnost. Zatímco autoři Löw a Míchal považují krajinný ráz za výsledek subjektivního působení krajiny na její obyvatele, krajinný ráz podle nich identifikuje určitý prostor, estetické hodnoty vztahují k dimenzi krajiny duchovní a prožitkové. (Svobodová, 2011).

Dalším rozdílem autorů, který ovlivňuje jejich přístup ke krajinnému rázu, je dán samotným zaměřením nebo profesí. Vorel, architekt, zdůrazňuje estetickou hodnotu krajiny, zatímco Bukáček, ekolog, klade důraz na uspořádání krajinných prvků a složek. Autoři Löw, architekt, a Míchal, ekolog, přes odlišné profese také zaujímají spíše duchovní a filozofický přístup k této problematice.

Krajinný ráz, tedy přírodní, kulturní a historická charakteristika se projevuje soustavou znaků, které je možno v krajině identifikovat.

3.2. Znaky krajinného rázu

Znaky krajinného rázu od sebe odlišují jednotlivé oblasti a místa v krajině, zároveň však mohou být i různým úsekům krajiny společné. Tyto znaky jsou především vnímané vizuálně. Pro hodnocení krajinného rázu řadíme znaky do tří základních skupin podle jejich povahy – znaky přírodní, kulturní a historické. Některé znaky však mohou patřit jak mezi přírodní charakteristiky, tak i mezi znaky kulturní a historické.

Znaky krajinného rázu mají dvojí charakter. Jednak je to přítomnost určitého jevu a jeho význam v krajině a na druhé straně je to jeho vizuální projev, přičemž vizuální projev (uplatnění v krajinné scéně) může vytvářet estetické hodnoty, harmonické měřítko a harmonické vztahy v krajině (Vorel – Kupka, 2011).

Znaky a hodnoty krajinného rázu identifikované v hodnoceném území nemají stejný význam ani váhu v krajinném rázu ani stejnou cenu. Proto je nutné jejich cenu a význam v krajinném rázu hodnoceného území specifikovat (klasifikovat). Znak, který však je v rázu řešeného území zásadní, může

být z pohledu cennosti běžný a naopak. Vorel a Kupka (2011) nabízí trojí klasifikaci v krajinném rázu - dle významu, dle cennosti a dle projevu znaku.

Typické znaky krajiny jsou konkrétní člověkem smyslově vnímané charakteristiky krajiny, které se podílí na jejím celkovém obrazu (viz kap. 3.3.), identifikují pro člověka určitý prostor, a tím vytvářejí ráz krajiny.

3.3. Vizualní vnímání krajiny

Vizualní příjem informací z prostředí tvoří hlavní zdroj vnímání.

Svobodová (2011) ve svém díle uvádí, že z evolučního hlediska je lépe člověk adaptován na vizualní vnímání podnětů než na přijímání jakýchkoli jiných informací. Pomocí zraku se člověk učí, reaguje a hodnotí své okolí (Newby, 1971).

Z fyziologického hlediska je oko jedním lidským orgánem, kterým získáváme informace z okolního světa ve vyšší míře než ostatními smysly. Umožňuje vjemy vidění a schopnost vnímat a vyhodnocovat podněty. Oko dokáže rozpoznávat barvy, tvary, rozměry. Löw a Michal (2003) upozorňují, že lidské oko je schopné zachycovat vjemy jen v ohniskovém bodě. Se zvětšující se vzdáleností od ohniskového bodu se sítnice oka zaměří na jednu oblast, v níž dokáže průměrný jedinec vnímat nejvíce sedm položek zároveň. Ve vizualním poli, které vnímáme jako celek, se objevují prvky, které náš zrak upřednostňuje, na které se zaměřuje a ostatní objekty ustupují do pozadí. Z množství podnětů si vybíráme ty, které nás vědomě či nevědomě zaujmou (Zuska, 2001).

Krajinu je možné definovat z různých vědních oborů, z různých hledisek a postojů. Mnoho autorů ji popisuje z pohledu obyčejného pozorovatele. V takovém případě lze za krajinu považovat všechno, co vidí lidské oko před sebou, kam až dohlédne. Jakle (1987) definuje krajinu jako vizualní svět, který se pozorovateli rozprostírá před očima. Jiří Sádlo (Storch, 2002) tvrdí, že krajina je to, co nás nutí vylézt na rozhlednu. Jeden z významů krajiny podle autora Souriau (1994) se také zaměřuje na výhled, který se nám otevírá z jednoho bodu. Stibral (2009) definuje krajinu jako zrakem vnímatelnou část zemského povrchu, která má svůj horizont a je nahlédnutelná z distance.

Jiří Sádlo (1998) krajinu připodobňuje k textu, jedna z jeho esejí nese dokonce jméno „Krajina jako interpretovaný text“. Podobně i David Storch (2002) vidí mezi krajinou a textem jistou paralelu. Krajina tvoří strukturu z objektů (lesy, louky, pole, vesnice, ...) podobně jako věta je tvořena z jednotlivých slov. Stejně jako nejsme schopni krajinu obsáhnout jedním shlédnutím, tak ani knihu nedokážeme přečíst jedním pohledem.

Valenta (2008) srovnává krajinu s jevištěm, kde dochází ke vstupu důležitých informací prostřednictvím vnímání zrakem (vizualního vjemu), ale i o představování si zrakem (vybavení si vizualního vjemu, příp. i jeho rekonstrukci).

V těchto souvislostech někteří autoři používají termín „obraz krajiny“, vnější projev vnitřních krajinných struktur.

Přestože už slovo obraz zaměřuje pozornost na vizualní hledisko, krajinný obraz je v realitě vnímán tzv. multisenzuálně (vícesmyslově) (Vorel, Kupka, 2011). Krajinný obraz totiž nemůžeme sledovat vždy stejně jako je tomu například u zarámovaného obrazu na stěně. Je vnímán společně s vůněmi, pachy, zvukem listů, trávy, větru, vody, zpěvem ptáků a dalšími vjemy. Je proměnlivý v odlišné denní hodině, v ročním období, za různého počasí. Zpravidla je vnímán za pohybu. Dynamicky.

Obraz krajiny vysvětluje Demek (1999) jako vnímání prvků a složek krajiny, které můžeme vnímat našimi smysly (např. konturu kopce, ale nikoliv pH půdy).

Podobně vizualně vnímatelné znaky jako hlavní složky krajinného rázu vyzdvihuje Vorel (2007). Souhrn těchto rysů nazývá „krajinnou scénou“, ve které hraje roli uspořádání jednotlivých viditelných prvků – terénu, vegetace, staveb, land-use. Samozřejmě vnímání ostatními smysly může posilovat účinek vizualního vnímání.

Při pobytu v krajině hodnotíme na prvním místě očima – vizualně. Proto jsou turisticky atraktivní vyvýšená místa s výhledem, rozhledny, kopce, vyhlídky apod. Ostatní smysly se zapojují zpravidla až po delším čase, nebo je potřeba silnější podnět.

3.4. Zvuky krajiny

Zvuk je podstatnou přirozenou součástí prostředí, v němž žijeme. Zvuky jsou základem dorozumívání se, řeči, komunikace a příjmu informací. Zvuk je mechanické elastické vlnění, které se vytváří jako reakce látky či pole na určitý rozruch (disturbanci) a vyvolává v lidském uchu sluchový vjem (Vlachová, 2009).

Zvuky v krajině se podílejí na našem vnímání a hodnocení krajiny. Zvuková charakteristika krajiny je vedle vizualních vlastností významným faktorem, který dokresluje její celkový charakter. Rovněž výrazně ovlivňuje naše vnímání krajiny, skrze naše smysly, resp. sluch. Akustika krajiny tak dhaluje další kvality krajiny. Často pozitivní vizualní vjemy umocňuje a obohacuje, v některých případech však může vizualně cenné krajiny vlivem hluku zcela znehodnotit. Za hluk považujeme příliš silné zvuky, které jsou lidskému sluchu nepříjemné.

Naopak ticho (klid) je od šedesátých let minulého století pro většinu populace společně se zchovalostí přírodního prostředí vyhledávanou komoditou. Tato vlastnost hraje roli i v cenách pozemků, tiché prostředí zastavěných a zastavitelných pozemků cenu zvyšuje, naopak hlukové znečištění se považuje za věcné břemeno. Klidné prostředí docílilo v zákoně o ochraně přírody č. 40 z roku 1956 vytvoření kategorie velkoplošného chráněného území – chráněné krajinné oblasti, kde se ticho implicitně chránilo. K cílům tichých oblastí měla ještě blíže chráněná území vyplývající z minulého stavebního zákona č. 50 z roku 1976, uvedené pod názvem „oblasti klidu“. V současné době platí zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, do něhož byly všechny tyto oblasti administrativně převedeny do kategorie „přírodní park“, který je primárně určen k ochraně krajinného rázu (Ládyš, 2009).

Libor Ládyš (2009) ve svém projektu „Stanovení akustického klimatu na území ČR“ rozlišuje zvuky přirozeného původu (geofonní, biofonní) a zvuky umělé (antropofonní). Zvuky přirozeného původu dále dělí:

- zvuky geofonní (tj. zvuky abiotického původu, např. svahové sesuvy, termické pukání hornin aj.) a zvláště pak -
- zvuky aerofonní (zvukové projevy větru – např. šustot listí)
- zvuky hydrofonní (proudění vody – např. bubláni potoka)
- zvuky biofonní (tj. zvuky biotického původu, zvukové projevy zvířat), zvláště pak -
- zvuky ornitofonní (zvukové projevy ptáků)

V našich podmínkách se krajinnou akustikou zabývají Tomáš Hendrych a Alois Hynek, kteří zpracovali akustickou typologii české krajiny. Hendrych a Hynek (2008) tvrdí, že akustika krajiny může sloužit jako metoda krajinně-ekologického výzkumu. Ve své typologii krajiny zavádí kategorie se sníženou, průměrnou a zvýšenou hodnotou. V typizaci uplatňují aerofonní, ornitofonní a antropofonní zvuky, v říčních údolích ještě berou v úvahu hydrofonní charakteristiky. Pro krajiny zvláštních zvuků používají kategorii specifickou.

Na Slovensku vytvořil Tomáš Lazár zajímavý projekt „Poslouchejte zvuky přírody, měst a obcí. Poslouchejte, jak zní krajina.“ Tento projekt mapuje zvukovou tvář krajiny Slovenské a maličko i České republiky (www.akozniekrajina.sk).

3.5. Vnímání krajiny všemi smysly

Lidské smysly mají významnou úlohu při vnímání krajiny, protože díky nim člověk získává informace ze svého prostředí, zpracovává je a vytváří si vlastní názor. Existuje mnoho faktorů, které

na člověka působí a ovlivňují ho. Neexistují dva stejní lidé se stejným cítěním, vnímáním. Každý člověk vnímá své okolí jedinečně.

Kromě základních pěti smyslů (zrak, sluch, čich, chuť, hmat) registruje lidský organismus řadu dalších jevů a stavů (např. bolest, teplotní změny, polohu aj.) (Vokurka a Hugo, 2007).

Vnímání zachycuje to, co v danou chvíli působí na naše smysly, ale zároveň vnímané podněty působí i na lidskou psychiku a emoce.

3.6. Percepce krajiny

Percepce není pouze reakce našich smyslů na konkrétní podněty (vnímání), ale také **účelová aktivita výběrového charakteru** (Černoušek, 1992). Percepce krajiny je tedy založena na vnímání krajiny našimi smysly, navíc potom zahrnuje další prožitky, vjemy, pocity, emoce, aj. Na základě všech těchto skutečností upřednostňuje, vyhodnocuje, vybírá, třídí, ...

Ve vnímání krajiny hraje podstatnou úlohu fakt, zda tuto konkrétní krajinu vnímám poprvé anebo opakovaně. Percepce krajiny je ovlivněna řadou dalších faktorů: pohlavím, věkem, zdravotním stavem jedince, profesí, vzděláním, zájmy, aj. Člověk se dívá, naslouchá, čichá, dotýká se, chutná, vnímá vnitřními smysly, ale vnímá i celým tělem, vciťuje se, prožívá, reflektuje a sebereflektuje, představuje si, mění scénu ve své fantazii, reaguje na situaci, rozhoduje se, hodnotí, srovnává, jedná. Uplatnění těchto činností je u každého jednotlivce individuální (Flekalová, Trnka 2010). Vnímání tudíž přesahuje naše smysly.

Vnímání je rovněž podmíněno sociální rolí a tzv. psychologickým typem člověka. Sociální role má vliv na to, jakým způsobem člověk krajinu vidí. Jiné charakteristiky a vlastnosti krajiny vidí turista, odlišné vidí developer, lesník, geolog, ekolog i krajinář. Psychologický typ vnímatele existuje ve třech podobách (Černoušek, 1992). Ekomorfní typ do krajiny přenáší své nálady, nedokáže krajinu vnímat takovou, jaká je, ale jakou ji sám chce. Mezomorfní typ sleduje krajinu jako svého protivníka, se kterým chce soupeřit a ovládnout ho, chce ho dobýt a vlastnit. Endomorfní typ vnímá krajinu tak, že ji na sebe nechává působit, krajinu smyslově prožívá.

Vnímání je založeno na vzájemné interakci (mění se krajina, mění přijímaná informace), funguje jako rozhovor mezi člověkem a krajinným prostorem.

3.7. Estetické hodnocení krajiny

Pojem „estetika“ má řecký původ a znamená cit, vnímání (Harper, 2010). Úloha estetiky je zásadní, neboť je nedílnou součástí života všech lidí, je součástí lidské kultury i celé civilizace (Svobodová, 2011).

Estetická potřeba patří mezi základní lidské potřeby, kterou člověk uplatňuje na své okolí. Její uspokojování vyvolává pocity pohody a štěstí. „*Krajina byla, je a bude hodnocena především podle toho, jak uspokojuje proměnlivé lidské potřeby*“ (Löw a Míchal, 2003). Požadavek krásy krajiny je tak veřejným zájmem jako jednoho z relevantních kritérií její celkové hodnoty (Míchal In Svobodová, 2011).

Pojem „estetická hodnota“ je uveden v zákonné úpravě ochrany krajinného rázu. „*krajinný ráz je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu*“ (č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny). Estetická hodnota je tedy zákonným kritériem a základním aspektem hodnocení krajiny. Na druhé straně je ale estetická hodnota záležitostí zcela subjektivní. „*Víme, co je krásné, ale nevíme, co je krása*“ (Wöbse, 2002). Stibral, Dadejík a Zuska (2009) považují estetický prožitek za jeden z nejkomplicovanějších vícesmyslových prožitků, jichž je člověk schopen.

Každý jednotlivý typ krajiny se skládá z řady estetických hodnot a nelze tedy považovat v tomto smyslu jeden hodnotnější než druhý (Nepomucký, Salašová, 1996).

Sádlo (1998) mluví o intuitivním estetickém hodnocení jako o výsledku celostního prožitku krajiny, ale není podloženo racionální analýzou, která se opírá o myšlení v pojmech vyjadřovaných slovy a vede k soudu „líbí – nelíbí“.

Do estetického hodnocení krajiny vstupují osobní preference. Librova (1988) soudí, že velký význam má pocit krajiny domova, takové krajiny, ve které jsme trávili dětství a váže se nám k ní pocit bezpečí. V takové krajině se potom celý život cítíme jako doma a je pro nás měřítkem hodnocení. Zejména obrys horizontu a další charakteristické krajinné prvky si s sebou neseme v podvědomí. Estetická hodnota krajiny, byť nevědomě, ovlivňuje naše vztahování se k přírodě např. i při ochraně.

Estetické uspokojení, které vychází ze zkušenosti vnímání krajiny, vychází ze spontánního vnímání krajinných prvků, které svými tvary, barvami, prostorovým uspořádáním a dalšími viditelnými vlastnostmi působí jako orientační znaky prostředí vhodné pro přežití.

Mezi estetické hodnoty krajiny můžeme považovat i historické stopy v krajině (Hájek, 2003), paměť krajiny (viz kapitola 3.7). S estetickými hodnotami krajiny také úzce souvisí genius loci (viz kapitola 3.6).

3.8. Malebnost krajiny

Existuje mnoho adjektiv, která krajině přivlastňujeme při pohledu na ní a jimiž vyjadřujeme naše estetické uspokojení. Malebnost je pojem přiřazovaný krajině vykazující esteticky specifické, nevšední nebo řekněme až idylické vlastnosti. Karel Stibral (2013) ve své knize O malebnu uvádí, že malebno bylo kdysi jednou samostatnou estetickou kategorií, o níž se publikovaly práce, o níž se polemizovalo a

dokonce někteří cestovatelé se vydávali ji hledat. Nejčastěji používaným pojmem ve spojení s estetickým hodnocením je krásno, krásný. Malebnost je vlastnost vzácnější. Dalšími estetickými pojmy jsou např. vznešeno či ošklivost.

Původně malebnost označovala kvality krajiny, které malíři zobrazovali na svých plátnech. Malebností se zabýval v 18. století William Gilpin, anglický teoretik, spisovatel a kreslíř. Mezi základní znaky malebného objektu považoval nepravdivost, neurčitost, drsnost, zpustlost (Zuska, 2009). Význam pojmu malebnost je tedy v současné době naprosto odlišný než jeho původní chápání.

Všechny tyto estetické přívlastky jsou subjektivní. „*Krása, to je stav duše*“ (Cipárovci, 2010). Vkus a pocity jsou u každého jednotlivce obrovsky proměnlivými ukazateli.

3.9. Genius loci

Genius loci, někdy překládán jako duch místa, je termín stále častěji užívaný, ale málokdo dokáže vysvětlit jeho význam. Duch místa, může na člověka působit vizuálně, přes jiné smysly, ale možná i mimosmyslově. Toto působení vystihují Rysová a Cílek (2005).

Václav Cílek (2004) říká „*že je důvodem, který neumíme pojmenovat, ale kvůli kterému se vracíme*“. Podle Norberg-Schulze (1994) má svého genia nejen každá osoba, ale i každé místo, město i stát. Lokální genius vztahující se k podstatě místa byl již ve starověkém Římě vzýván jako genius loci.

Genius loci byl v průběhu dějin spojován s nejrůznějšími podobami napříč všemi kulturami. Velký význam získal v oblasti náboženství, kde byl spojován s posvátnými místy, která v krajině měla a mají symbolickou hodnotu. Christopher Day (2004) považuje za svatá místa ta, která v nás vzbuzují úctu.

Jiří Šípek (2008) zmiňuje, že není třeba se striktně držet představy prostoru vymezeného fyzikálními veličinami. Přestože genius loci se už samotným původem slova odkazuje na konkrétní místo, které svými vlastnostmi podmiňuje naše emoce, je potřeba se zaměřit na jeho symboličnost.

Norberg-Schulz (1994) dává do souvislosti genia loci s atmosférou. Říká, že hmatatelné věci společně s našimi pocity tvoří celky, které společně vytváří charakter prostředí, jeho atmosféru, jenž je podstatou každého místa. Jedním z takových celků je krajina, je třeba se na ni dívat v mnoha souvislostech a vazbách.

Duch místa je téměř vždy spojen s dávnější minulostí a ta v podobě kulturní paměti přetrvává a vytváří nezaměnitelnou a jedinečnou atmosféru dané lokality.

3.10. Paměť krajiny

Paměť místa vytváří pocit identity, odráží historii v současném vzhledu krajiny. „*Kulturní krajina představuje jakýsi otisk či soubor otisků kultury, která ji obývá, které se vzájemně doplňují, překrývají, stírají či podporují*“ (Kupka, 2010). Historický vývoj našich zemí zanechává v krajině dodnes patrné výsledky jejího vědomého a cíleného organizování. Sklenička (2003) tvrdí, že je možné paměť krajiny chápat jako schopnost uchovávat některé krajinné atributy anebo jako schopnost tyto atributy regenerovat. Frederic William Mailand, britský historik, přirovnal krajinu ke středověkému rukopisu na pergamen, tzv. palimsetu, který byl opakovaně za sebou popisován, avšak předešlý text nebyl nikdy zcela smazán, inkoust pronikající do papíru zanechával po sobě nesmazatelné stopy.

Paměť krajiny představují komponenty přírodního a antropogenního charakteru vytvářející krajinou podobu v průběhu celé historie až po současnost. Paměť krajiny jsou historické krajinné struktury, dědictví po našich předcích.

Otisky dávných dob mohou být v krajině zachovány v podobě různých historických stop, avšak mnoho jich podléhá v různé intenzitě procesům zániku. Některé historické stopy jsou lépe čitelné z leteckých snímků, např. zaniklé cesty. A některé mohou snad ještě žít ve vzpomínkách našich babiček a dědečků. Z dochovaných historických stop lze uvést např. trasy stezek, cestní síť, systém parcelace zemědělské půdy, obětní kameny, hraniční kameny, pomníky, mezníky, příkopy, dochované struktury zeleně (aleje, sady...), drobné sakrální objekty (sochy, kříže, kapličky...), hospodářské objekty (dvory, mlýny...), technické památky (např. mosty, věže, bukry...) a další památky (Kupka, 2010).

Abychom pochopili, čím je krajina dnes, musíme pochopit procesy, které její vzhled zformovaly.

3.11. Land art

Land art (případně land-art) je umělecký směr, který spojuje krajinu s uměním. Tento pojem vznikl spojením a zkrácením dvou anglických termínů *landscape* (krajina) a *art* (umění). V této práci je pojem užíván jako obecné označení uměleckých proudů, které mají kořeny v 60. letech 20. století.

Miloslav Lapka a Eva Cudlínová (2015) pojednávají o land artu jako umění, které využívá vlastností a funkcí krajiny k tvorbě mnoha forem umění mimo budovu muzea, což přivádí i návštěvníky do nového prostoru mimo zdi budov, do přírody. Fakt, že land art se odehrává ve skutečném světě ve své publikaci podtrhuje i Tufnell (2006). Land art v nejširším smyslu zahrnuje umění a tvorbu přímo v krajině (Hejtmánková, Hůrková, Trojanová a Veselá, 2013). Fišer (2010) rovněž klade důraz na místo, ke kterému se land art vztahuje a které proměňuje výtvarnými zásahy. Zmiňuje vazby, které dílo v konkrétním místě vytváří, v první řadě estetický kontext jeho vnímání a v dalších rovinách je možné

realizace vnímat i v souvislostech k historii, ekologii, někdy i sociální či politické specifičnosti daných míst.

Morganová (2009) naopak klade důraz na prožitek z tvorby. Land art považuje jako jeden ze směrů akčního umění, který je charakteristický vytvářením uměleckých děl v krajině, a který klade důraz na neopakovatelný prožitek účastníka akce i samotného autora. Land art označuje za jakoukoliv akci či instalaci používající přírodní elementy nebo jen realizovanou v přírodním prostředí.

Land art tedy způsobuje expanzi umění do krajiny, kde podléhá všem přírodním vlivům. Vzniká jako dílo, které je pevně vázané na daný krajinný prostor anebo mu prostředí slouží jako nenahraditelné pozadí. Znamená to tedy, že land art je nestálá forma umění, neustále se měnící, formující, deformující až do svého zániku. Dokumentace díla proto hraje velkou roli, může mít podobu fotografie, videozáznamu, zvukového záznamu či vlastní kresby, avšak jedinečnost a hloubka samotného zážitku z konkrétního okamžiku se zachytit nedá a je tedy neopakovatelná.

4. MATERIÁL A METODY

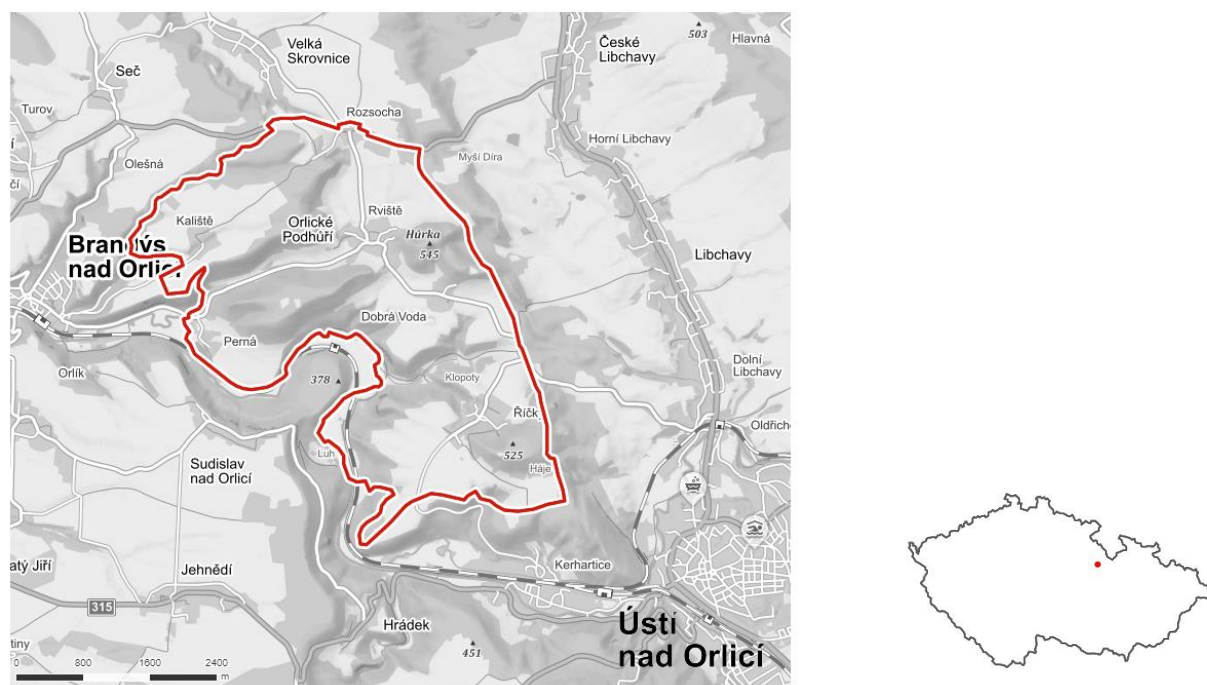
4.1. Modelové území

4.1.1. Výběr modelového území

Jako modelové území pro tuto práci byla vybrána krajina domova, o níž Librova (1988) tvrdí, že taková krajina má v lidských očích preference. Krajina, v níž jsem sice netrávila své dětství, ale velkou část svého života.

Modelové území se nachází ve východních Čechách v Pardubickém kraji v okrese Ústí nad Orlicí. Orlické Podhůří leží mezi městy Ústí nad Orlicí a Brandýs nad Orlicí. Celková rozloha obce 13,5 km² je tvořena třemi katastrálními územími (Říčky, Dobrá Voda a Rviště).

Jedná se o obec Orlické Podhůří, která se skládá z několika menších vesnic a samot. Dohromady ji tvoří tyto části: Říčky (včetně samoty Klopoty), Rviště, Dobrá Voda (včetně samoty Bezpráví a Luh), Rozsocha, Kaliště a Perná.

Obr. č. 1: Lokalizace modelového území (podkladová mapa: www.mapy.cz)

4.1.2. Reliéf

Členitý charakter reliéfu tvoří výše položené hřbety a údolní zářezy řeky Tiché Orlice. Významné pokřídové tektonické pohyby deformovaly v této oblasti křídové souvrství do několika antiklinálních a synklinálních struktur (Pochůzka lesníků, 2002).

4.1.3. Klima

Podle Quitta patří modelové území do mírně teplé oblasti s průměrnými ročními teplotami kolem 8 °C. Průměrný roční úhrn srážek je 840 mm (Martínková, Votava, 2003).

4.1.4. Geomorfologie

Z geomorfologického hlediska se modelové území nachází v oblasti Východočeská tabule, v podoblasti Hercynská pohoří, v provincii Česká vysočina, v soustavě Česká tabule, v podsoustavě Východočeská tabule, v celku Svitavská pahorkatina a v podcelku Českotřebovská vrchovina (Culek, 1995).

4.1.5. Geologie a pedologie

Geologické podloží je tvořeno usazeninami české křídové pánve. Je pozůstatkem záplavy mořem, která zastihla český masiv v druhohorách. Tyto sedimenty se označují jako křída, křídový útvar. V závislosti na geologii, reliéfu a hladině spodní vody se vytvořily rozličné půdní typy. V území převládají kambizemě, dále se vyskytují pararendziny, hnědozemě a v malém měřítku fluvizemě, pseudogleje a gleje.

4.1.6. Hydrologie

Celá uvedená oblast patří do povodí Tiché Orlice. Z vodohospodářského pohledu je lokalita významná výskytem zdrojů podzemních vod mezi vrstvami propustných opuk a nepropustných vodonosných jílu, četnými prameništi a několika vodotečemi (Pochůzka lesníků, 2002).

4.1.7. Biota

Území patří do hercynské podprovincie a Svitavského bioregionu. Podle fyto geografického členění spadá řešené území do oblasti mezofytika, fyto geografického obvodu Českomoravské mezofytikum, fyto geografického okresu č. 63 Českomoravské Mezihorí a do dvou podokresů Potštejnské kopce a Střední Poorličí. Potenciální přirozenou vegetaci tvoří biková a/nebo jedlová doubrava (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae*, *Albieti-Quercetum*), biková bučina (*Luzulo-Fagetum*), černýšová dubohabřina (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*) a bučina s kyčelnicí devítilistou (*Dentario enneaphyli-Fagetum*) (Neuhäuslová et al., 1997).

4.1.8. Historie

První dochovaná písemná zmínka o Rvišti pochází z roku 1399, o vsi Říčky z roku 1475. Vznik většiny míst tvořících dnešní Orlické Podhůří je spjat s vrcholnou kolonizací, kterou na pravém břehu Tiché Orlice prováděli na přelomu 13. a 14. století příslušníci z rodu Brandýsa, při níž bylo vytvořeno i panství Brandýs nad Orlicí.

Podle celkového uspořádání vsi a její orné půdy, nelze ani vyloučit, že počátky některých míst pocházejí již z období rané kolonizace prováděné na konci 12. a počátku 13. století, prováděné za účasti domácího obyvatelstva příslušníky družiny Kojaty Hrabšice. Páni z Brandýsa jen dokončili budování těchto vsí a přivedli další nové osadníky pocházející sice ze Saska, ale pravděpodobně z původního slovanského obyvatelstva východních částí Saska, čili obyvatelstvo Srbské. Jako součást panství Brandýs nad Orlicí je poprvé v roce 1399 doloženo Rviště, v roce 1475 Říčky a v roce 1506 Bezpráví, Dobrá Voda, Kaliště, Luh a Perná. Nejpozději vznikla ves Rozsocha, v roce 1685 (<http://www.orlickepodhuri.cz>).

4.2. Metodický postup

4.2.1. Terénní průzkum a fotodokumentace

Terénní průzkum byl prováděn od léta 2017 do jara 2018. Pro lepší orientaci a přehlednost bylo nejprve vytištěno několik mapových podkladů zájmového území se zakreslenou hranicí. Do lokality jsem dojížděla, nicméně terénem jsem se pohybovala výhradně pěšky.

Pozornost byla věnována zejména současným přírodním a kulturním charakteristikám. Důraz byl kladen na vizuální prostorové vazby, pozorovatelné prvky a znaky krajiny, vegetaci, objekty v krajině, vizuální členění, dominanty, významné pohledy, limity, bariéry apod.

Během návštěv území bylo pořízeno mnoho fotografií, z nich byly použity pouze ty, které obsahují názorné sdělení o území. Všechny použité fotografie jsou autorské, pokud tomu tak není, je u nich uveden autor.

4.2.2. Práce s podklady

K získání dostatečného množství odborných publikací pro vypracování literární rešerše bylo využito mnoha knihoven (v Ústí nad Orlicí, v České Třebové, v Brně a v Praze).

Důležitým zdrojem informací byl internet, webové stránky s mapovými aplikacemi, oficiální stránky obce nebo i některé přístupné publikace v elektronické podobě.

Pro získání mapových podkladů pro tuto diplomovou práci bylo využíváno WMS služby z ČÚZK.

Především pro kapitoly výsledků práce bylo využíváno spolupráce s místními obyvateli, dětmi, turisty, místními rodáky a pamětníky.

4.2.3. Digitalizace dat

Tato diplomová práce byla sepsána v textovém programu Microsoft Word, fotografie byly upravovány v programu Photoshop CC 2015 a pro práci s mapovými podklady byl využíván ArcGIS 10.5.1 v kombinaci s Photoshopem. Při vypracovávání analýz bylo využito metodiky k předmětu Nauka o krajině II bakalářského studia, Ateliér M7. – Krajina z magisterského studia hodnocení krajinného rázu podle I. Vorla.

Všechny mapy v textu doplňují zpracovávané analýzy. Tyto mapy jsou vypracovány na podkladu ZM 10. Zdrojové informace byly čerpány ze tří mapových portálů: <http://geoportal.gov.cz>, <http://mapy.nature.cz/> a <http://geoportal.vumop.cz/>. Získané informace jsou následně pomocí mapových výřezů interpretovány.

Tímto postupem byly vytvořeny následující mapy:

- klimatická mapa,
- stínovaný reliéf,
- typologie české krajiny podle reliéfu,
- geologická mapa,
- pedologická mapa,
- záplavová území,
- potenciální přirozená vegetace,
- rekonstruovaná přirozená vegetace.

V rámci diplomové práce byly dále vytvořeny tyto mapy:

Mapa širších vztahů – na podkladové mapě ZM 10 s širším okolím řešeného území jsou graficky zaneseny významné dopravní návaznosti, kulturní a přírodní památky, turistické cíle a sportovní areály.

Mapa land use – na podkladové ortofoto mapě jsou graficky zaneseny barevně rozlišené plochy s rozdílným funkčním využitím na ploše modelového území

Mapa vizuálních vazeb a percepčních charakteristik – na podkladové mapě ZM 10 jsou graficky zakresleny poznatky z terénních průzkumů. Při mapování byla využita metodika z předmětu Nauka o krajině II. z bakalářského studia. V území byly mapovány tyto charakteristiky:

- pohledový horizont – uzavírá vůči obloze nebo nejbližší krajině (pozadí) vnímanou krajinnou scénou

- pohledová brána – místo, kde se otevírá pohled na siluetu zástavby sídla
- vyhlídkový bod – vyvýšené místo, z něhož můžeme pozorovat širokou výseč krajiny, otevírají se pohledy více směry
- významný pohled – pohled, který zachycuje významné vizuální vztahy a souvislosti v území

Mapa hodnot řešeného území - na podkladové mapě ZM 10 jsou graficky zakresleny estetické, kulturně-historické a přírodní hodnoty řešeného území.

Mapa limitů a problémů řešeného území – na podkladové mapě ZM 10 jsou graficky zakresleny limity a problémy řešeného území. Limity byly staveny na základě inženýrských sítí a ochranných režimů v území. Problémy byly definovány na základě porovnání vypracovaných analýz a současného stavu.

Oblasti krajinného rázu – na podkladové mapě ZM 10 jsou graficky zakresleny čtyři vymezené oblasti krajinného rázu (podle metodiky I. Vorla).

Návrh krajinářských úprav - na podkladové mapě ZM 10 (a zprůhledněné mapě aktuálního land use) jsou graficky vyznačeny navrhované úpravy modelového území.

5. VÝSLEDKY

Výsledky práce jsou rozděleny na část analytickou, která obsahuje charakteristiky území určující krajinný ráz. Interpretace získaných informací je rozdělena do tří podkapitol podle primární, sekundární a terciární krajinné struktury modelového území. Významným výstupem analytické části je mapa hodnot a mapa limitů a problémů. V praktické části je důležitým výstupem dokumentace land artových instalací. Na tyto podklady potom navazuje návrh řešení krajinářských úprav modelového území.

5.1. Analytická část (charakteristiky určující krajinný ráz)

5.1.1. Širší územní vztahy

Modelové území obsahuje tři katastrální území obcí Říčky, Dobrá Voda a Rviště. Nejbližšími městy jsou Ústí nad Orlicí a Brandýs nad Orlicí, s jejichž katastry zároveň sdílí část své hranice.

Hranice řešeného území kopíruje katastrální hranice tří výše zmíněných obcí. Na severu kopíruje hranici zástavby Dolní Rozsochy. Na východní straně překonává zalesněné porosty a často lemuje existující cesty nebo silnice. Na jihu sdílí hranici s katastrem města Ústí nad Orlicí, kde za hranicí terén prudce klesá k městu. Na JZ hranice kolmo přetíná vrstevnice svahu a dostává se do údolí Tiché Orlice, kde západní hranici tvoří koryto řeky nebo hrana údolí. Na SZ kopíruje hranici katastru města Brandýs nad Orlicí, odkud pokračuje podél silnice přes Kaliště až na Rozsochu.

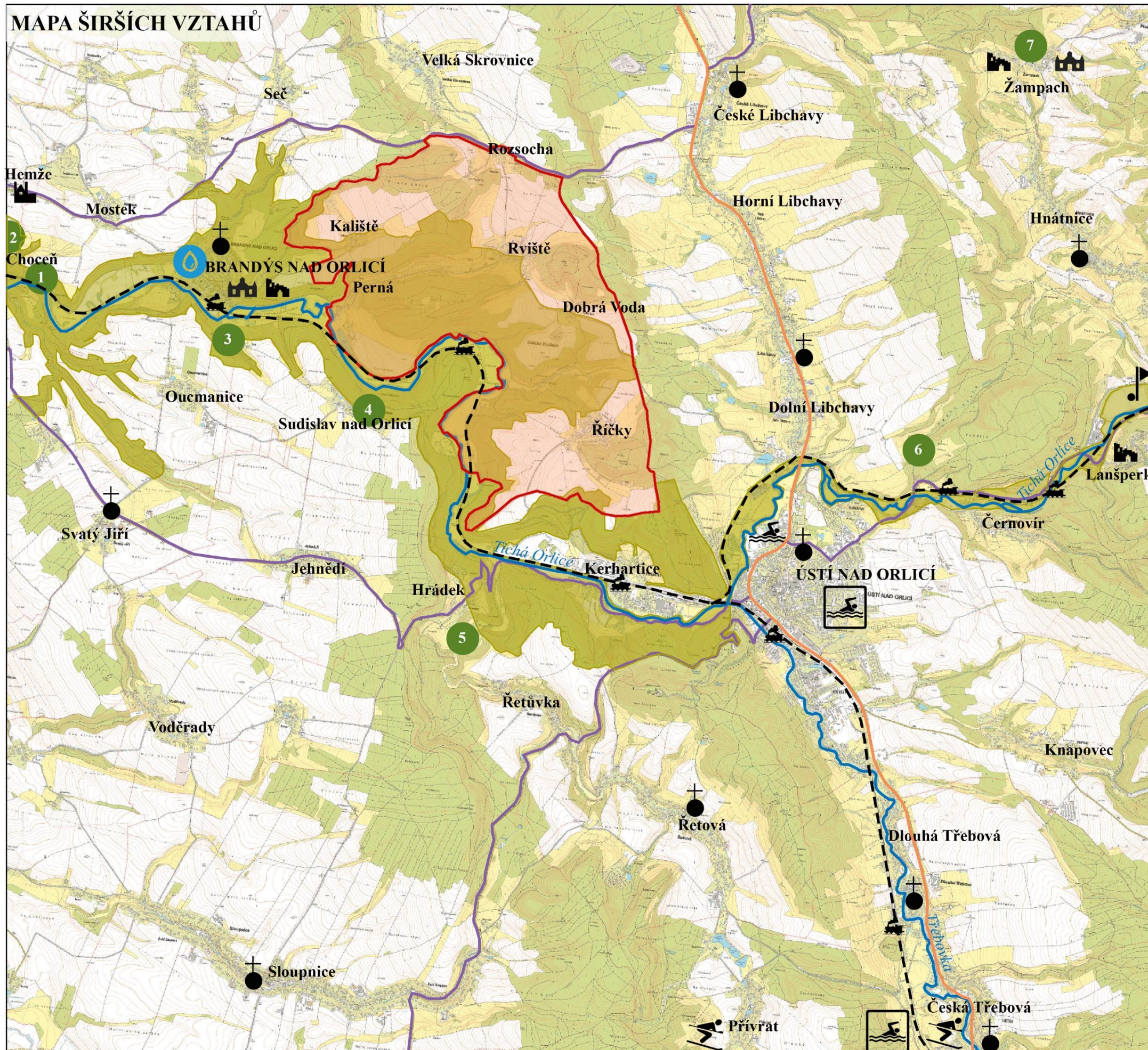
Severní hranici území lemuje silnice II. číslo 312 třídy spojující České Libchavy a Choceň, řešené území je protkáno silnicemi nižších tříd. Západní hranice území se kříží s železniční tratí celostátního významu Praha – Brno.

V širším okolí řešeného území se nachází řada pozoruhodných přírodních zajímavostí (skalnaté výchozy, jeskyně, rokle, studánky, a další.), přírodní rezervace, naučné stezky, rozhledny aj. Západním směrem (k Chocni) se podél řeky Tiché Orlice vyskytují dvě přírodní rezervace: PR Hemže-Mýtkov a PR Peliny. Jeden z bočních přítoků Tiché Orlice u Brandýsa nad Orlicí obklopuje Čertova rokle. Proud toku se zařezává do skalního masivu a vytváří hlubokou skalnatou rokli o délce více než půl kilometru. Podél Příjezdové silnice do Sudislavi nad Orlicí se táhne odkrytý skalní výchoz – významný krajinný prvek Sudislavské maštale. Na Hrádku (jižně od řešeného území) je možné spatřit 9 m dlouhou Partyzánskou jeskyni pseudokrasového původu. Východním směrem od zájmového území (SV od města Ústí nad Orlicí) se nachází častý cíl jarních vycházek obyvatel tohoto regionu, Údolí Sejfů. Jedná se o údolí pravostranného přítoku Tiché Orlice, kde je bohatý výskyt bledule jarní (*Leucojum vernum*). SV od modelového území, na Žampachu můžeme navštívit arboretum. V řešeném území a jeho okolí je mnoho dalších nepojmenovaných zajímavostí a krás, které rozhodně stojí za shlédnutí.

Z kulturních zajímavostí je v okolí několik kapliček, kostelů, zřícenin hradů, zámků, lázeňský areál aj. Jeden zámek se nachází v Brandýse nad Orlicí, ten ovšem není veřejnosti přístupný. Další je na Žampachu, který od roku 1948 slouží jako domov pro osoby se zdravotním postižením. V jeho okolí se nachází výše zmíněné arboretum a zookoutek. Rovněž zříceniny hradů se nacházejí v Brandýse nad Orlicí a na Žampachu, další jedna je umístěna na Lanšperku, východním směrem od zájmového území. Poutní místo, Kostel Nanebevzetí Panny Marie na Hemžích je možné spatřit cestou do Chocně po silnici II. třídy číslo 312 západním směrem z řešeného území.

Ze sportovního vyžití lokalita nabízí aquapark v Ústí nad Orlicí, krytý bazén v témže městě a v České Třebové, golfové odpaliště a hřiště v Hnátnici a dva ski areály v České Třebové a v Přívratu (jižně od řešeného území, u České Třebové). Brandýs nad Orlicí slouží pro rekreaci lidem, kteří sem dojíždějí na ozdravný pobyt do lázní (viz obr. č. 2).

MAPA ŠIRŠÍCH VZTAHŮ

LEGENDA

- hranice území
 - řešené území
- PŘÍRODNÍ PAMÁTKY**
- 1 PR Hemže-Mýtkov
 - 2 PR Peliny
 - 3 Čertova rokle
 - 4 VKP Sudislavské maštale
 - 5 Partyzánská jeskyně
 - 6 Údolí Sejfů
 - 7 Arboretum Žampach
 - PP Tichá Orlice
- KULTURNÍ PAMÁTKY**
- zámek
 - zřícenina hradu
 - kostel
 - poutní místo
- DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA**
- železnice
 - žel. zastávka
 - silnice I. třídy
 - silnice II. třídy
- SPORTY**
- golf
 - aquapark
 - ski areál
 - krytý bazén
- OSTATNÍ**
- 💧 lázeňský areál
 - vodní tok

Obr. č. 2: Mapa širších vztahů (podkladová mapa ZM 10 z ČÚZK)

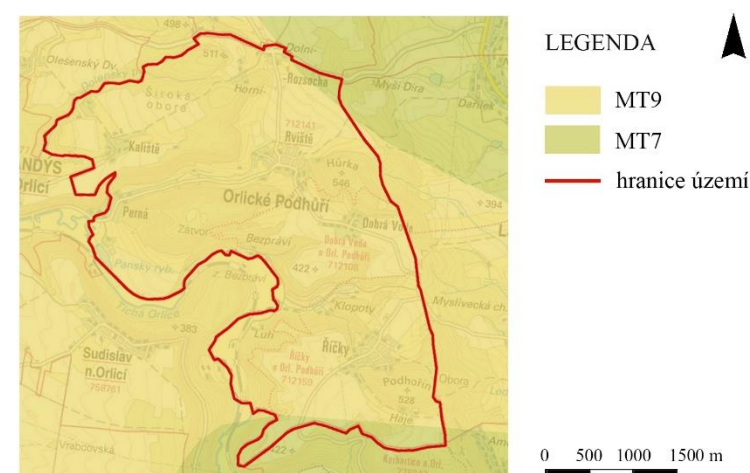
5.1.2. Primární krajinná struktura

- **Klimatologická charakteristika**

Z klimatologického hlediska podle Quittovy klasifikace podnebí spadá téměř celé modelové území do mírně teplé oblasti – MT9, malá část území připadá mírně teplé oblasti MT7 (Voženílek, 2007). MT7 zasahuje do území v blízkosti severovýchodní a jižní hranice katastrálního území (viz obr. č. 3).

Oblast MT9 je charakteristická dlouhým, teplým, suchým až mírně suchým létem, a naopak krátkým přechodným obdobím s mírným až mírně teplým jarem a podzimem. Zima je také krátká, mírná a suchá s krátkým trváním sněhové pokrývky (Quitt, 1971).

Oblast MT7 je charakteristická normálně dlouhým, mírným, mírně suchým létem. Přechodné období je krátké, s mírným jarem a mírně teplým podzimem. Zima je normálně dlouhá, mírně teplá, suchá až mírně suchá s krátkým trváním sněhové pokrývky (Quitt, 1971).

Obr. č. 3: Klimatická mapa (podkladová data: mapy.nature.cz)

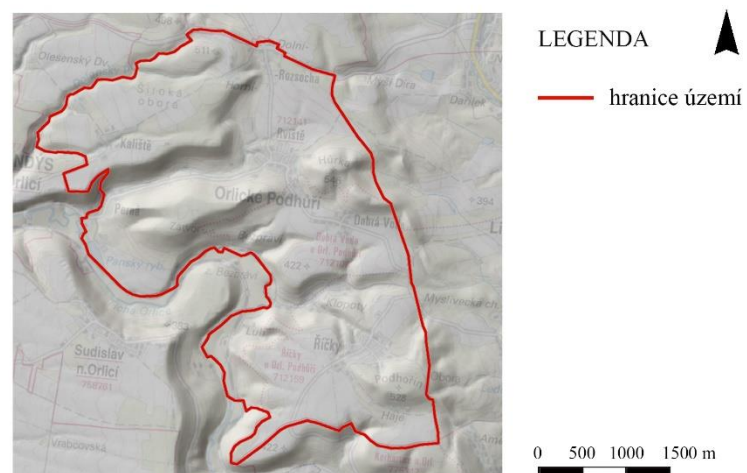
	MT7	MT9
Počet letních dnů	30 - 40	30 - 40
Počet dnů s prům. tepl. 10 °C a více	140 - 160	140 - 160
Počet mrazových dnů	110 - 130	110 - 130
Počet ledových dnů	40 - 50	30 - 40
Prům. tepl. v lednu (°C)	-2 až -3	-3 až -4
Prům. tepl. v červenci (°C)	16 - 17	17 - 18
Prům. tepl. v dubnu (°C)	6 - 7	6 - 7
Prům. tepl. v říjnu (°C)	7 - 8	7 - 8
Prům. počet dnů se srážkami 1 mm a více	110 - 120	100 - 120
Srážkový úhrn ve veget. období (mm)	400 - 450	100 - 450
Srážkový úhrn v zimním období (mm)	250 - 300	250 - 300
Počet dnů se sněhovou pokrývkou	60 - 80	60 - 80
Počet dnů zamračených	120 - 150	120 - 150
Počet dnů jasných	40 - 50	40 - 50

Tab. 1: charakteristika vybraných klimatických oblastí

- **Charakteristika reliéfu**

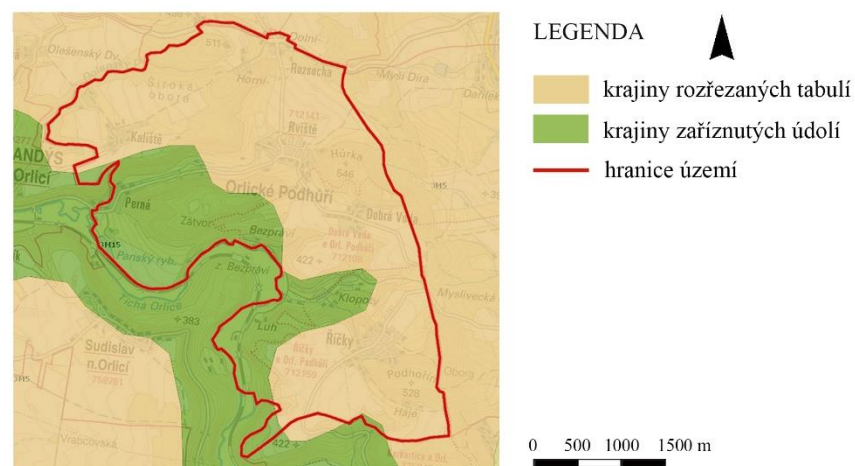
Podhůří Orlických hor má svůj charakteristický reliéf v podobě rovnoběžně se střídajících (ve směru JZ – SV) sníženin (synklinál) a vyvýšenin (antiklinál). Zájmovým územím prochází Potštejnská antiklinála, kterou na východní straně lemují výrazné údolí řeky Tiché Orlice a na západní straně postupně přechází v orlickoústeckou synklinálu (viz obr. č. 4). Meandrující řeka Tichá Orlice sehrála významnou roli v současné podobě reliéfu i celého krajinného rázu. V území vytváří dramatické údolí obklopené říční nivou a prudkými svahy. Na strmých svazích je možné spatřit nevelké skalnaté výchozy se zvětralou sutí opuky. Svahy pravého břehu řeky jsou v několika místech rozvolněny menšími zaříznutými údolními místními potoky nebo i bezvodá. Na západní hranici území řeka vytváří mohutný zákrut kolem vrchu Roveň o více než 180 stupních.

Nejvyšším bodem v zájmovém území je zalesněný vrch Hůrka (546 m n.m.) mezi vesnicemi Rviště a Dobrá Voda. Nejnižším bodem v území je řeka Tichá Orlice v místě, kde opouští řešené území (310 m n.m.). Největší převýšení tedy v území dosahuje 236 m. Dalšími významnými morfolozickými dominantami jsou např. návrší Zátvor (479 m n.m.), vrch Podhořín (528 m n.m.), vrch Hliník (525 m n.m.) nebo Malá Hůrka (528 m n.m.).

Obr. č. 4: Stínovaný reliéf (podkladová data: mapy.nature.cz)

Typologie krajiny České republiky podle reliéfu rozlišuje v modelovém území dva typy krajiny: krajiny rozřezaných tabulí, která tvoří většinu území a krajiny zaříznutých údolí vyskytujících se podél západní hranice.

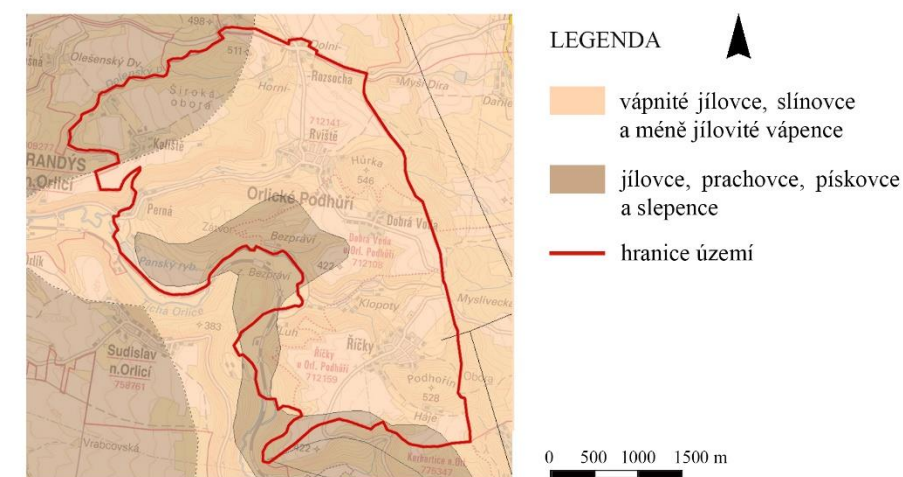

Obr. č. 5: Typologie české krajiny podle reliéfu (podkladová data: geoportal.gov.cz)

- **Geologická charakteristika**

Z geologického hlediska spadá celá oblast do soustavy Česká křídlová pánev, lokalita se nachází v jejím východním okraji. Všechny horniny, které se zde vyskytují jsou druhohorního svrchnokřídového stáří a mají sedimentární charakter.

Největší podíl plochy území pokrývají vápnité jílovce, slínovce a méně jílovité vápence. V severozápadní, střední a jižní části území se ostrůvkovitě nacházejí jílovce, prachovce, pískovce a slepence (viz obr. č. 6).

Obr. č. 6: Geologická mapa (podkladová data: mapy.nature.cz)

- **Pedologická charakteristika**

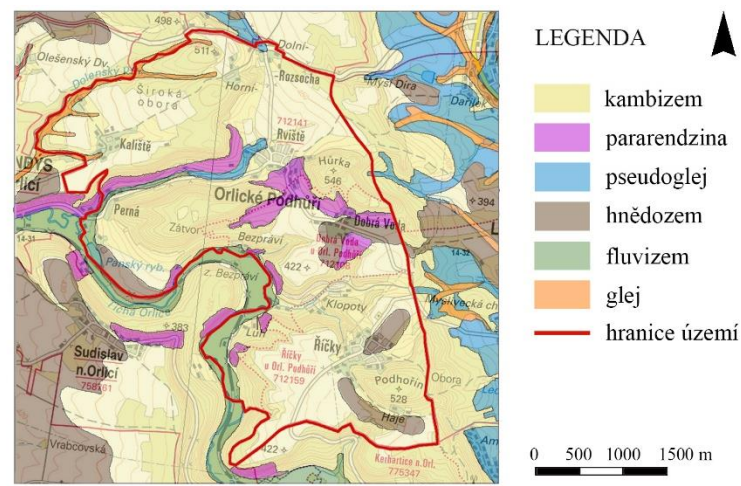
Největší procento plochy zabírají kambizemě (viz obr. č. 7). Jedná se o nejrozšířenější půdní typ na území ČR (dříve nazýván lesní půdou). S tímto půdním typem se můžeme setkat v nížinách i na horách, vytváří se zejména ve svažitých podmínkách pahorkatin, vrchovin a hornatin, v menší míře i v rovinném reliéfu. Vyskytuje se v širokém rozpětí nadmořských výšek. Kambizemě jsou velmi variabilním půdním typem. V závislosti na jejich výskytu se mění i jejich vlastnosti. Tyto půdy jsou vhodné pro lesnické hospodaření, pro zemědělské využití závisí na vhodných agrotechnických opatřeních.

Pararendzina se v území nachází ve střední části, kde vytváří linii spojující Dobrou Vodou, Rviště, Pernou a pokračuje až za hranice území do Brandýsa nad Orlicí (viz obr. č. 7). Tyto půdy jsou vyvinuté ze skeletovitých rozpadů a z bazálních souvrství zpevněných karbonátovo – silikátových hornin (vápnitých pískovců, opuk,...). Vykytují se zpravidla v nižších nadmořských výškách, ve vlhkých oblastech mohou přecházet v kambizemě. Úrodnost pro zemědělské účely je střední až nízká.

Ostrůvkovitě se v území vyskytuje hnědozem, pod i nad vesnicí Říčky, u Dobré Vody a v údolí Tiché Orlice u západní hranice území (viz obr. č. 7). Vytváří se hlavně v rovinném či mírně zvlněném reliéfu. Jedná se o kvalitní zemědělsky využívané půdy.

Díky přítomnosti řeky se v důsledku pravidelného zaplavování v území vytvářejí fluvizemě, jejich půdní profil je ovlivňován vsakováním vody při záplavě. V území se vyskytují podél západní hranice území (viz obr. č. 7).

Dlouhodobým působením podzemní vody vznikají gleje, v území se nachází u SZ hranice území, podél Dolenského potoka. Mezi Rvištěmi a Pernou se nachází pás s půdním typem pseudoglej, půdní typ vytvářející se důsledkem periodicky se zaplavovaného a vysušovaného půdního profilu (Šimek, 2003; Pochůzka lesníků, 2002; Taxonomický klasifikační systém půd ČR, 2001).

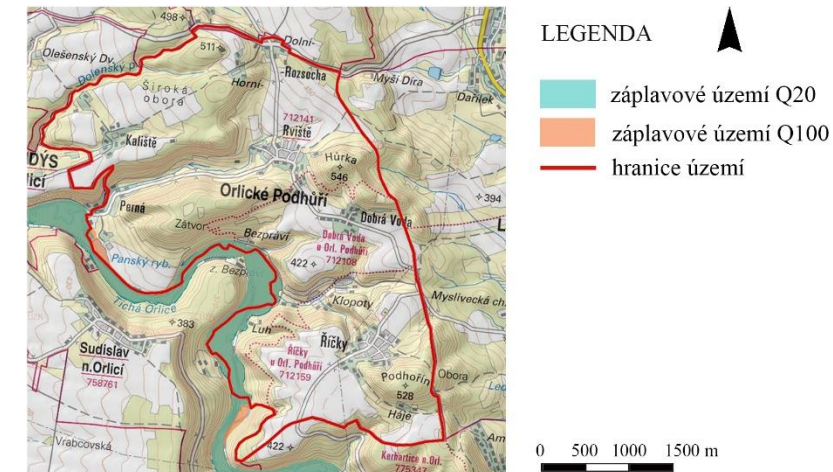

Obr. č. 7: Pedologická mapa (podkladová data: geoportal.vumop.cz)

- **Hydrologická charakteristika**

Celá uvedená oblast patří do povodí Tiché Orlice. Řeka Tichá Orlice pramení JV od města Kálíky v Hanušovické vrchovině, v nadmořské výšce 809 m n.m. Celková délka toku je 104 km a plocha povodí dosahuje 757 km². U Albrechtic nad Orlicí se řeka spojuje s Divokou Orlicí a společně nesou název Orlice. V řešeném území nalezneme tři přítoky Tiché Orlice, Klopotský potok, Dolenský potok a jeden nepojmenovaný potok přítékající přes Pernou ze Rvišť.

Rozlivy řeky při záplavách znázorňuje následující mapa (symbol Q označuje kolikaleté vody se záplava týká). Díky modelaci terénu se záplavy mohou rozlít do nivních luk podél toku. Při rozlivu 5-leté a 20-leté vody se záplavy v území neliší. Při rozlivu 100-leté vody se hranice zaplaveného území mírně rozšíří, v území zasáhne navíc Panský rybník v Perné, avšak v žádném případě neohrozí zástavbu (viz obr. č. 8).

Obr. č. 8: Záplavová území (podkladová data: mapy.nature.cz)

- **Potenciální přirozená vegetace**

Potenciální přirozená vegetace popisuje sukcesně stabilizovanou vegetaci, která by se nejpravděpodobněji za určitou dobu vyvinula v konkrétních stanovištích bez lidského zásahu. Její druhové složení a struktura je ovlivněno geologickým podložím, typem půdy a klimatickými podmínkami oblasti.

Z mapy potenciální přirozené vegetace lze vyčíst, že původní vegetaci území tvořily čtyři společenstva: bučiny s kyčelnicí devítilistou (*Dentario enneaphylli-Fagetum*), v západní části území se nacházejí bikové bučiny (*Luzulo-Fagetum*) a bikové a/nebo jedlové doubravy, celou jižní část a malý SV cíp území tvoří černýšové dubohabřiny (*Melampyro-nemorosi-Carpinetum*) (viz obr. č. 9).

Černýšová dubohabřina (*Melampyro-nemorosi-Carpinetum*) má většinou zapojené stromové a bylinné patro. Představuje klimaxovou vegetaci na středně vlhkých, mezo- až eutrofních půdách hnědozemního typu v nížinách a v pahorkatinách. Je tvořena, v závislosti a na způsobu hospodaření, ve vysokokmenných porostech převládajícím dubem zimním (*Quercus petraea*), na těžkých půdách s pomalu zasakující srážkovou vodou dubem letním (*Quercus robur*) a ve výmladkových porostech habrem (*Carpinus betulus*). Častou příměsí k těmto dřevinám tvoří lípa srdčitá (*Tilia cordata*), ve strmějších svazích javor klen (*Acer pseudoplatanus*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), vzácně i buk lesní (*Fagus sylvatica*). Bylinné patro je obvykle druhově bohaté. Jeho charakter určují mezofilní druhy, především byliny (*Hepatica nobilis*, *Galium sylvaticum*, *Campanula persicifolia*, *Lathyrus vernus*, *L. niger*, *Lamium galeobdolon*, *Melampyrum nemorosum*, *Asarum europaeum* aj.).

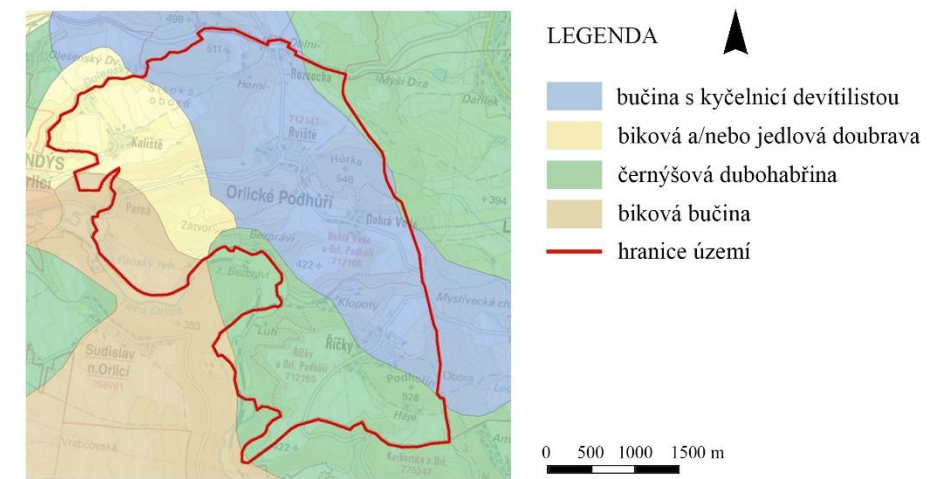
Bučina s kyčelnicí devítilistou (*Dentario enneaphylli-Fagetum*) je tvořena rovněž stromovým a bylinným patrem. Keřové a mechové patro buď chybí, nebo je vyvinuto jen fragmentárně. Ve stromovém patře převládá buk (*Fagus sylvatica*), s častými příměsí javoru kleny (*Acer*

pseudoplatanus), jedle (*Abies alba*) a smrku (*Picea abies*). Bylinné patro bývá často souvisle zapojené, s pokryvností podle zápoje patra stromového. Mezi hlavní zástupce tohoto patra patří kyčelnice devítilistá (*Dentaria enneaphyllos*), samorostlík klasnatý (*Actaea spicata*), paprkatka samičí (*Anthyrium filix-femina*), svízel vonný (*Galium odoratum*), bažanka vytrvalá (*Mercurialis perennis*), šťavel kyselý (*Oxalis acetosella*), violka lesní (*Viola reichenbachiana*), aj.

Biková bučina (*Luzulo-Fagetum*) je typická také pouze výskytem stromového a bylinného patra. Představuje klimaxové, druhově chudé společenstvo minerálně chudých půd podhorského stupně. Keřové patro tvoří pouze zmlazující buk (*Fagus sylvatica*). I stromové patro často tvoří pouze buk. V důsledku značné vrstvy opadu bývá bylinné patro zastoupeno jen několika málo druhy, především acidofilního charakteru: metlice křivoloká (*Deschampsia flexuosa*), bika bělavá (*Luzula luzuloides*), třtina rákosovitá (*Calamagrostis arundinacea*), lipnice hajní (*Poa nemoralis*), aj.

Biková a/nebo jedlová doubrava (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae, Abieti-Quercetum*). Biková doubrava (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae*) s dominantním dubem zimním (*Quercus petraea*) je typická menší příměsí až absencí dalších listnatých dřevin – břízy (*Betula pendula*), buku (*Fagus sylvatica*), habru (*Carpinus betulus*), jeřábu (*Sorbus aucuparia*) a lípy srdčité (*Tilia cordata*). Na sušších stanovištích se objevuje borovice (*Pinus sylvestris*). Keřové patro tvoří zmlazující dřeviny patra stromového. Charakter bylinného patra určují (sub)acidofilní a mezofilní lesní druhy - lipnice hajní (*Poa nemoralis*), bika hajní (*Luzula luzuloides*), borůvka (*Vaccinium myrtillus*), konvalinka vonná (*Convallaria majalis*), kostřava ovčí (*Festuca ovina*), černýš luční (*Melampyrum pratense*) aj. Mechové patro bývá druhově pestré.

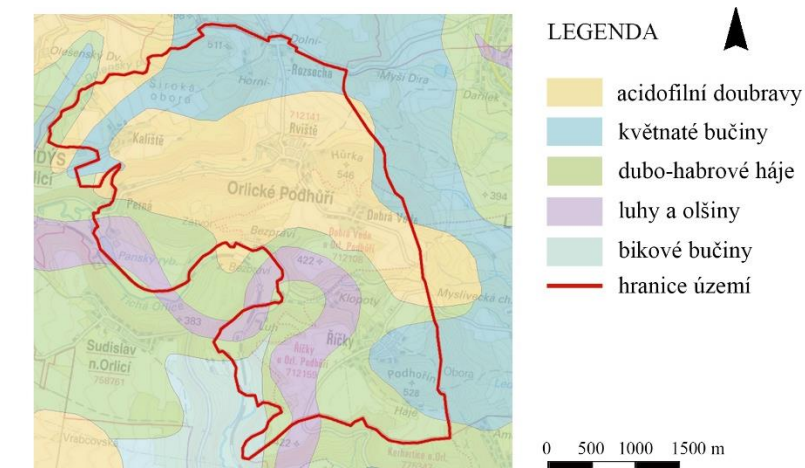
Podobná druhová skladba je charakteristická i pro jedlové doubravy (*Abieti- Quercetum*), indikované výskytem dubů i přítomností jedle ve stromovém i keřovém patře. V bylinném patře se objevuje svízel okrouhlolistý (*Galium rotundifolium*), bika chlupatá (*Luzula pilosa*), ostřice prstnatá (*Carex digitata*), krušík širolistý (*Epipactis helleborine*), šťavel kyselý (*Oxalis acetosella*), starček Fuchsův (*Seneci fuchsii*) a semenáčky jedle (Neuhäuslová et al., 1997).

Obr. č. 9: Potenciální přirozená vegetace (podkladová data: mapy.nature.cz)

- **Rekonstruovaná přirozená vegetace**

Rekonstruovaná přirozená vegetace popisuje vegetaci, která na stanovišti existovala ještě před příchodem člověka. Podle geobotanického rekonstrukčního mapování (Mikyška, 1968) se v řešeném území vyskytovalo pět vegetačních jednotek. V centrální části území byly acidofilní doubravy, severní a částečně východní okraj území pokrývaly květnaté bučiny, v údolí Tiché Orlice se nacházely luhy a olšiny, přecházející v dubo-habrové háje a v JZ části území pronikly do řešeného území bikové bučiny (viz obr. č. 10).

Obr. č. 10: Rekonstruovaná přirozená vegetace (podkladová data: mapy.nature.cz)

- **Biogeografická charakteristika**

Modelové území je součástí hercynské podprovincie a Svitavského bioregionu č. 1.39 (Culek, 1995). Jedná se o biochoricky pestré území, patří do něho tyto biochory:

3BD Rozřezané plošiny na opukách 3. v.s.

4BD Rozřezané plošiny na opukách 4 v. s.

4Db Podmáčené sníženiny na bazických horninách 4. v. s.

4VD Vrchoviny na opukách 4. v. s.

4UD Výrazná údolí v opukách 4. v. s.

5.1.3. Sekundární krajinná struktura

- **Historický vývoj**

Obec Orlické Podhůří vznikla spojením tří samostatných obcí Dobrá Voda, Rviště a Říčky a jejich osad. Nejprve došlo ke sjednocení Dobré Vody a Rviště v roce 1949, později, v roce 1960 k takto vymezené obci Rviště byla dále připojena další obec Říčky, sloučené obce byly zpočátku pojmenovány Rviště. Vzhledem k nespokojenosti příslušníků ostatních částí nově vzniklé obce, dostala obec 16. 2. 1961 nový neutrální název podle geografické polohy, Orlické Podhůří.

Podle celkového uspořádání vsí a její orné půdy, nelze ani vyloučit, že počátky některých míst pocházejí již z období rané kolonizace prováděné na konci 12. a počátku 13. století, prováděné za účasti domácího obyvatelstva příslušníky družiny Kojaty Hrabišice. Páni z Brandýsa jen dokončili budování těchto vsí a přivedli další nové osadníky pocházející sice ze Saska, ale pravděpodobně z původního slovanského obyvatelstva východních částí Saska, čili obyvatelstvo Srbské. Jako součást panství Brandýs nad Orlicí je poprvé v roce 1399 doloženo Rviště, v roce 1475 Říčky a v roce 1506 Bezprávi (tehdy jen mlýn), Dobrá Voda, Kaliště, Luh a Perná. Nejpozději vznikla ves Rozsocha, v roce 1685.

Začátkem 19. století byly u pramene Klopotského potoka založeny lázně (záhy zanikly), hostinec a kaple nazývané Klopoty.

Významnou roli sehrála v dějinách této lokality výstavba olomoucko – pražské dráhy v letech 1842-1845, která probíhala v údolí Tiché Orlice v těsné blízkosti Luhu a Bezprávi. Železniční zastávka Bezprávi však byla vybudována až za 2. republiky (v letech 1947-1948). V současnosti je poetická zastávka v údolí meandrující řeky ohrožena zrušením kvůli napřimování železnice a budování koridoru.

Mlýn na Bezprávi byl změněn počátkem 20. století na tkalcovnu, která fungovala až do roku 1950 (<http://www.orlickepodhuri.cz>).

- **Historické mapy**

Z map historického vývoje můžeme vyčíst změny využití území. První tři mapy, mapy vojenského mapování názorně dokumentují vývoj zalesněné plochy a plochy bezlesí. Z map je čitelný vývoj cestní sítě a zástavby sídel.

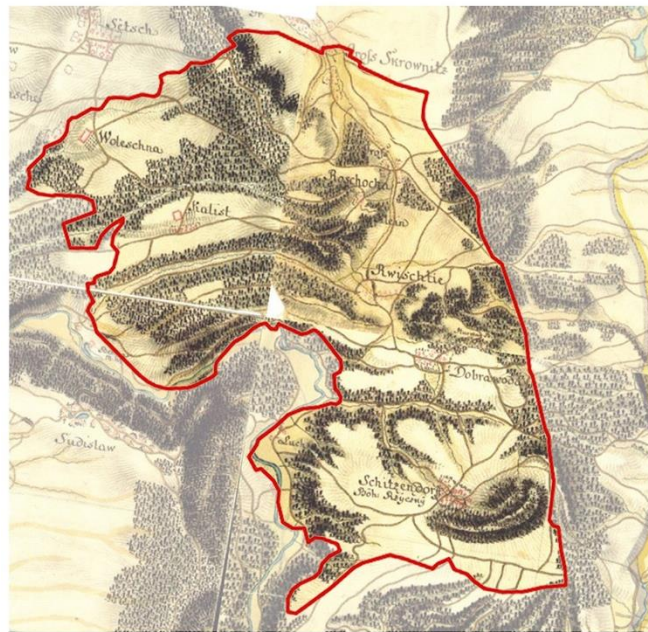
Mapa I. vojenského mapování (viz obr. č. 11) pochází z let 1764-1768. II. vojenské mapování (viz obr. č. 12) probíhalo v letech 1806-1869 a mapa třetího vojenského mapování (viz obr. č. 13) byla vytvořena mezi roky 1877-1880.

Mapa Stabilního katastru (viz obr. č. 14) byla pořízena v první polovině 19. století v letech 1826-1843, tedy zároveň s II. vojenským mapováním, ale v podrobnějším měřítku a pro každé katastrální území zvlášť. Mapy stabilního katastru jsou barevné, což přispívá k lepší čitelnosti a názornosti. Tyto mapy zachycují krajinu a sídla před nástupem průmyslových proměn a jsou důležitým historickým pramenem při navrhování.

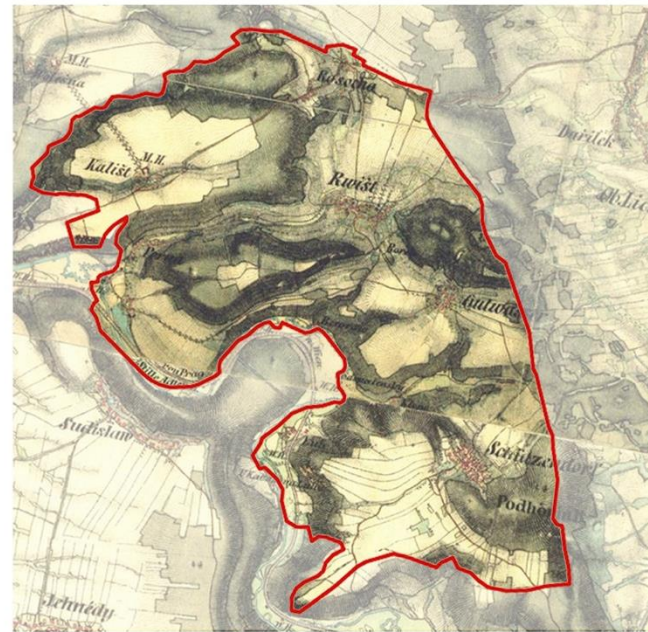
Mapa kultur (viz obr. č. 15) byla vytvořena v letech 1837-1844 jako součást oceňovacího operátu stabilního katastru. Tato mapa názorně zachycuje existující kultury, které jsou v mapě barevně odlišeny.

Historické ortofoto mapy z 50. let 20. století (viz obr. č. 16) potom znázorňují proměny struktury krajiny a jejího využití. Dokládají výraznou změnu v měřítku a stupni mozaikovitosti krajiny v členitosti a rozdělení pozemků oproti současnému stavu (viz obr. č. 17).

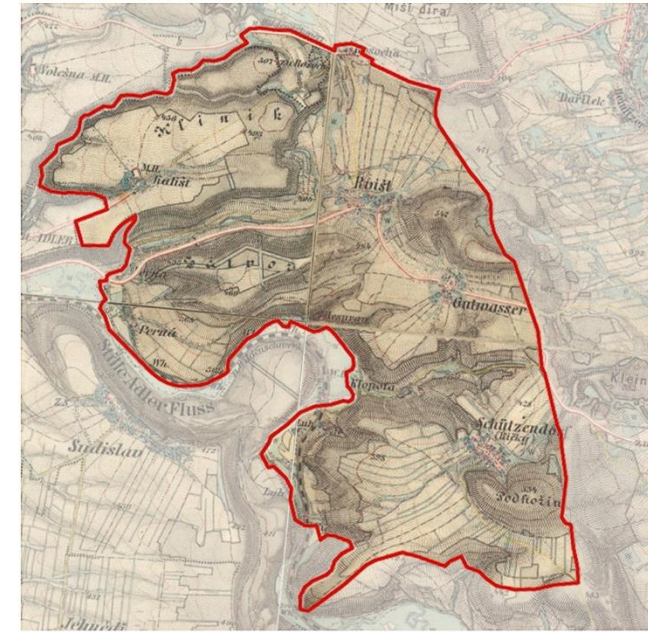
MAPY HISTORICKÉHO VÝVOJE

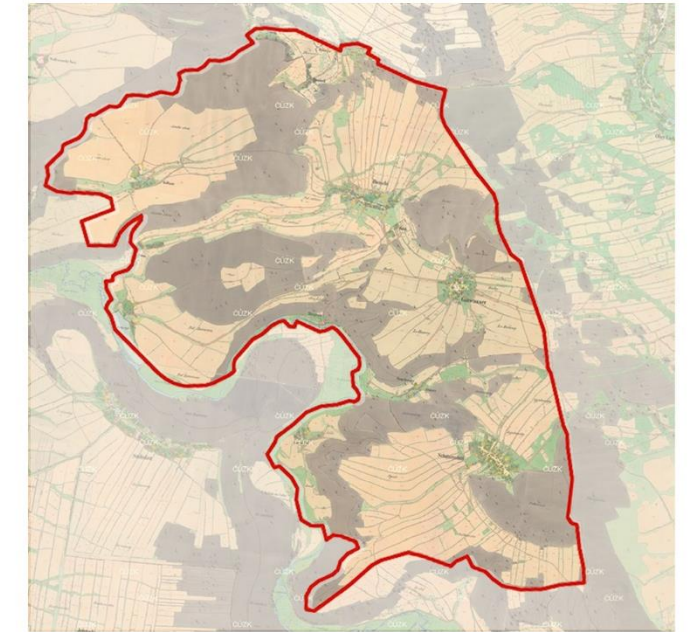
obr. č. 11: I. vojenské mapování
(podkladová mapa: www.oldmaps.geolab.cz)

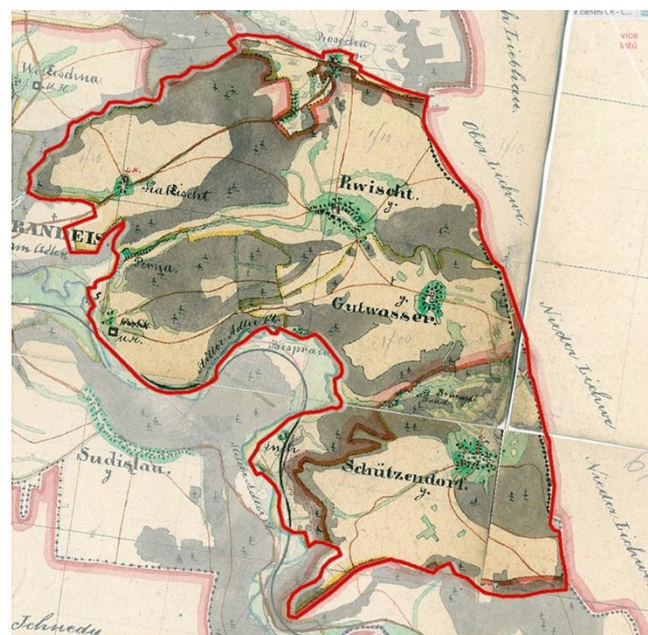
obr. č. 12: II. vojenské mapování
(podkladová mapa: www.geoportal.gov.cz)

obr. č. 13: III. vojenské mapování
(podkladová mapa: www.geoportal.gov.cz)

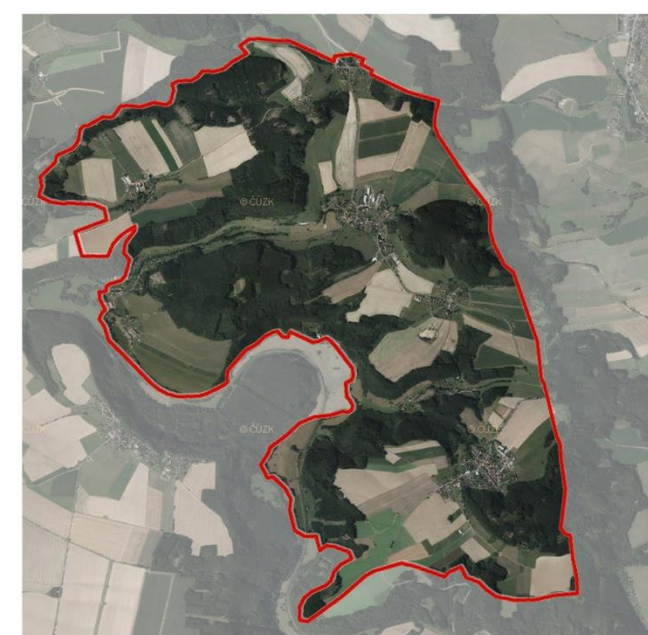
obr. č. 14: Stabilní katastr
(podkladová mapa: www.archivnimapy.cuzk.cz)

obr. č. 15: Mapa kultur
(podkladová mapa: www.archivnimapy.cuzk.cz)

obr. č. 16: Ortofoto 50. léta 20. století
(podkladová mapa: www.geoportal.gov.cz)

obr. č. 17: Ortofoto současný stav
(podkladová mapa: www.geoportal.gov.cz)

LEGENDA

— hranice území

0 500 1000 1500 m

- **Památky**

Památník padlým z 1. a 2. světové války (viz obr. č. 18) je umístěn v horní části říčecké návsi. Během 1. světové války muselo 100 mužů opustit své domovy a odejít do války, 18 z nich se už nikdo domů nevrátilo. Ve 2. sv. válce položil život jeden občan v koncentračním táboře a jeden zahynul při partyzánské akci na Opavsku.

Kaple Andělů strážných se nachází v Říčkách na návsi (viz obr. č. 19). Pochází z roku 1869, původně byly postavená v pseudo-románském slohu.

Socha sv. Jana Nepomuckého (viz obr. č. 20) stála do roku 1970 v centru obce společně se studnou a vzrostlými lípami, odtud byla přestěhována mimo vesnici, ke hřbitovu, kde ji můžeme dodnes spatřit. Tato pozdně barokní socha pochází z roku 1757.

Kaple Panny Marie – Matky vždy trvajících pomoci (viz obr. č. 21) stojí v klopotském údolí vedle studánky, v níž pramení Klopotský potok. Díky léčivým účinkům pramene zde byla vybudována na počátku 19. století malá kaplička (postavena v roce 1812, obnovena v roce 1892).

Kaple Korunování Panny Marie v Dobré Vodě (viz obr. č. 22) pochází z konce 19. století, o čemž vypovídá její pseudogotický vzhled.

Bývalá hájovna (viz obr. č. 23) stojí v samotě Luh. Tato budova si zachovala klasicistní podobu z 1. poloviny 19. století. Před budovou myslivny stojí pomník hajného Čenka Dolečka a jeho syna Oldřicha, kteří zemřeli za 2. světové války. Za pomoc partyzánům byl Čeněk Doleček popraven v roce 1944 a jeho syn zemřel v koncentračním táboře.

Pomník obětem letecké havárie (viz obr. č. 24) dne 27. 7. 1948 je umístěn na kopci Hůrka nad vsí Dobrá Voda.

Barokní sýpka v Perné (viz obr. č. 25) je technickou památkou, která je vhodnou ukázkou vrchnostenské hospodářské stavby z 18. století. Tato solitérní dvoupatrová zděná stavba byla původně součástí panského dvora a dodnes má zachované vnitřní dřevěné sýpkové konstrukce.

Roubená zvonice Rviště (viz obr. č. 26) pochází z poloviny 18. století, stojí na okraji zástavby obce Rviště. Zvonice představuje doklad dobového protipožárního opatření v prostředí dřevěné venkovské zástavby, vzniklého po tzv. Ohňovém patentu Marie Terzie.

Obr. č. 18: Památník padlým z 1. a 2. světové války, Říčky

Obr. č. 19: Kaple Andělů strážných, Říčky

Obr. č. 20: Socha sv. Jana Nepomuckého, Říčky

Obr. č. 21: Kaple Panny Marie, Klopoty

Obr. č. 22: Kaple Korunování Panny Marie, Dobrá Voda

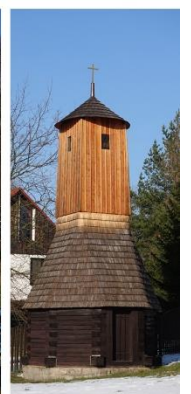
Obr. č. 23: Bývalá hájovna, Luh

Obr. č. 24: Pomník obětem letecké havárie, Dobrá Voda

Obr. č. 25: Barokní sýpka, Perná

Obr. č. 26: Zvonice, Rviště

- **Typy sídel**

Vznik většiny míst tvořících dnešní Orlické Podhůří je spjat s vrcholnou kolonizací na přelomu 13. a 14. století. Některé části obce pravděpodobně pocházejí již z rané kolonizace z 12. – 13. století.

Sídla v historických mapách tvoří soustředěné vsi se záhumenicovou plužinou. Říčky a Rviště jsou soustředěny kolem návsi, tzv. návsního půdorysu. Perná je uspořádána v linii podél cesty (silniční typ) podobně je podél cesty situována i Horní Rozsocha. Dobrá Voda a Kaliště, v podobě tzv. lesní návsní vsi, jsou soustředěny do kruhu kolem návsi a orná půda se od nich rozbíhá v podobě paprsků. Dolní Rozsocha má rozptýlenou formou zástavby.

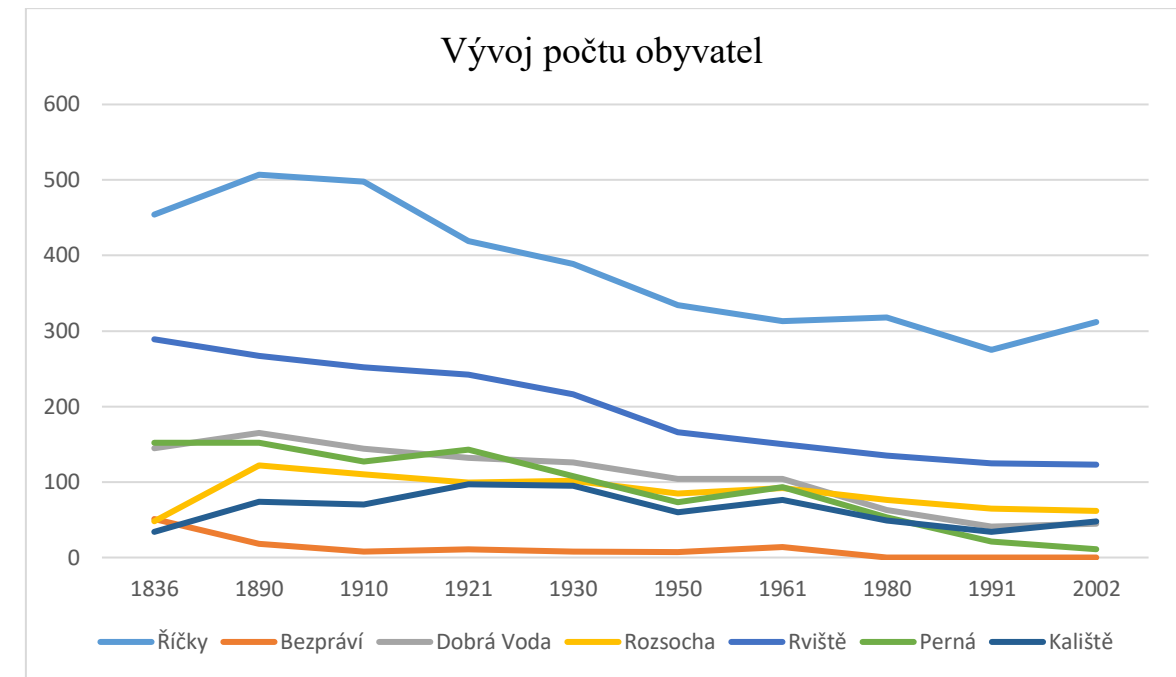
V současnosti se zástavby rozšiřují a často jejich historické jádro a jeho původní uspořádání není snadno čitelné. Vesnice, které byly soustředěny podél návsi se rozšiřují podél silnice procházející vsí a nabírají dojem silničního typu sídla.

- **Demografie**

Vývoj počtu obyvatel

Počty obyvatel	1836	1890	1910	1921	1930	1950	1961	1980	1991	2002
Říčky	454	507	498	419	389	334	313	318	275	312
Bezprávi	51	18	8	11	8	7	14	x	x	x
Dobrá Voda	145	165	144	132	126	104	104	63	41	45
Rozsocha	48	122	110	99	102	85	92	76	65	62
Rviště	289	267	252	242	216	166	150	135	125	123
Perná	152	152	127	143	108	73	93	53	21	11
Kaliště	34	74	70	97	95	60	76	49	34	48

Tab. 2: vývoj počtu obyvatel (zdroj: www.ricky.webnode.cz/historie/)

Graf č. 1: vývoj počtu obyvatel (zdroj: www.ricky.webnode.cz/historie/)

Z výše uvedené tabulky a grafu je možné vyčíst, že v obcích Říčky a Dobrá Voda byl počet obyvatel nejvyšší v roce 1910 a od té doby se snižoval. V roce 2002 obyvatelstvo opět navýšilo své počty. Rozsocha a Perná zaznamenala nevyšší počet obyvatel v roce 1890, Kaliště v roce 1921. Obyvatelstvo Rviště a Bezprávi má už od roku 1836 stagnující tendenci.

- **Občanská vybavenost**

Život ve vsi je ovlivněn blízkostí města Ústí nad Orlicí, částečně i Brandýsa nad Orlicí. Do měst obyvatelé dojíždějí za prací, za studiem, kulturním a sportovním programem, na nákupy, aj.

V Dobré Vodě se nachází budova obecního úřadu lokalizovaná v centru vesnice, blízko kapličky. Obchody s potravinami jsou v obci dva, v Říčkách a ve Rvištích. V obci funguje mateřská i základní škola, každá má svoji budovu v jiné vesnici. Mateřská škola je ve Rvištích a Základní škola (první až pátý stupeň) sídlí v Říčkách. V Říčkách nalezneme také Kulturní dům (dále jen KD), kde se celoročně pořádají kulturní akce – plesy, divadla, koncerty, maškarní bály...

Sportovní aktivity mají v obci prostor na dvou asfaltových dětských hřištích (Říčky, Rviště) a na trávníkovém fotbalovém hřišti v Říčkách. Obec je protkána cyklotrasami, údolím Tiché Orlice prochází cyklostezka 18 (Petrovice – Hlinsko). Popřípadě je možné využít ke sportovním účelům i sál KD, např. pro turnaje ve stolním tenise či florbalu. Na říčecké návsi před základní školou je vybudované dřevěné dětské hřiště s několika atrakcemi a altánem.

Z restauračních zařízení lze v obci navštívit obecní hospodu v Říčkách v budově KD, klopotskou hospodu (vedle klopotské kaple) nebo občerstvení u Pildy (nedaleko železniční zastávky Bezpráví).

Na SV okraji vesnice Říčky se nachází zemědělský areál s několika budovami, z nichž jedna slouží jako kravín, kam dvakrát denně docházejí občané pro čerstvé mléko, ze kterého nejedna domácnost vyrábí domácí potraviny. Od roku 1994 funguje v obci pila v bývalé budově skladu obilí. Nachází se na opačném JV konci vesnice než zemědělský areál. Další zemědělský areál se nachází ve Rvištích na severním okraji zástavby, na jižním okraji stojí budova bývalého skladu velkoobchodu s květinami. Vesnice Perná má na JZ hranici zastavěného území dva průmyslové areály: pilu a ekofarmu. Poslední zemědělský areál se nachází v severní části obce Kaliště.

Hasičská zbrojnice stojí na říčecké návsi vedle kaple, v obci funguje sbor dobrovolných hasičů, jehož řady se stále rozrůstají. Myslivecký sbor má svou chatu na JZ okraji vesnice, k níž náleží oplocená obora s chovným stádem muflonů.

V obci pracuje několik soukromníků ve svých truhlářských, zámečnických a tesařských dílnách.

- **Land use**

Mapa land use znázorňuje funkční využití řešeného území (obr. č. 27). Plochy s odlišným funkčním využitím jsou v mapě zobrazeny odlišnými barvami.

Uspořádání jednotlivých funkčních ploch vytváří spíše mozaikovitou strukturu, ale s poměrně velkými jednotlivými úseky.

Největší území zabírají lesy a orná půda, což platí i v historických mapách. Orná půda se vyskytuje vždy v návaznosti na sídlo. Lesní porosty v území vytvářejí velké souvislé plochy a mají převážně smíšený charakter. Luční porosty zpravidla doprovázejí vodní toky a často se vyskytují mezi lesem a polem. Luční porosty jsou v území využívány i jako pastviny, a to nejen v okolí vesnic, ale i podél vodních toků.

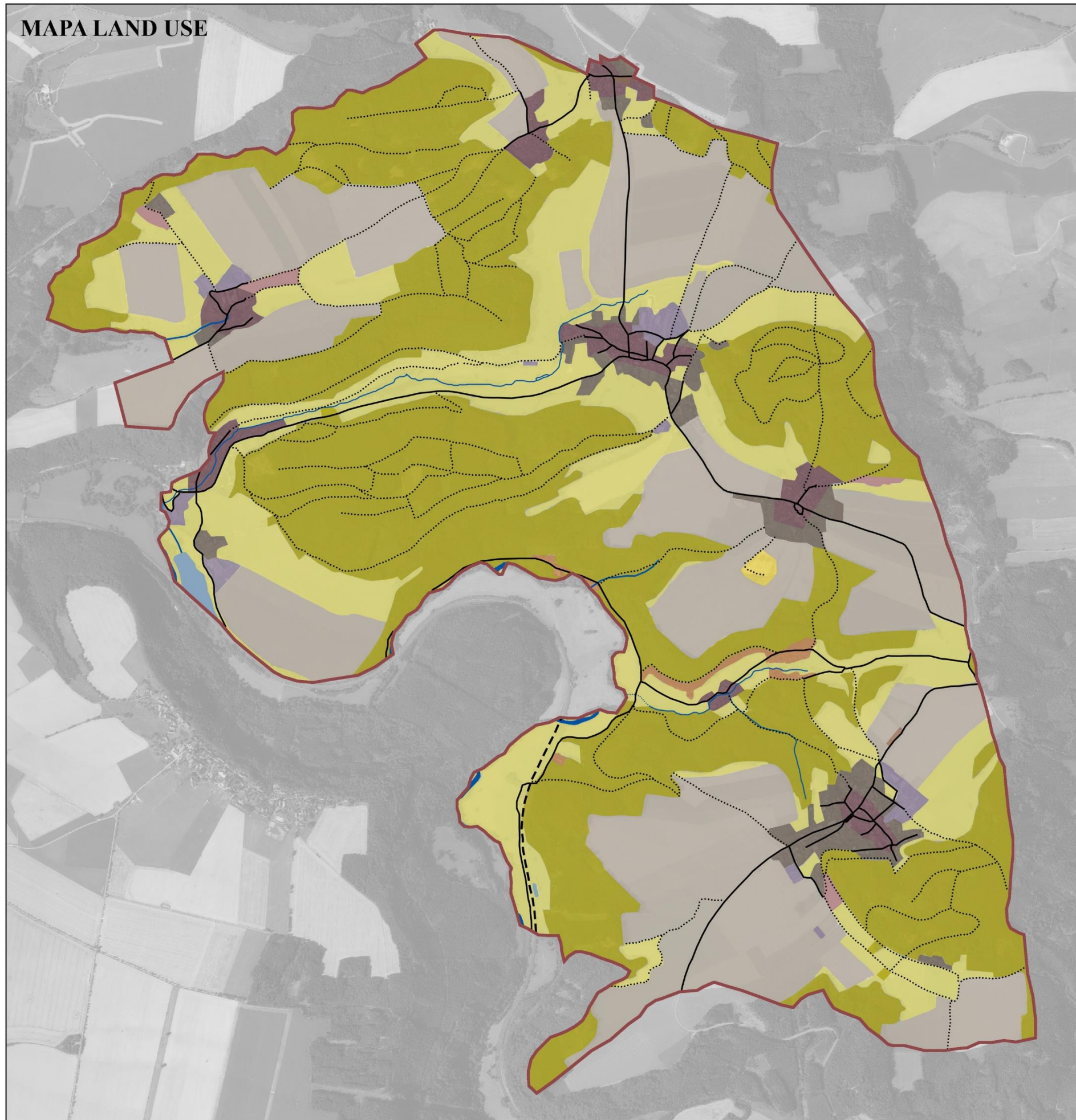
V území se nachází jak tekoucí, tak stojatá voda. Západní hranici území lemuje řeka Tichá Orlice, do níž přitéká několik drobných bočních toků. A u obce Perná, na západní straně území, se nachází Panský rybník jako zástupce stojatých vod v řešeném území.

Část krajiny krásného klopotského údolí zabírají chatarské kolonie. Zástavba vesnic je v této krajině lokalizována ve vyšších nadmořských výškách a často ve svahu při hraně vrchu nebo kopce, jako by se k němu vesnice utíkala. Říčky se nachází v blízkosti vrchu Podhořín, Dobrá Voda leží u Malé Hůrky, Rviště u Hůrky a Horní Rozsocha v blízkosti vrchu Hliník. Dolní Rozsocha a Kaliště

leží na rovinatém reliéfu bez přímého kontaktu se zalesněným svahem či kopcem. Vesnice Perná společně se samotou Klopoty a Luh jsou lokalizovány v údolí řeky Tiché Orlice.

Celé území řadí typologie české krajiny podle využití do kategorie krajiny lesozemědělské. Jedná se o území s intenzivní zemědělskou výrobou a s vysokým procentem zalesnění.

MAPA LAND USE

LEGENDA:

- lesy
- louky a pastviny
- orná půda
- zastavěná plocha
- zastavěná plocha - historické jádro
- zastavěná plocha - výroba (zemědělství, průmysl)
- sady
- chaty
- hřbitov
- bývalý lom
- vodní plocha
- řeka / potok
- silnice
- cesta polní / lesní
- hranice území

Obr. č. 27: Mapa land use (podkladová mapa ortofoto z ČÚZK)

5.1.4. Terciární krajinná struktura

- **Ochrana krajiny**

V zájmové lokalitě se nenachází žádné území, které by spadalo pod zvláštní legislativní ochranu. Část území však patří do Přírodního parku Orlice, k němuž se vztahuje tzv. obecná ochrana. Ochrana Přírodního parku je dána podle zákona obecně závazným předpisem, jedná se o takové území, které slouží k ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami. Tento předpis rovněž omezuje využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území (zákon č. 114/1992 Sb.).

Přírodní Park Orlice byl vyhlášen v roce 1996 jako ochrana nivy řeky Orlice a jejích přítoků. Přírodní Park zahrnuje nivu Divoké, Tiché a spojené Orlice. Orlice je jedna z mála českých řek, jejichž koryto nebylo v nížinných polohách na dlouhých úsecích regulováno. Díky tomu se tok přirozeně vyvíjí, vznikají tak meandry, nové průpichy a mrtvá ramena a dochází k pravidelným záplavám. Úkolem přírodního parku je ochrana přirozených a polopřirozených ekosystémů v okolí řeky a jejích mrtvých ramen. Cenné ekosystémy se obzvláště zachovaly ve zbytcích mrtvých říčních ramen. Významným krajinným prvkem parku je rozptýlená krajinná zeleň doprovázející tok a jeho mrtvá ramena, staré stromy a jejich skupiny na loukách a protipovodňových hrázkách (Šindlar a kol., 2003).

- **Tradice**

V Říčkách se dodnes dochovala předvelikonoční tradice **vrkání**, kdy děti s vrkačkami pravidelně procházejí vesnicí. Jedná se o prastarý zvyk, který je spojen s církevním rokem. Od Zeleného čtvrtku do Bílé soboty nezvoní kostelní zvony, jsou ztichlé, kvůli pietě s Kristovou smrtí. Říká se, že „zvony odletěly do Říma“. V dřívějších dobách, kdy nebyly hodiny samozřejmostí, oznamovaly poledne a osmnáctou hodinu klapáním a vrkáním dětí. Podle tradice musí místní lidé ráno na Bílou sobotu dětem za vykonanou službu zaplatit, vrkání je pro děti oblíbeným zvykem.

Za společnou tradici celého Orlického Podhůří bychom mohli považovat **pochod Via Longa** (v překladu dlouhá cesta), který byl založen roku 1988. Koná se každým rokem na jaře a účastníky seznamuje s blízkým i širším okolím Říček, trasy se každý rok liší.

Další společnou tradicí jsou bezpochyby místní **plesy** konané každým rokem v KD v Říčkách.

- **Znaky krajiny**

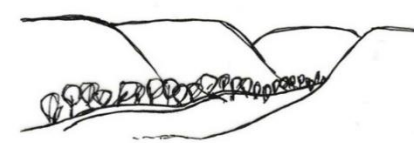
Na základě terénního průzkumu a studia přírodních podmínek, charakteristik reliéfu a land use řešeného území byl vytvořen tento katalog krajinných znaků:

členitý reliéf

staré ovocné aleje

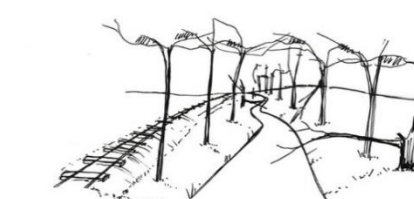
výrazné údolí

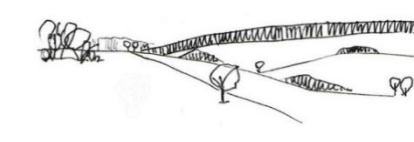
extenzivní sady

zalesněné svahy

meandrující řeka a železnice

rozptýlená vegetace

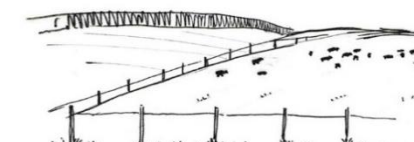
výchozy skalisek

rozlehlé lány polí

drobné sakrální objekty

pastviny

zemědělské areály

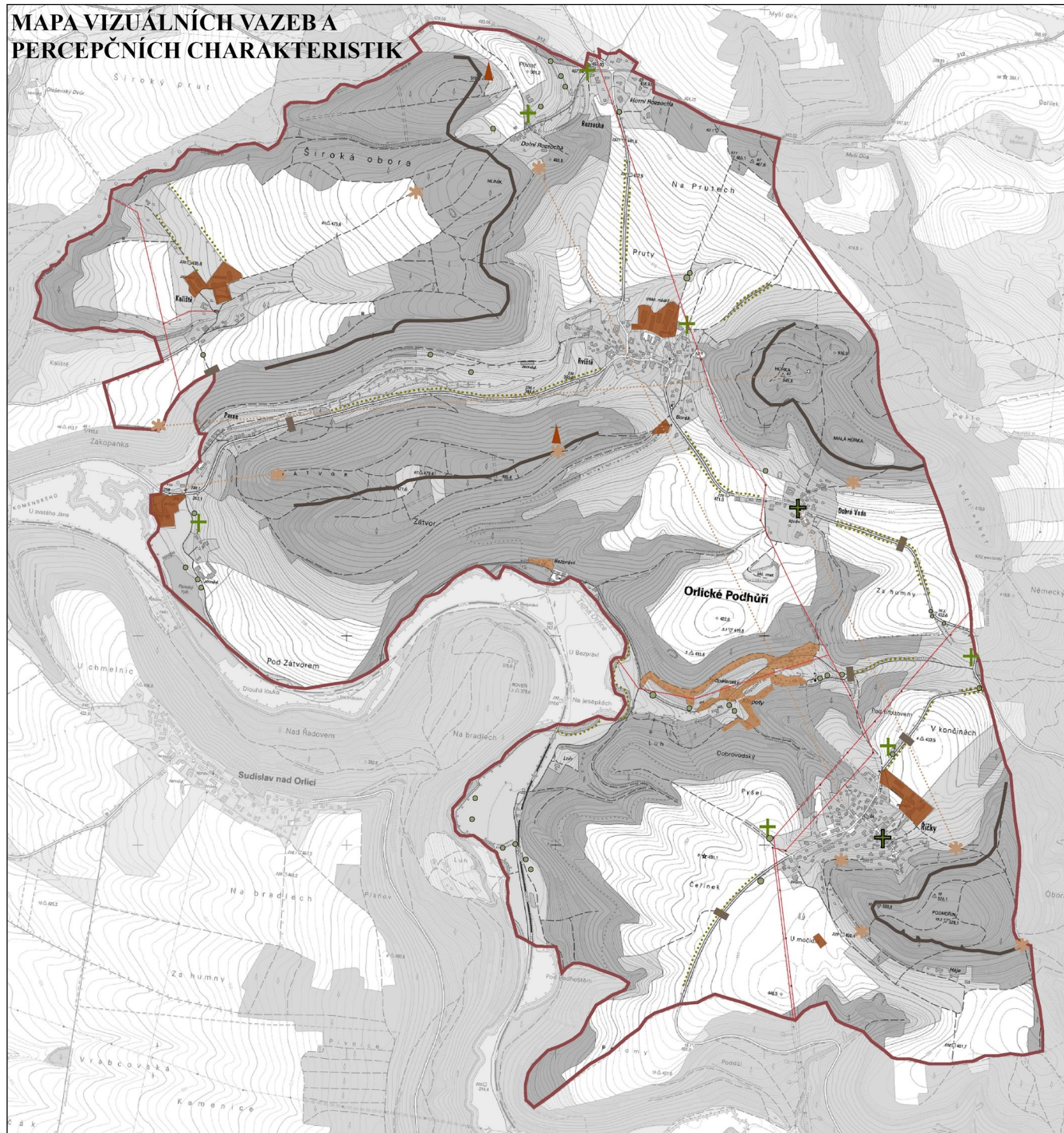
- **Vizuální vazby a percepční charakteristiky území**

Vizuální vazby a percepční charakteristiky území jsou zachyceny v mapě na obr. č. 28. V mapě jsou vyznačena významná vyhlídková místa s důležitými pohledy a vizuální souvislosti mezi vesnicemi. Dále jsou v mapě zakresleny pohledové horizonty, které zakončují sledovaný obraz krajiny a pohledové brány otevírající výhled na siluetu sídla. Pohledové horizonty tvoří zalesněné vrchy.

V mapě jsou rozlišeny pozitivní a negativní pohledové dominanty. Mezi pozitivní dominanty řešeného území jednoznačně patří stromořadí, aleje a solitéry, kaple a drobné sakrální objekty umístěné v krajině.

Negativními pohledovými dominantami jsou nevzhledné budovy zemědělských areálů, chatařské kolonie s umělými okrasnými zahradami, vysílače a vedení vysokého napětí.

MAPA VIZUÁLNÍCH VAZEB A PERCEPČNÍCH CHARAKTERISTIK

LEGENDA:

- hranice území
- pohledový horizont
- pohledová brána
- ✱ vyhlídkový bod
- ⋯ významný pohled

POHLEDOVÉ DOMINANTY POZITIVNÍ

- ⋯ stromořadí / alej
- solitera
- + drobný sakrální objekt
- + kaple

POHLEDOVÉ DOMINANTY NEGATIVNÍ

- VNN
- ▲ vysílač
- chaty
- zemědělské areály

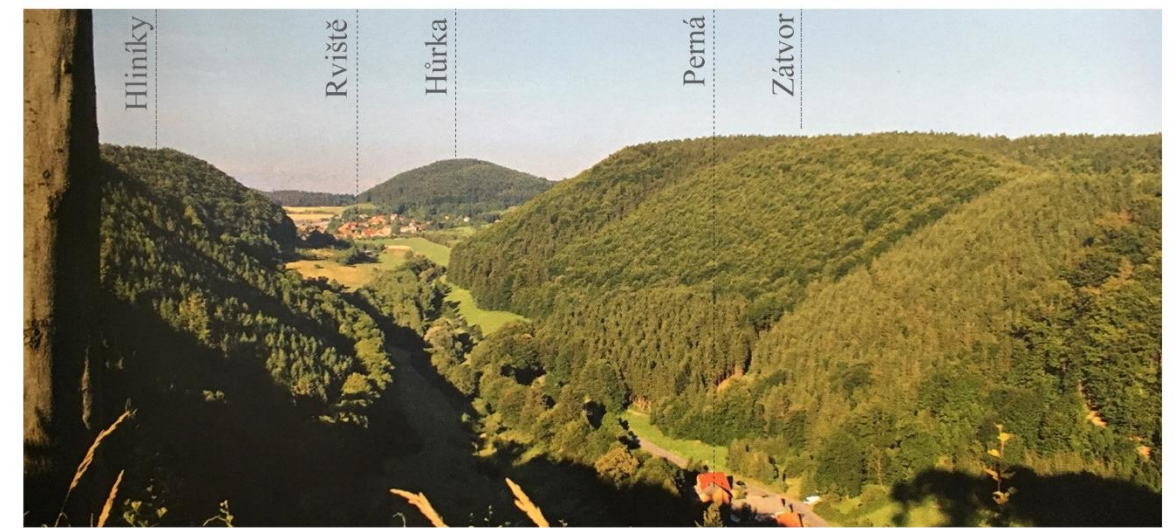
Obr. č. 28: Mapa vizuálních vazeb a percepčních charakteristik (podkladová mapa ZM 10 z ČÚZK)

0 250 500 1000 1250 1500 m

Obr. č. 29: Výhled od Sudislavi přes Orlické Podhůří až do Orlických hor

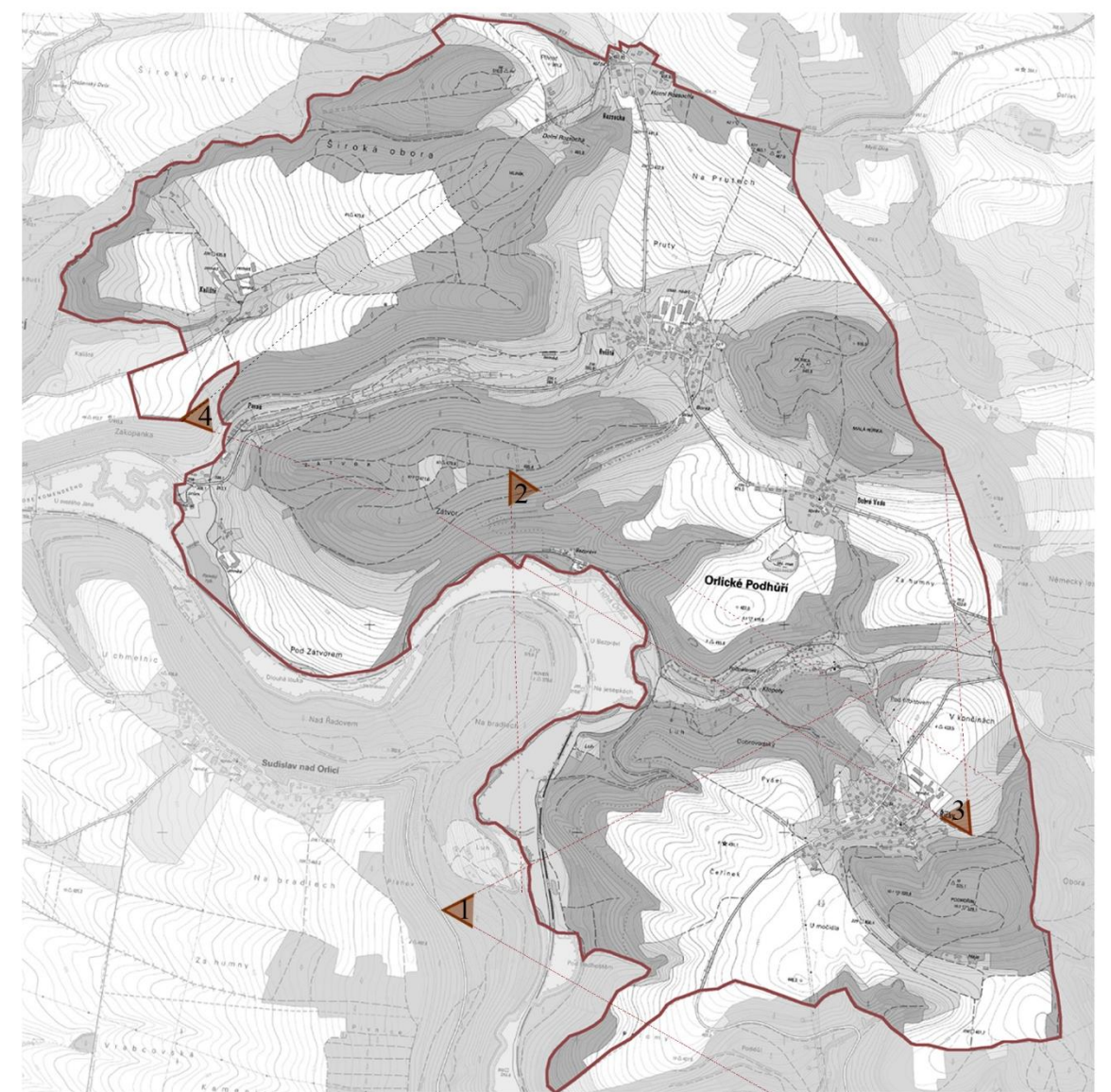
Obr. č. 32: Výhled do údolí mezi Pernou a Rviště (zdroj: Leschinger, 2015)

Obr. č. 30: Výhled ze Zátvoru do Údolí Tiché Orlice

Obr. č. 31: Pohled od Říček na Dobrou Vodu a Rviště

- **Hodnoty**

V řešeném území můžeme nalézt mnoho hodnot estetických, přírodních i kulturně-historických. Díky členitému reliéfu se v území na vyvýšených vyhlídkových místech otevírají zajímavé výhledy na sídla okolních vesnic, zalesněné kopce nebo za jasného počasí i vrchy Orlických hor. Z kulturně-historických zajímavostí se v území nachází mnoho drobných sakrálních objektů rozdílného stáří, významu i funkce. V Klopotech a v Dobré Vodě se nachází mariánské kapličky, které se otevírají pouze příležitostně, zatímco říčecká kaple svatých andělů strážných je každou neděli navštěvována místními věřícími při pravidelných bohoslužbách.

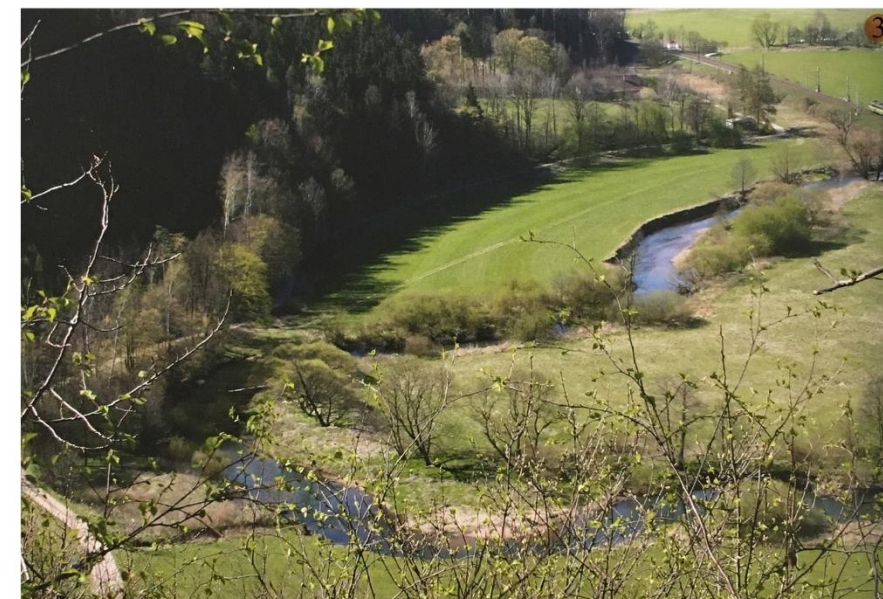
Mezi přírodní hodnoty tohoto území patří samotná řeka Tichá Orlice, která má v území důležitou krajínovornou funkci. Další přírodní hodnoty tvoří rozptýlená zeleň (liniová, plošná i bodová), zejména v údolí podél Tiché Orlice a také v údolí mezi obcemi Rviště a Perná. V krajině Orlického Podhůří stojí i několik mohutných solitérních dřevin, které v krajině vytváří hodnotné vizuální dominanty nebo také významné orientační body. Na strmých svazích na bocích údolí Tiché Orlice můžeme spatřit odkryté výchozy skalisek. Území je poseto několika prameny, z nichž mnoho je upraveno a vytváří v krajině příjemné místo pro krátký odpočinek a nabízí osvěžení průzračně čistou a ledově chladící životodárnou vodu. A přírodní zajímavostí je také bývalý lom u Dobré Vody, který prochází samovolných sukcesním vývojem. Mapa všech hodnot území (viz obr. č. 33) také obsahuje zakreslené charakteristiky ÚSES.

Obr. č. 34: STROMOŘADÍ podél příjezdové cesty na Kaliště. Téměř každá příjezdová cesta do kterékoliv vesnice je lemována liniovou vegetací, stromořadím nebo alejí. Významný podíl v těchto výsadbách mají ovocné dřeviny.

Obr. č. 35: SOLITÉRA staré vrby v poli u vesnice Říčky. Soliterně stojící dřeviny a menší skupiny dřevin se v území nacházejí zejména podél vodotečí, méně často i v polích, kde mají pro krajinu významnou hodnotu.

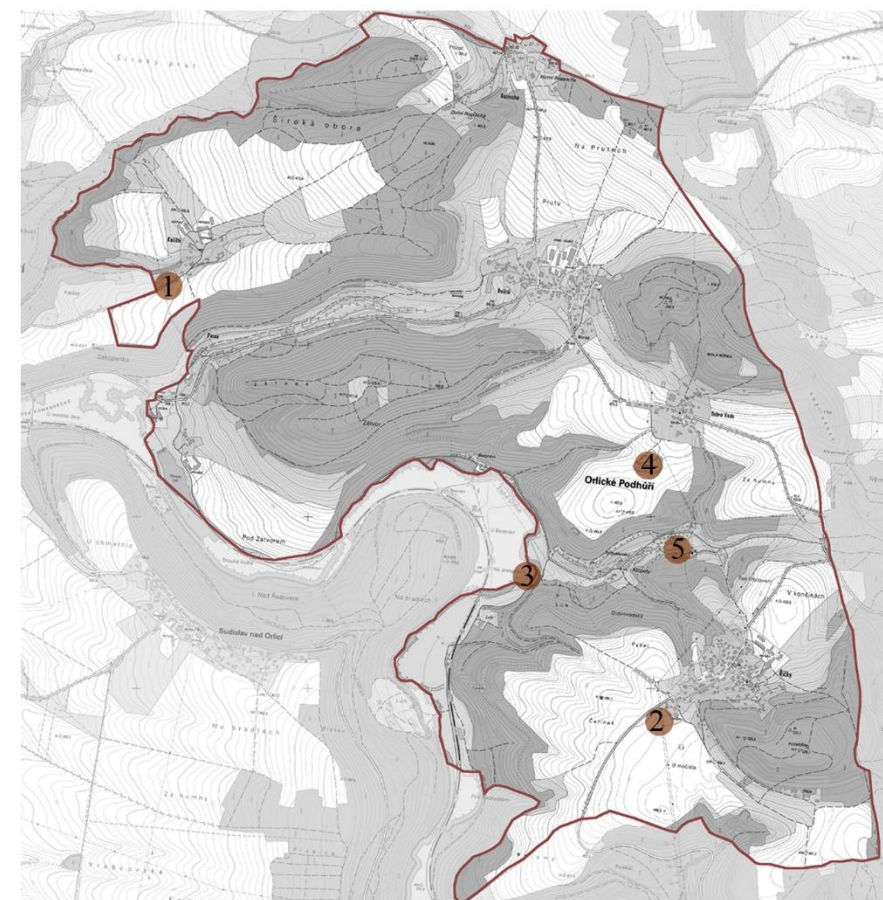
Obr. č. 36: MEANDR TICHÉ ORLICE v údolní nivě u Luhu. Řeka Tichá Orlice má díky svému přirozenému vývoji pro zájmové území vysokou krajinnotvornou hodnotu. Údolní niva je tvořena pestrými lučnými porosty s rozptýlenou vegetací, kde se přes léto pase dobytek.

Obr. č. 37: BÝVALÝ LOM se nachází JZ od Dobré Vody. V lomu se dříve těžil písek, avšak dnes už areál prochází přirozeným sukcesním vývojem.

Obr. č. 38: PRAMEN Klopotského potoka se nachází před Kaplí Panny Marie, podle pověstí má léčivé účinky. V území nalezneme několik pramenů s pitnou vodou, jenž jsou hodnotnou životodárnou charakteristikou území.

- **Problémy a limity**

Krajina řešeného území se potýká s řadou problémů, limitů a bariér. Mezi hlavní limity patří elektrické vedení (VVN) a jeho ochranné pásmo. V ochranném pásmu nadzemního vedení se nesmí nechat vyrůst porost do výšky více než 3 m. Vzdálenost ochranného pásma je pro vodiče s izolací stanovena 2 m a pro závěsná kabelová vedení 1 m. V lesních porostech se udržuje ponechaný volný pruh pozemku o šířce 4 m na každou stranu základů podpěrných bodů nadzemního vedení, pokud je to potřeba. Vlastník nebo uživatel nemovitosti je povinen provozovateli tuto činnost umožnit.

Dalším limitem a zároveň i bariérou je železniční trať. Podle zákona 266/1994 Sb. Zákon o drahách § 8: *„Ochranné pásmo dráhy tvoří prostor po obou stranách dráhy, jehož hranice jsou vymezeny vvislou plochou vedenou u dráhy celostátní a u dráhy regionální 60 m od osy krajní koleje, nejméně však ve vzdálenosti 30 m od hranic obvodu dráhy.“*

Důležitým limitem jsou aktivní záplavová území, v mapě vyznačeny tmavě modrou barvou (viz obr. č. 39). Podle zákona č. 254/2001 Sb. Vodní zákon § 67: *„v aktivní zóně záplavových území se nesmí umísťovat, povolovat ani provádět stavby s výjimkou vodních děl, jimiž se upravuje vodní tok, převádějí povodňové průtoky, provádějí opatření na ochranu před povodněmi, nebo která jinak souvisejí s vodním tokem nebo jimiž se zlepšují odtokové poměry, staveb pro jímání vod, odvádění odpadních vod srážkových vod a dále nezbytných staveb dopravní a technické infrastruktury.“*

Území přírodního parku s sebou přináší také jistá pravidla ochrany. Podle zákona č. 114/1992 Sb. se jedná o takové území, které slouží k ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami. Tento zákon omezuje využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.

Určitou bariéru nebo limity prostupnosti krajiny představují prudké svahy v krajině, které jsou v modelovém území významným znakem. Jistá omezení využití území s sebou přinášejí i prvky ÚSES.

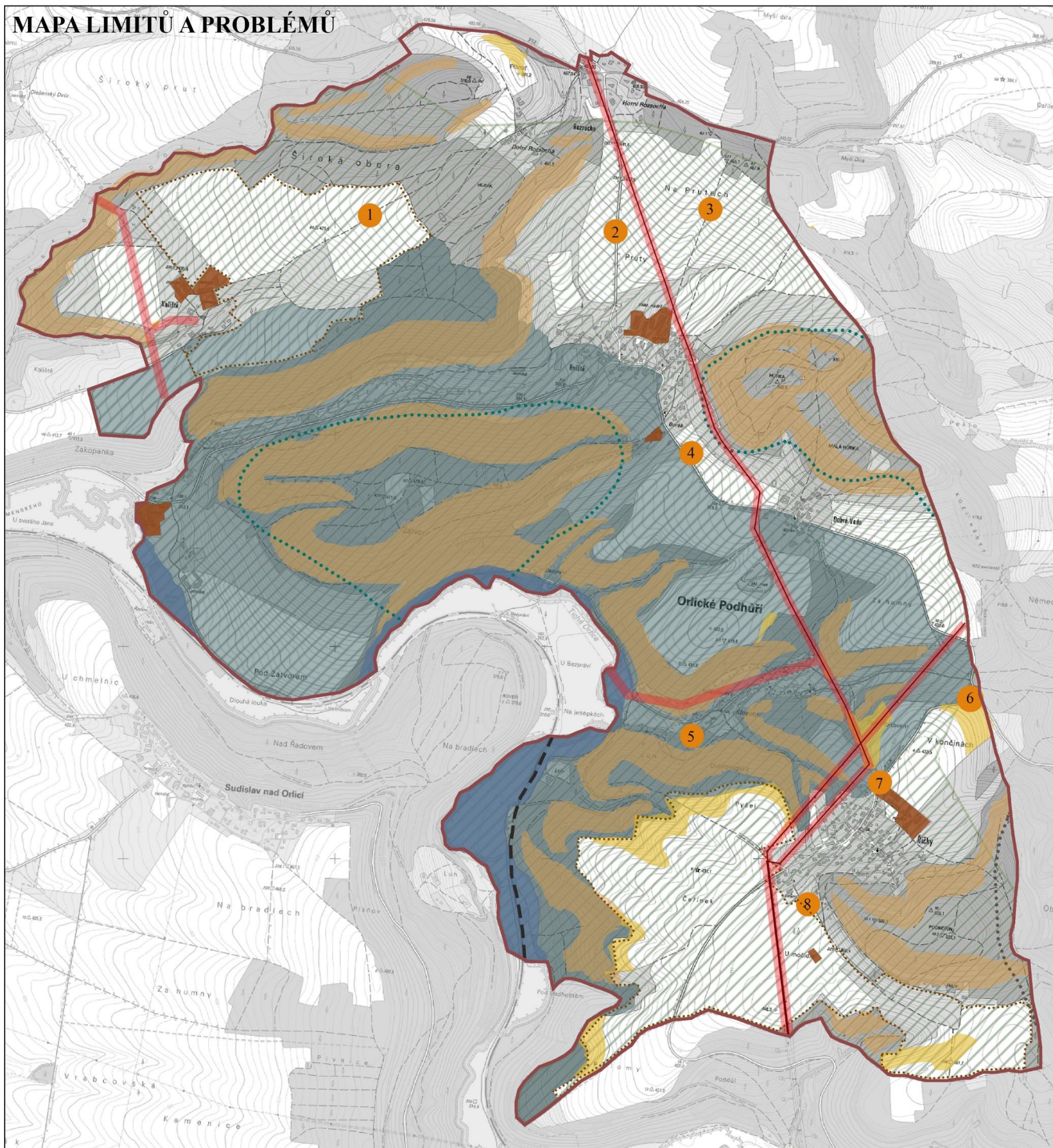
Mezi hlavní problémy území patří již výše zmíněné vedení vysokého napětí, které v okolí vesnice Říčky vytváří výrazné pohledové dominanty, které obraz krajiny narušují. Z vizuálního hlediska tedy tvoří negativní pohledové dominanty. Dalším estetickým problémem jsou velké zemědělské areály na okraji vesnic. Několik nevzhledných velkých budov na okraji zastavěného území kazí pohled na siluetu vesnice při příjezdu do obce. Tyto budovy odlišného měřítka vůči ostatní zástavbě vytváří rovněž negativní dominanty krajiny. Obraz krajiny také znehodnocují chatařské kolonie v klopotském údolí svými umělými okrasnými zahradami. Mezi vizuálně – estetické problémy bychom mohli zařadit i nedostatek rozptýlené vegetace na zcelených lánech polí a luk v blízkosti Říček a Kaliště. Tento problém přesahuje i do problémů ekologických. Rozptýlená zeleň má důležitý význam i z hlediska

eroze půdy. Problém eroze na orné půdě se v území vyskytuje v malém měřítku, a to zejména v okolí vesnice Říčky. Jedná se o okraje polí v přechodu lesa, kde už je mnohdy terén v mírném svahu, a tak dochází k většímu smyvu částic.

Ovocné aleje spojující vesnice jsou významnou hodnotou území, avšak jejich stav a stáří vyžaduje zvýšenou péči a žádá obnovu. Říčky a Rviště se potýkají s problémem moderních výstaveb na okraji vesnice, v případě Rviště zástavba překračuje přirozenou hranici krajiny, která je dána terénní modelací. Vzdálenostně se Rviště stále přibližují k Dobré Vodě a hrozí, že by mohlo dojít ke spojení těchto dvou vesnic. S navyšujícím se počtem domů přímo úměrně narůstá i počet aut a zvyšuje se silniční provoz, což má za následek další problém. K říčeckému hřbitovu umístěnému cca 50 m za vesnicí nevede chodník, a tak se na tomto úseku nebezpečně potkávají chodci s motorovou dopravou.

V území lze potkat i místa, kterým schází rozměr dřevinné vegetace. Jedním takovým místem je kříž na rozcestí do Klopot, v místě začínajícího údolí stojí osamocený kříž s dřevěným posezením a informační tabulí. Zpevněná cesta spojující Horní Rozsochu a Kaliště prochází lesem a středem rozlehlých lánů polí, kde cesta postrádá doprovod zeleně, podobně osamocená cesta bez dřevinného doprovodu vede ze Rvišť SV směrem k silnici II. třídy spojující Rozsochu a Libchavi.

MAPA LIMITŮ A PROBLÉMŮ

LEGENDA:

— hranice území

LIMITY ÚZEMÍ

— VVN

— železniční trať

••••• regionální biocentrum

••••• regionální biokoridor

/// nadregionální biokoridor

PP Orlice

záplavové území Q100

prudké svahy

PROBLÉMY ÚZEMÍ

1 - cesta bez doprovodné vegetace

2 - rozpadající se ovocná alej

3 - cesta bez doprovodné vegetace

4 - rozšiřující se sídlo do krajiny

5 - chatářské kolonie s okrasnými zahradami

6 - kříž bez doprovodné vegetace

7 - střet pěší a silniční dopravy

8 - novodobá zástavba

orná půda ohrožená erozí

nevhledné vizuálně exponované zemědělské areály

lány polí a luk s nedostatkem rozptýlené zeleně

vizuálně exponované VVN

Obr. č. 39: Mapa limitů a problémů (podkladová mapa ZM 10 z ČÚZK)

0 250 500 1000 1250 1500 m

Obr. č. 40: ZEMĚDĚLSKÉ AREÁLY na okraji zástavby. Horní obrázek dokumentuje zemědělskou stavbu uprostřed pole u vesnice Říčky a dolní obrázek zachycuje zemědělský areál na Kališti. Podobné fotografie bychom pořídili i ve Rvišti nebo na Perné.

Obr. č. 41: NOVÉ VÝSTAVBY u Rviště se budují na orné půdě v krajině mezi Rvištěmi a Dobrou Vodou. Další domy Rviště stojí až za mírným terénním převýšením, které vytvářelo přirozenou hranici zástavby. V pozadí fotografie jsou viditelné první domy Dobré Vody.

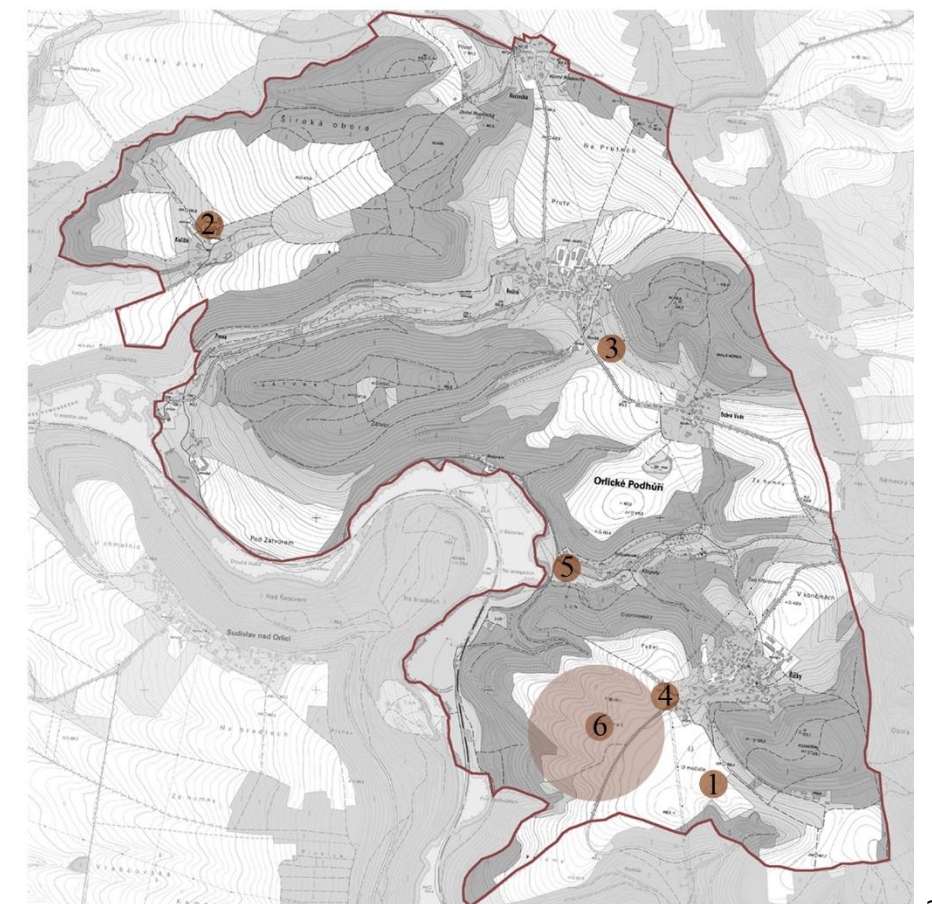
Obr. č. 42: VEDENÍ VYSOKÉHO NAPĚTÍ vytváří v krajině negativní vizuální dominanty, obzvláště kolem Říček, kde se dokonce kříží.

Obr. č. 43: CHATAŘSKÉ KOLONIE v Klopotském údolí znehodnocují krajinu nejen svou architekturou, ale i umělými okrasnými zahrádkami.

Obr. č. 44: ZCELENÉ LÁNY POLÍ vytváří v krajině rozsáhlé plochy, které bez dřevinné vegetace postrádají lidský rozměr, nabývají odlišného měřítka oproti okolní krajině. Fotografie zachycuje situaci u Říček, s obdobným problémem se potýká i krajina u Kaliště.

- **Krajinný ráz a jeho hodnocení**

Podle typologického členění krajin z hlediska typu krajinného rázu na celoevropské úrovni náleží řešené území megatypu uzavřených až polootevřených krajin – bocage.

Pro hodnocení krajinného rázu bylo území rozděleno na menší územní jednotky - oblasti (Vorel, 2011). V modelovém území byly rozlišeny čtyři typy oblastí krajinného rázu (viz obr. č. 45):

- oblast I.: zaříznutá údolí s vodotečí,
- oblast II.: lesnaté prudké svahy,
- oblast III.: otevřený prostor sídel, polí a luk na nakloněné rovině,
- oblast IV.: zalesněné kopce.

Následující tabulky obsahují identifikované znaky příslušné oblasti krajinného rázu řešeného území a jejich klasifikaci podle metodiky podle Vorla (2011). Identifikované znaky jsou hodnoceny ze tří klasifikačních hledisek: podle projevu, podle významu a podle cennosti.

Klasifikace podle významu určuje podíl znaku nebo hodnoty v celkovém výrazu krajiny.

Význam klasifikujeme ve třech stupních:

- zásadní - jev některé z charakteristik krajinného rázu, který v určité oblasti nebo místě krajinného rázu rozhodujícím způsobem determinuje charakter krajiny,
- spouštěcí - jev určité charakteristiky krajinného rázu, který v dané oblasti nebo místě krajinného rázu významně spouští charakter krajiny,
- doplňující - je jev určité charakteristiky krajinného rázu, který v této oblasti nebo místě krajinného rázu doplňuje charakter krajiny.

Klasifikace podle cennosti znaků rozlišuje jejich vzácnost, jejich hodnotu v hodnoceném území.

Cennost vyjadřujeme pomocí tří kategorií:

- jedinečný – jev určité charakteristiky krajinného rázu, který je ojedinělý v rámci oblasti krajinného rázu, v rámci regionu nebo v rámci státu,
- význačný – jev dané charakteristiky krajinného rázu, který je význačný v rámci oblasti krajinného rázu, v rámci regionu nebo v rámci státu,
- běžný – jev charakteristiky krajinného rázu, který není významný ani ojedinělý v rámci oblasti krajinného rázu, v rámci regionu nebo v rámci státu.

Klasifikace podle projevu znaku určuje působení znaku v dané krajině. Projev může být:

- pozitivní
- negativní
- neutrální

Identifikované znaky krajinného rázu Oblast I. – zaříznutá údolí s vodotečí		Klasifikace identifikovaných znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
Znaky přírodní	Členitý reliéf	pozitivní	zásadní	běžný
	Přítomnost vodních toků s vegetačními doprovody	pozitivní	zásadní	význačný
	Výrazné zaříznutá údolí	pozitivní	zásadní	význačný
	Zalesněné prudké svahy a kopce	pozitivní	zásadní	běžný
	Přítomnost mimolesní rozptýlené zeleně, remízků, skupin stromů, stromořadí a solitérů	pozitivní	zásadní	běžný
	Přítomnost trvalých travních porostů (louky a pastviny)	pozitivní	spoluurčující	běžný
Znaky kulturní a historické	Kaple Panny Marie – Matky vždy trávající pomoci	pozitivní	doplňující	jedinečný
	Částečně dochovaná struktura hlavních cest	pozitivní	zásadní	význačný
	Chatařská oblast	negativní	doplňující	význačný
	Přítomnost železniční tratě	neutrální	spoluurčující	jedinečný
	Zemědělské areály	negativní	spoluurčující	běžný
Znaky estetické	Několik dochovaných statků	pozitivní	doplňující	význačný
	Vymezení otevřených prostorů okraji lesních porostů a terénními horizonty	pozitivní	spoluurčující	běžný
	Harmonické měřítko krajiny	pozitivní	zásadní	význačný
	Nesourodost zástavby většinou bez architektonických hodnot	negativní	doplňující	běžný

Tab. 3: Identifikace a klasifikace znaků krajinného rázu, oblast I.

Identifikované znaky krajinného rázu Oblast II. – lesnaté prudké svahy		Klasifikace identifikovaných znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
Znaky přírodní	Členitý reliéf	pozitivní	zásadní	běžný
	Přítomnost zvlněných horizontů v dálkových průhledech	pozitivní	spoluurčující	běžný
	Zalesněné prudké svahy a kopce	pozitivní	zásadní	běžný
	Přítomnost pramenů	pozitivní	spoluurčující	běžný
	Výchozy skalisek	pozitivní	doplňující	běžný
	Přítomnost lesních ploch a lesních okrajů lemujících otevřené zemědělské plochy	pozitivní	spoluurčující	běžný

Znaky kulturní a historické	Drobné sakrální objekty	pozitivní	zásadní	běžný
	Částečně dochovaná struktura hlavních cest	pozitivní	zásadní	význačný
	Chatařská oblast	negativní	doplňující	význačný
Znaky estetické	Vymezení otevřených prostorů okraji lesních porostů a terénními horizonty	pozitivní	spoluurčující	běžný
	Výhledy a přítomnost míst panoramatického vnímání krajiny	pozitivní	zásadní	běžný
	Množství vzdušných vedení VN	negativní	doplňující	běžný
	Nesourodost zástavby většinou bez architektonických hodnot	negativní	doplňující	běžný

Tab. 4: Identifikace a klasifikace znaků krajinného rázu, oblast II.

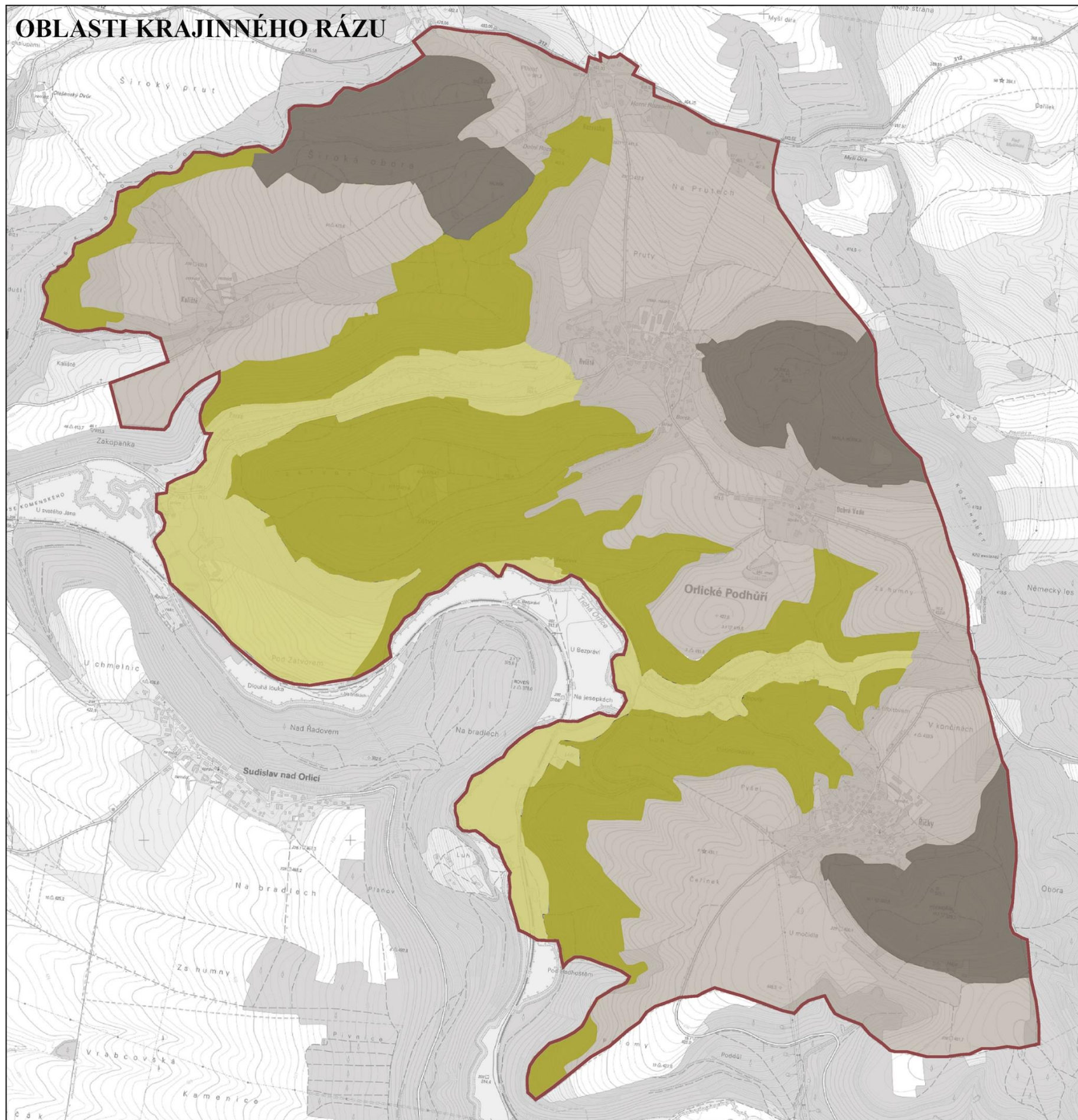
Identifikované znaky krajinného rázu Oblast III. – otevřený prostor sídel, polí a luk na nakloněné rovině		Klasifikace identifikovaných znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
Znaky přírodní	Členitý reliéf	pozitivní	zásadní	běžný
	Přítomnost vodních toků s vegetačními doprovody	pozitivní	zásadní	význačný
	Přítomnost zvlněných horizontů v dálkových průhledech	pozitivní	spoluurčující	běžný
	Přítomnost mimolesní rozptýlené zeleně, remízků, skupin stromů, stromořadí a solitérů	pozitivní	doplňující	význačný
	Extenzivní sady	pozitivní	spoluurčující	význačný
	Doprovodná vegetace cest - ovocné aleje podél silnic	pozitivní	zásadní	význačný
	Přítomnost trvalých travních porostů (louky a pastviny)	pozitivní	spoluurčující	běžný
	Přítomnost lesních ploch a lesních okrajů lemujících otevřené zemědělské plochy	pozitivní	spoluurčující	běžný
Znaky kulturní a historické	Drobné sakrální objekty	pozitivní	zásadní	význačný
	Částečně dochovaná struktura hlavních cest	pozitivní	zásadní	význačný
	Chatařská oblast	negativní	doplňující	význačný
	Zemědělské areály	negativní	spoluurčující	běžný
	Několik dochovaných statků	pozitivní	doplňující	význačný
Znaky estetické	Vymezení otevřených prostorů okraji lesních porostů a terénními horizonty	pozitivní	spoluurčující	běžný
	Výhledy a přítomnost míst panoramatického vnímání krajiny	pozitivní	zásadní	běžný

	Velké měřítko zemědělské krajiny	negativní	spoluurčující	běžný
	Technické a zemědělské stavby na okraji sídel	negativní	spoluurčující	běžný
	Množství vzdušných vedení VN	negativní	doplňující	běžný
	Nesourodost zástavby většinou bez architektonických hodnot	negativní	doplňující	běžný

Tab. 5: Identifikace a klasifikace znaků krajinného rázu, oblast III.

Identifikované znaky krajinného rázu Oblast IV. – zalesněné kopce		Klasifikace identifikovaných znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
Znaky přírodní	Členitý reliéf	pozitivní	zásadní	běžný
	Přítomnost zvlněných horizontů v dálkových průhledech	pozitivní	spoluurčující	běžný
	Zalesněné prudké svahy a kopce	pozitivní	zásadní	běžný
	Přítomnost lesních ploch a lesních okrajů lemujících otevřené zemědělské plochy	pozitivní	spoluurčující	běžný
Znaky kulturní a historické	Drobné sakrální objekty	pozitivní	zásadní	běžný
	Částečně dochovaná struktura hlavních cest	pozitivní	zásadní	běžný
Znaky estetické	Vymezení otevřených prostorů okraji lesních porostů a terénními horizonty	pozitivní	spoluurčující	běžný
	Výhledy a přítomnost míst panoramatického vnímání krajiny	pozitivní	zásadní	běžný

Tab. 6: Identifikace a klasifikace znaků krajinného rázu, oblast IV.

LEGENDA:

- lesnaté prudké svahy
- zaříznuté údolí s vodotečí
- otevřený prostor sídel, polí a luk na nakloněné rovině
- zalesněné kopce
- hranice území

Obr. č. 45: Oblasti krajinného rázu (podkladová mapa ZM 10 z ČÚZK)

- Fotodokumentace

Obr. č. 46: ŘÍČECKÁ NÁVES z pohledu z hodní části od kaple. Travnatý prostor návsi tvoří dětské hřiště s altánem a naproti němu stojí budova základní školy (žlutá budova s červenou středchou vpravo).

Obr. č. 47: STATEK NA ŘÍČECKÉ NÁVSI je jeden z mála takových, které stojí v obci dodnes. Jsou to hodnotná stavení připomínající dobovou lidovou architekturu.

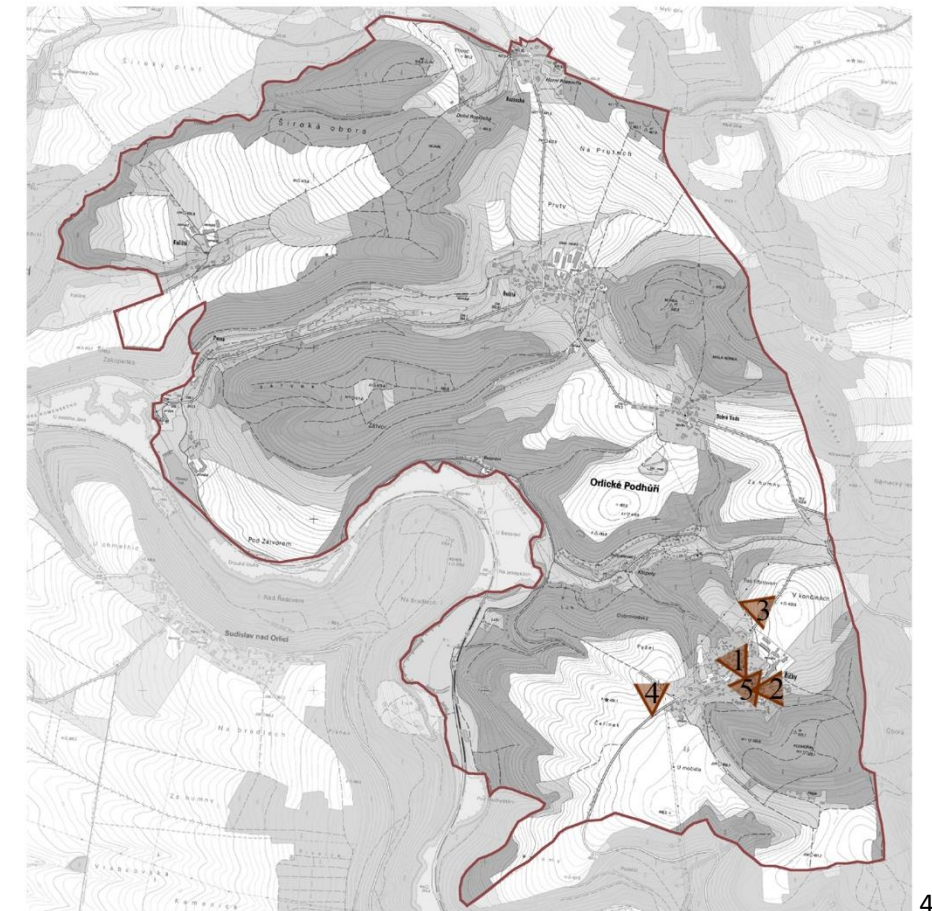
Obr. č. 48: HŘBITOV je v obci jediný a nachází se poblíž vesnice Řičky u příjezdové silnice od Dobré Vody (nebo od Libchav).

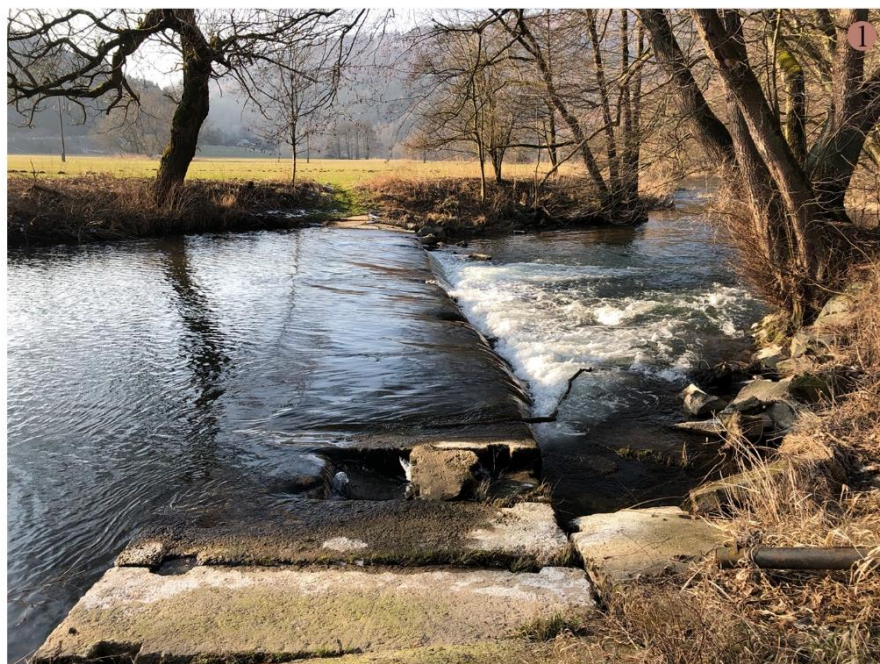

Obr. č. 49: U TŘÍ LIPEK, tak nazývají místní lidé toto místo na okraji vesnice, v místě kde začíná zemědělská krajina. Obrázek sv. Václava v doprovodu dnes už pouze dvou vzrostlých lip tvoří v krajině důležitý orientační bod a hodnotnou dominantu.

Obr. č. 50: KAPLE SVATÝCH ANDĚLŮ STRÁŽNÝCH stojí na říčekké návsi. V těsné blízkosti ji však obklopuje zástavba rodinných domů a budova hasičské zbrojnice (budova vlevo).

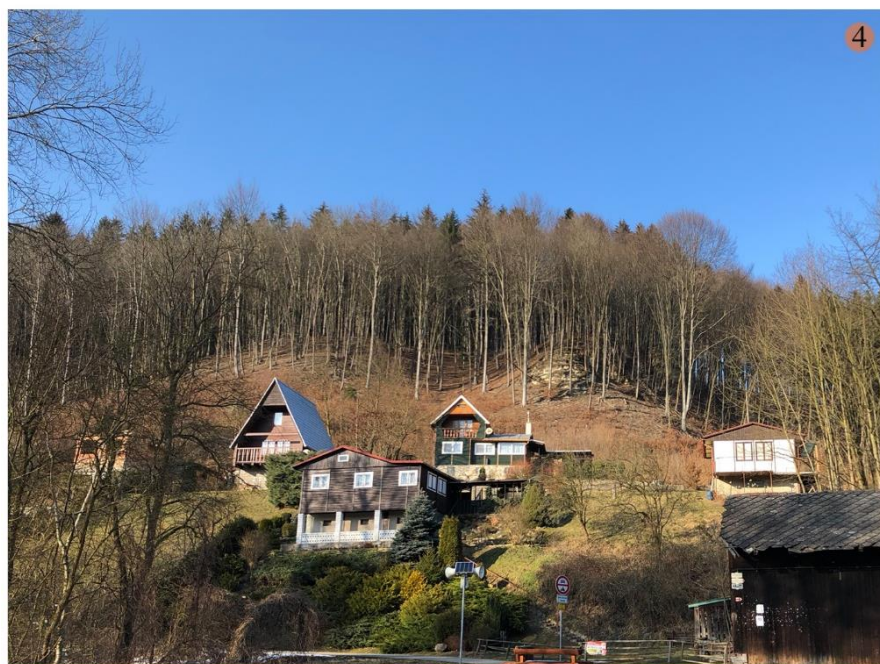
Obr. č. 51: SPLAV NA ŘECE Tiché Orlici vytváří v krajině jednak pozitivní vizuální prvek a zároveň má vysokou zvukovou hodnotu dynamické vody.

Obr. č. 52: VÝCHOZY SKALISEK ve strmých svazích údolí Tiché Orlice. Viditelné opukové podloží vystupující na povrch.

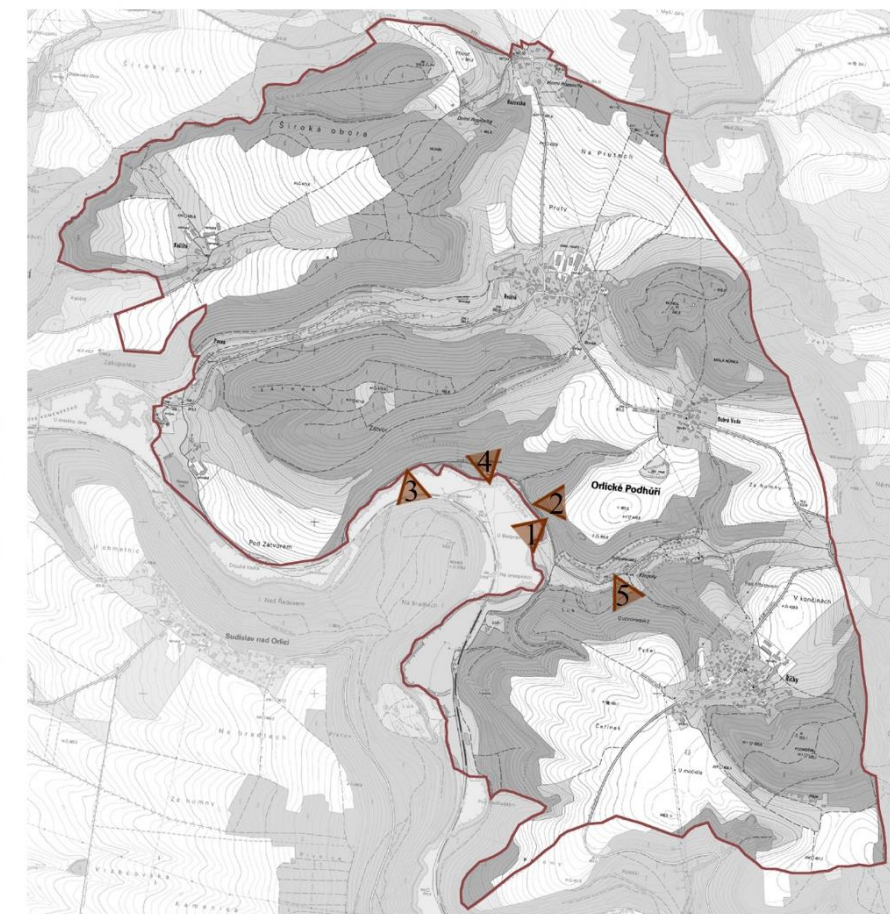
Obr. č. 53: ÚDOLÍ TICHÉ ORLICE je v této oblasti charakteristické vodním tokem a jeho doprovodnou vegetací, přilehlými lučnými porosty, železnicí na násypu a prudkými zalesněnými svahy, jak dokazuje tento snímek, a starou lípou.

Obr. č. 54: CHATY NA BEZPRÁVÍ vytváří v krajině negativní dominanty, zvláště chaty umístěné v bezlesích svazích. Další chaty lemují okraj lesních porostů.

Obr. č. 55: BÝVALÝ MLÝN v Klopotech. Jedna z mála esteticky hodnotných staveb klopotského údolí.

Obr. č. 56: NÁVES V DOBRÉ VODĚ má ve svém centru umístěnou kapli se dvěma mladými lípami. Kolem kaple se nachází autobusová zastávka, obecní úřad (budova vpravo), jeden starý dochovaný statek a další budovy rodinné zástavby.

Obr. č. 57: STARÝ STATEK V DOBRÉ VODĚ se nachází na návsi vedle obecního úřadu. Takových stavení je v obci dochováno jen několik, ale o to větší mají hodnotu.

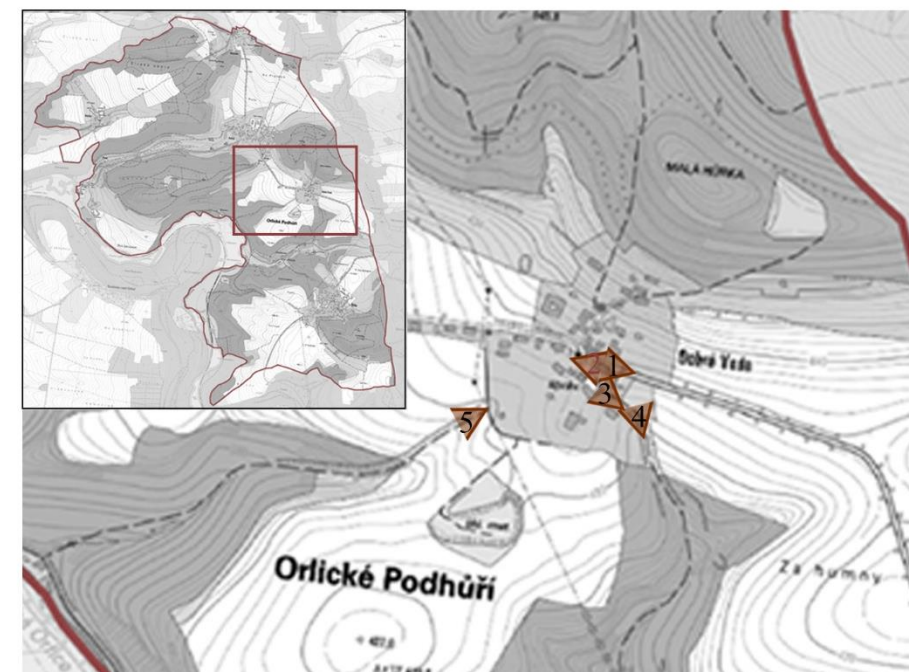
Obr. č. 58: ZREKONSTRUOVANÝ STATEK v Dobré Vodě se nachází na okraji vesnice a přidává tak estetičnosti siluetě obce od příjezdové cesty ze Říček.

Obr. č. 59: CESTA PŘI OKRAJI SÍDLA v Dobré Vodě. Krásný detail cesty podél dřevěného tyčkového plotu na jedné straně, kamenná zídka na straně druhé, extenzivní ovocný sad a v pozadí Malá Hůrka.

Obr. č. 60: KŘOVINNÝ PÁS v krajině zanechává historickou stopu původního půdorysu obce s radiálním členění plužin.

Obr. č. 61: ZEMĚDĚLSKÁ BUDOVA V KRAJINĚ díky jednoduchému tvaru, materiálu, svažitému terénu a rozptýlené vegetaci budova nemá na své okolí negativní vizuální vliv.

Obr. č. 62: ZEMĚDĚLSKÝ AREÁL ve Rvištích svou velikostí, tvarem i materiálem působí negativním dojmem. Několik nízkých ovocných dřevin mu z pohledu od cesty nedokáže konkurovat. V pozadí je vidět Hůrka.

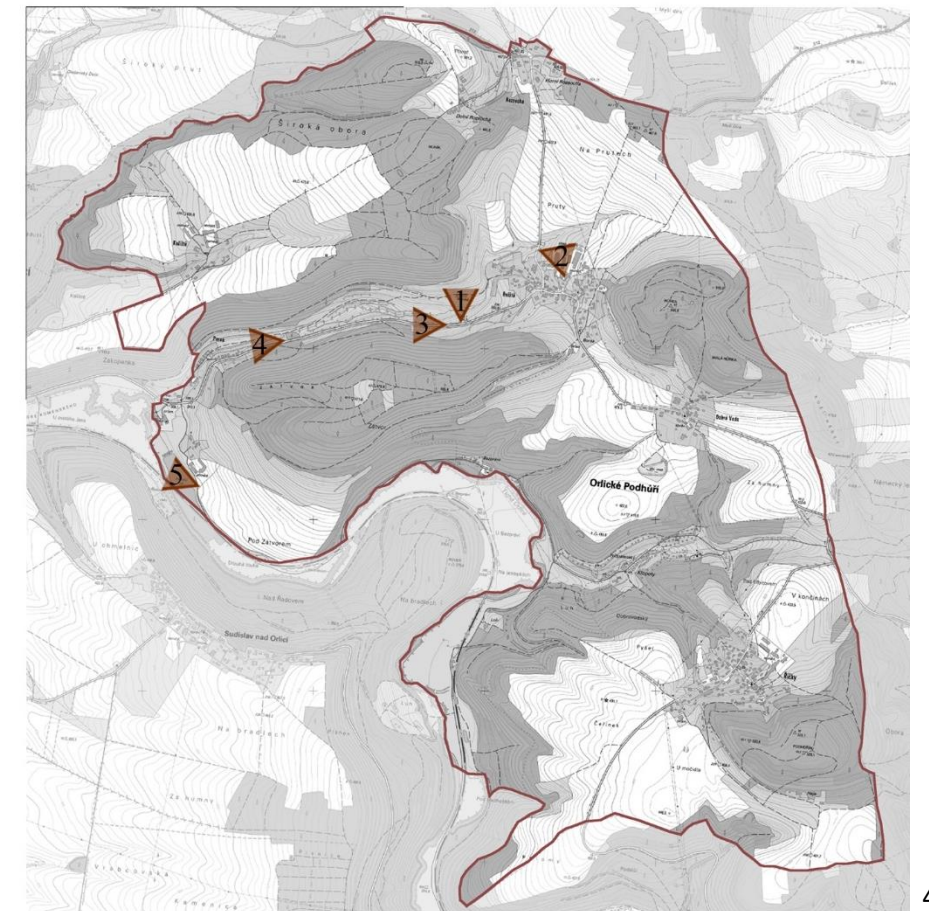
Obr. č. 63: SILNICE ZE RVIŠŤ DO PERNÉ je lemována stromořadím a údolím s meandrujícím potokem, které přes léto slouží jako pasovina pro dobytek.

Obr. č. 64: SILUETA PRVNÍCH DOMŮ V PERNÉ z příjezdové silnice ze RvišŤ. V pozadí je patrný prudký sklon zalesněného svahu.

Obr. č. 65: PANSKÝ RYBNÍK v Perné s železnicí, která do údolí Tiché Orlice v řešeném území neodmyslitelně patří. Třetí paralelní linií údolím tvoří cyklostezka.

Obr. č. 66: POHLED NA KALIŠTĚ z příjezdové cesty z Brandýsa nad Orlicí. Kaliště z této strany obklopují zelené pastviny a příjezdová cesta je doprovázena stromořadím (viz obr. č. 52).

Obr. č. 67: PŘÍJEZDOVÁ CESTA NA KALIŠTĚ na tomto snímku je zachycena ve směru do Brandýsa nad Orlicí. Cestu lemují stromořadí na jedné straně a pastvina na straně druhé.

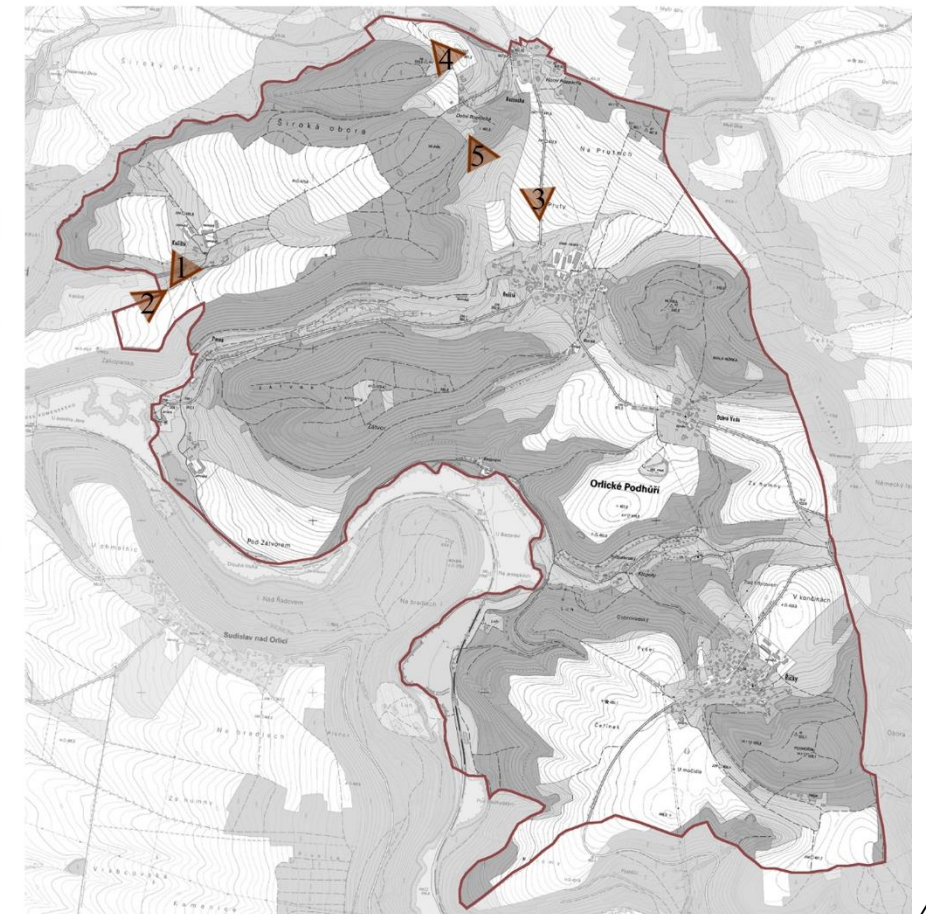
Obr. č. 68: SILNICE NA ROZSOCHU ze Rvišť je lemována nepravidelnou ovocnou alejí.

Obr. č. 69: CESTA NA HORNÍ ROZSOCHU je odbočkou ze silnice II. třídy vedoucí z Libchav do Chocně. Tato cesta prochází skrze pole bez jakéhokoliv dřevinného doprovodu.

Obr. č. 70: VÝHLED Z HORNÍ ROZSOCHY přes Rvišť, Dobrou Vodu až k Říčkám, v pozadí zakončuje výhled vrch Podhořín a Andrlův Chlum u Ústí nad Orlicí.

5.1. Praktická část

Praktická část této diplomové práce se zabývá znaky krajiny, hodnotami a problémy řešeného území, na které upozornují lidé pomocí land artu. Land art slouží v této práci jako komunikační prostředek, pomocí něhož můžeme s lidmi mluvit o krajině. Land art vzbuzuje v lidech pozornost.

Na základě land artového průzkumu a vypracovaných analýz je na závěr vypracován návrh řešení krajinářských úprav modelového území.

5.1.1. Land art

Diplomová práce navazuje na realizovaný land artový projekt z předmětu Prostorová výtvarná tvorba magisterského studia na podzim 2015. Projekt se jménem „PASTELKY, CO KRESLÍ KRAJINU“ představil pastelky instalované do krajiny, v souvislosti PASTELKA – KRAJINA (OBRAZ). Prvotní nápad této instalace vznikl ještě o rok dříve, na oborové praxi, kde byly vyráběny kůly pro stabilizaci mladých výsadeb a konce těchto kůlů byly seřezávány do špičky pro snazší ukotvení do země. V tomto okamžiku se zrodila myšlenka výroby „velké pastelky“.

Pro zmiňovaný projekt bylo vytvořeno jedenáct zhruba půlmetrových pastelek. Pastelky byly navěšeny na větve stromu a pomocí větru „kreslily krajinu“. Hudebním doprovodem tomuto představení byl profukující vítr a dřevěné tóny pastelek narážejících navzájem do sebe.

Pastelky z projektu potom byly použity pro tuto diplomovou práci jako nástroj mapování krajinotvorných prvků, znaků, hodnot, historie i problémů krajiny. A bylo vytvořeno ještě sedm dalších pastelek, protože sedm pastelek bylo v krajině nainstalováno na mohutné lípě u hřbitova a ponecháno navzdory proměnám času.

Obr. č. 71: Z výroby pastelek

Obr. č. 72: Vyrobené pastelky

Obr. č. 73: Z projektu „PASTELKY, CO KRESLÍ KRAJINU“

5.1.2. Zapojení veřejnosti

Děti ze základní školy

Pro děti třetí, čtvrté a páté třídy Základní školy v Orlickém Podhůří, v Říčkách, byl vytvořen čtyřhodinový program. Na úvod bylo proneseno několik slov k dané problematice, co je to krajina, co v krajině může vidět a objevovat. Poté jsme vyrazili do terénu, vzali jsme s sebou vozík naložený pastelkami a vyrazili jsme do blízké krajiny. Pomocí pastelek děti ukazovaly všechno, co se jim líbí. Měly za úkol co nejpozorněji sledovat vše, co vidí, čeho si jen mohou všimnout a pomocí pastelky tuto vlastnost krajiny „nakreslit“ nebo „škrtnout“. Ukázat, zda sledovaný znak krajiny se jim líbí nebo nelíbí, zda by jej v krajině ponechali nebo odstranili. Děti dostaly příležitost vžít se do role malířů krajiny a krajinných architektů.

Poslední část programu probíhala opět ve škole, kde děti dostaly papíry a měly za úkol nakreslit všechno, co na procházce zažily, co je zaujalo, co je okouzlo. Na tabuli jsme sepsali všechny znaky krajiny, které se promítly do kreslených obrázků. A na závěr jsme si všichni sedli do kroužku na zem a každý měl příležitost říci ostatním, co bylo pro něj největším zážitkem, co objevil při procházce krajinou, sdělit své poznatky a dojmy ostatním. A každý se pokusil vyjádřit k otázce, zda krajina, kterou jsme vnímali, je malebná.

Práce s dětmi byla velmi zajímavá a povzbuzující. Pohled dětí na svět je v něčem třeba naivní ale v mnohém obohacující.

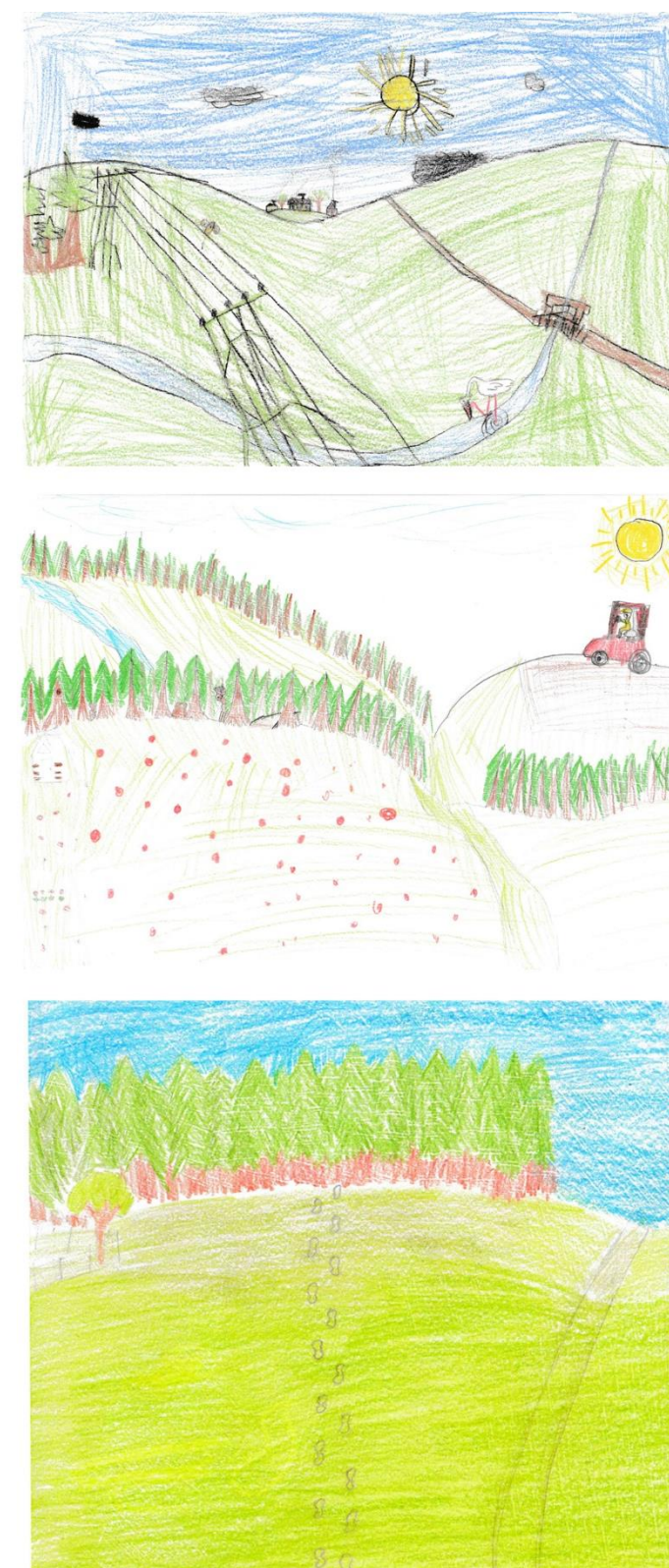
Celkem se účastnilo programu sedmnáct dětí. Z kreslených obrázků můžeme vyhodnotit tyto společné výsledky:

- všechny děti do kreseb promítly kopcovitou krajinu,
- téměř na všech obrázcích byl les a louky,
- na čtyřech obrázcích se objevilo vedení VN,
- mnoho dětí do svých kreseb ztvárnilo i zvířata, třebaže jsme je nepotkali.

Zajímavé detaily, které zanesly papír všímavé děti:

- cesty zpevněné a cesty pouze vyšlapané,
- některé děti, zakreslily i řeku Tichou Orlici, ačkoliv k ní jsme kvůli vzdálenosti nešli,
- některé děti zaznamenaly vizuální spojení se sousedními vesnicemi,
- na dvou obrázcích byla nakreslená pole s traktorem.

Děti považují krajinu, v níž žijí za pěknou, ale malebnou krajinu si díky své fantazii představují jinak, mohli bychom snad říci, pohádkově. Popisovali ji jako krajinu rozkvetlých luk, vonících květin, proudící vody přes skály, apod.

Obr. č. 74: Ukázka obrázků dětí ZŠ

Obr. č. 75: Les jako pozadí výhledu

Obr. č. 76: Co 'nakreslím'?

Obr. č. 77: 'Nakreslím' louku

Obr. č. 78: Horizont

Obr. č. 79: Na procházce

Obr. č. 80: Děti kreslí krajinu

Obr. č. 81: Společné foto s pastelkami

Obr. č. 82: Sport s pastelkami

Obr. č. 83: Pastelkový slalom

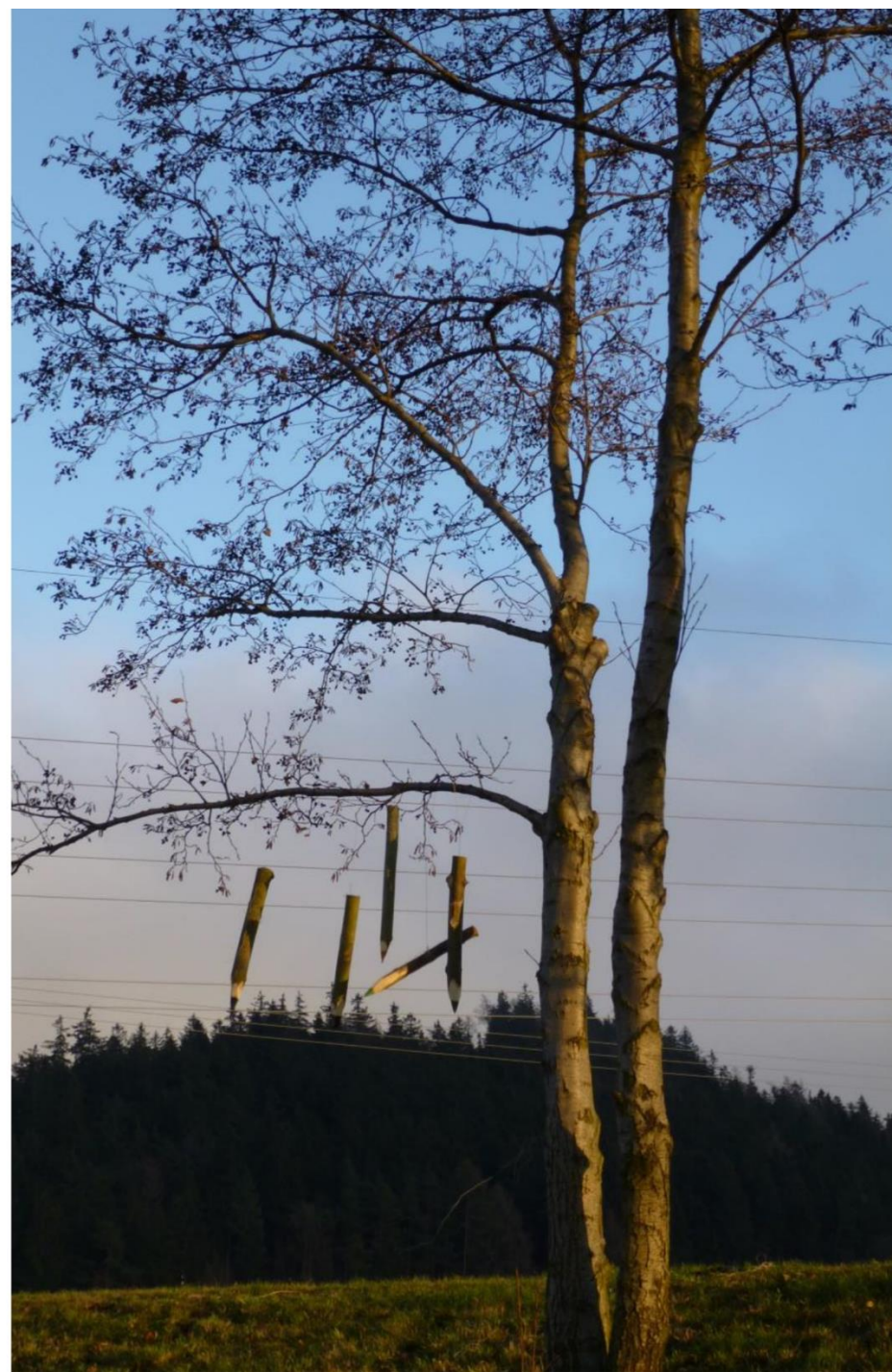
Místní obyvatelé

Možnost promluvit pomocí pastelky o krajině měli všichni ti, s kterými jsme se potkali ve stejnou dobu na stejném místě. Procházkami v modelovém území bylo tráveno hodně času za účelem setkávání s místními lidmi.

Byla to zajímavá střetnutí plná výjimečných rozhovorů, při níž lidé hovořili o krajině s pastelkou v ruce. Pro další práci se získanými informacemi byly všechny poznatky po každém rozloučení zapsány, některé rozhovory byly zaznamenávány pomocí diktafonu. Mnozí lidé však nechtěli být s pastelkou vyfotografováni, a tak někteří pro fotografii alespoň pastelky umístili do prostoru krajiny.

Obr. č. 84: Kouzlo dvou horizontů

Obr. č. 85: Zalesněný kopec přes dráty vedení VN

Obr. č. 86: Velké zorané pole

Obr. č. 87: Pole lemované lesy

Obr. č. 88: Lemovaná krajina lesy

Obr. č. 89: Přes střechy domů do daleké krajiny

Obr. č. 90: Cesta

Obr. č. 91: Vyšlapaná cesta ze Říček do Klopot středem louky

Obr. č. 92: Zalesněné horizonty

Obr. č. 93: Vedení VN

Obr. č. 94: Exponovaná zemědělská budova uprostřed pole

Obr. č. 95: Linie ovocných dřevin

Obr. č. 96: Zemědělské budovy

Obr. č. 97: Remízek zvaný Haltýř

Obr. č. 98: Krajina v detailu zarůstající mechem

Obr. č. 99: Pastvina

Obr. č. 100: Ohrada

Obr. č. 101: Barevná krajina

Obr. č. 102: Zimní krajina, protože...

Obr. č. 103: ...pastelky zůstaly viset...

Obr. č. 104: ...na mohutné lípě

Vyprávění pamětníků

O malebnosti krajiny Orlického Podhůří hovořili i ti nejzkušenější obyvatelé, ti, kteří toho nejvíce pamatují.

Vyprávěli příběhy, kudy chodívali každý den do školy, kam chodívali na bylinky, kam chodívali krmit ovečky, kterou zkratkou chodili do klopotské kaple a hospody, kam se chodívali koupat, kam v zimě chodívali sáňkovat, kam chodívali bruslit, pan Jaromír humorně vyprávěl se smíchem a slzami v očích, kde se skulil s motorkou, ...

Výsledkem rozhovorů s pamětníky, resp. jejich vyprávění byly popisy malebných míst, s nimiž mají spojeny bohaté zážitky. Z jejich příběhů byla cítit ohromná sounáležitost s krajinou.

Společným jmenovatelem všech příběhů jsou lesní cesty. Lesní cesty a pěšiny zkracovaly našim předkům cesty do města, do školy, na vlak, do sousedních vesnic... Tyto stezky umožňovaly prostupnost zalesněnou krajinou i krajinou celkovou, ale také měly význam estetický a zážitkový. Naskýtají příležitosti vnímání lesního ticha, pozorování malebné lesní scenérie, hru se světelnými paprsky mezi stromy, symfonie zpěvu ptáků, nepatrné zvuky hmyzu, šum větru v korunách stromů, vrzání větví o sebe nebo překvapivá střetnutí se zvěří.

Obr. č. 105: Rozprava o krajině s pastelkou v ruce

Obr. č. 106: Proč se tento remízek jmenuje Močidlo

5.1.3. Východiska

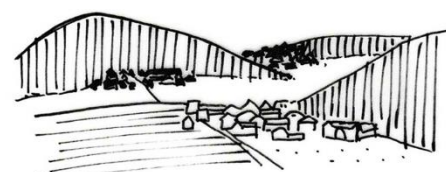
- TERÉNNÍ PRŮZKUM
- HISTORICKÉ MAPY
- POTENCIÁLNÍ PŘIROZENÁ VEGETACE
- MAPA VIZUÁLNÍCH VAZEB A PERCEPČNÍCH CHARAKTERISTIK
- MAPA HODNOT
- MAPA LIMITŮ A PROBLÉMŮ
- HODNOCENÍ KRAJINNÉHO RÁZU
- OSTATNÍ ANALÝZY
- LAND ARTOVÉ INSTALACE
- ROZHOVORY S MÍSTNÍMI OBYVATELI A S PAMĚTNÍKY

5.1.4. Katalog krajinných znaků

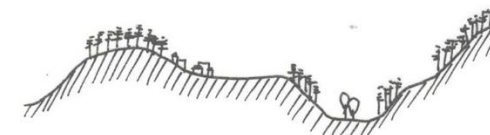
Na základě land artových instalací byl katalog krajinných znaků obohaten o dalších osm identických znaků krajiny Orlického Podhůří.

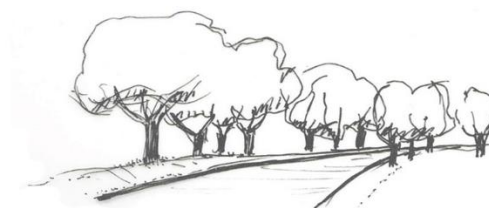
krajina lemovaná lesy

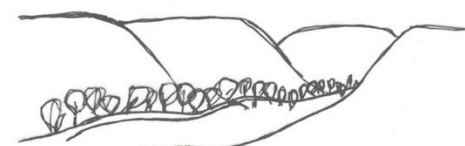
malé vesničky

členitý reliéf

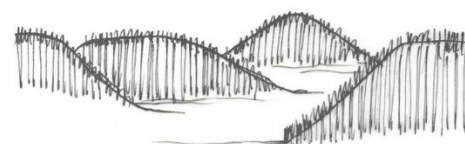
staré ovocné aleje

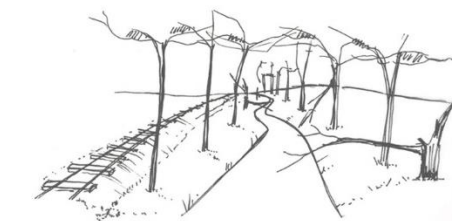
výrazné údolí

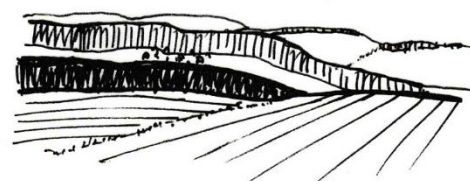
extenzivní sady

zalesněné svahy

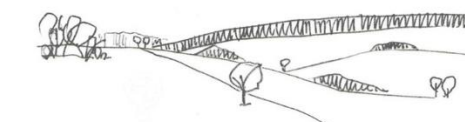
meandrující řeka a železnice

více horizontů

vyšlapané pěšiny

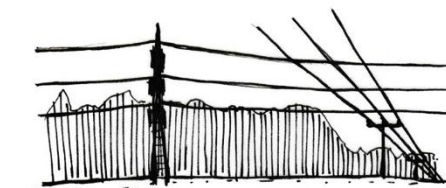
rozptýlená vegetace

výchozy skalisek

smíšené lesy

vedení vysokého napětí

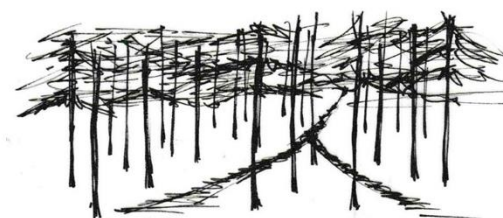
rozlehlé lány polí

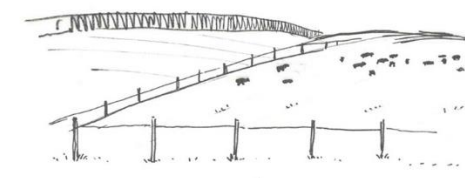
drobné sakrální objekty

lesní cesty

lesní pěšinky

pastviny

zemědělské areály

5.1.5. Návrh řešení krajinářských úprav

Celkový návrh krajinářských úprav modelového území je založen na změně měřítka otevřené krajiny polí a luk a zprůchodnění cest, které zanikly nebo postupně zanikají.

Stěžejním záměrem návrhu je podpořit identitu krajiny Orlického Podhůří, podpořit kladné charakteristické znaky omezit znaky negativní a obnovit historické stopy v krajině (viz obr. č. 107).

Zásadní změnou měřítka otevřené krajiny je navrhovaná rozptýlená zeleně podél cest nebo na hranicích polí. V krajině bezprostředního okolí Dobré Vody jsou navrženy liniové meze paprsčité se rozbíhající do krajiny. Inspirované jsou historickými mapami a mají připomínat původní půdorys sídla a radiálně se rozbíhajících plužin.

Silnice, jenž spojují vesnice mezi sebou, jsou lemovány nepravidelnými ovocnými alejemi. Návrh počítá s obnovou těchto alejí a příjezdovou cestu do Horní Rozsochy ze SZ a cestu z Horní Rozsochy do Kaliště navrhuje doplnit o ovocnou alej. K dalším cestám vybíhajícím z vesnice do krajiny jsou navržena stromořadí, např. cesty JV směrem od Říček, cesta ze Rvišť SV směrem.

Ostrá hranice intravilánu a extravilánu především ve Rvištích je v návrhu doplněna o ovocný sad, který vytvoří přirozený a pozvolný přechod z vesnice do krajiny. Další sad je navrhován v Rozsoše a Perné.

K významným rozcestím nebo osamoceným drobným sakrálním objektům je v návrhu počítáno s doplněním dřevinných solitér, jakožto orientačních bodů, ale i změně měřítka otevřené krajiny.

Navrhováno je také několik nových cest, které v historii byly využívané a v současné době zanikají nebo jsou dochované třeba jen zčásti. Největší bariéry v prostupnosti krajiny modelového území jsou velká pole a strmé svahy. Navrhované cesty propojují Dobrou Vodu a Rviště s údolím Tiché Orlice. Cesta ze Rvišť končí přímo u železniční zastávky Bezpráví, tato cesta byla v historii hojně využívána právě jako cesta k vlaku. A navrhovaná cesta z Dobré Vody ústí na Perné, v dějinách byla přímějším spojením s městem Brandýsem, dnes silnice vede přes Rviště. Další dvě navrhované cesty jsou spojnicí mezi vesnicí Dobrá Voda – Rviště a Rviště – Rozsocha. Všechny navrhované cesty slouží pro turisty a cyklisty.

V modelovém území je navržena jedna změna využití plochy s ornou půdou na luční porost. Jedná se o území ve svahu, kde hrozí půdní eroze. Toto území se nachází u křižovatky příjezdové cesty do Říček.

V blízkosti Říček je dále navržen malý park spojující vesnici se hřbitovem. Park je řešením kolizní situace na silnici, kde se střetává pěší a motorová doprava. Prostorem parku by mohli lidé chodit

nezávisle na provozu na silnici a zároveň by park vytvářel i vizuální spojení hřbitova s vesnicí. Cesta vedoucí přes park ke hřbitovu navazuje na končící chodník z vesnice

Obnova alejí

Ovocné aleje jsou jedním charakteristickým znakem modelového území, proto jim je v návrhu krajinářských úprav věnováno tolik prostoru. Obnova ovocných alejí podél silnic mezi vesnicemi je navržena postupně. Nejprve jako dosadba nových sazenic na prázdné úseky ve sponu 10 m. Staré stromy budou ošetřovány a až se ujmou nové výsadby a budou nést plody, mohou být staří jedinci odstraněni a na jejich místo vysázeni opět noví.

Sady

Ovocné sady jsou v současné době stále více uniformní krajině důležitým znakem, představují významné kulturní dědictví a tradiční péči o krajinu. Ovocné dřeviny mají od nepaměti hlavní produkční funkci, tedy hospodářskou, zároveň také plní funkci ekologickou, krajinářskou, estetickou, ale i kulturní. Významnou vlastností sadů je proměnlivost v průběhu roku, která je dána především barvou květů, barvou a tvarem plodů i podzimním zbarvením.

Navrhované sady jsou tvořeny vysokokmeny a mají extenzivní charakter. Spon jednotlivých sazenic je 8 x 8 m. Ukázka navrhovaného sadu je na obr. č. 108.

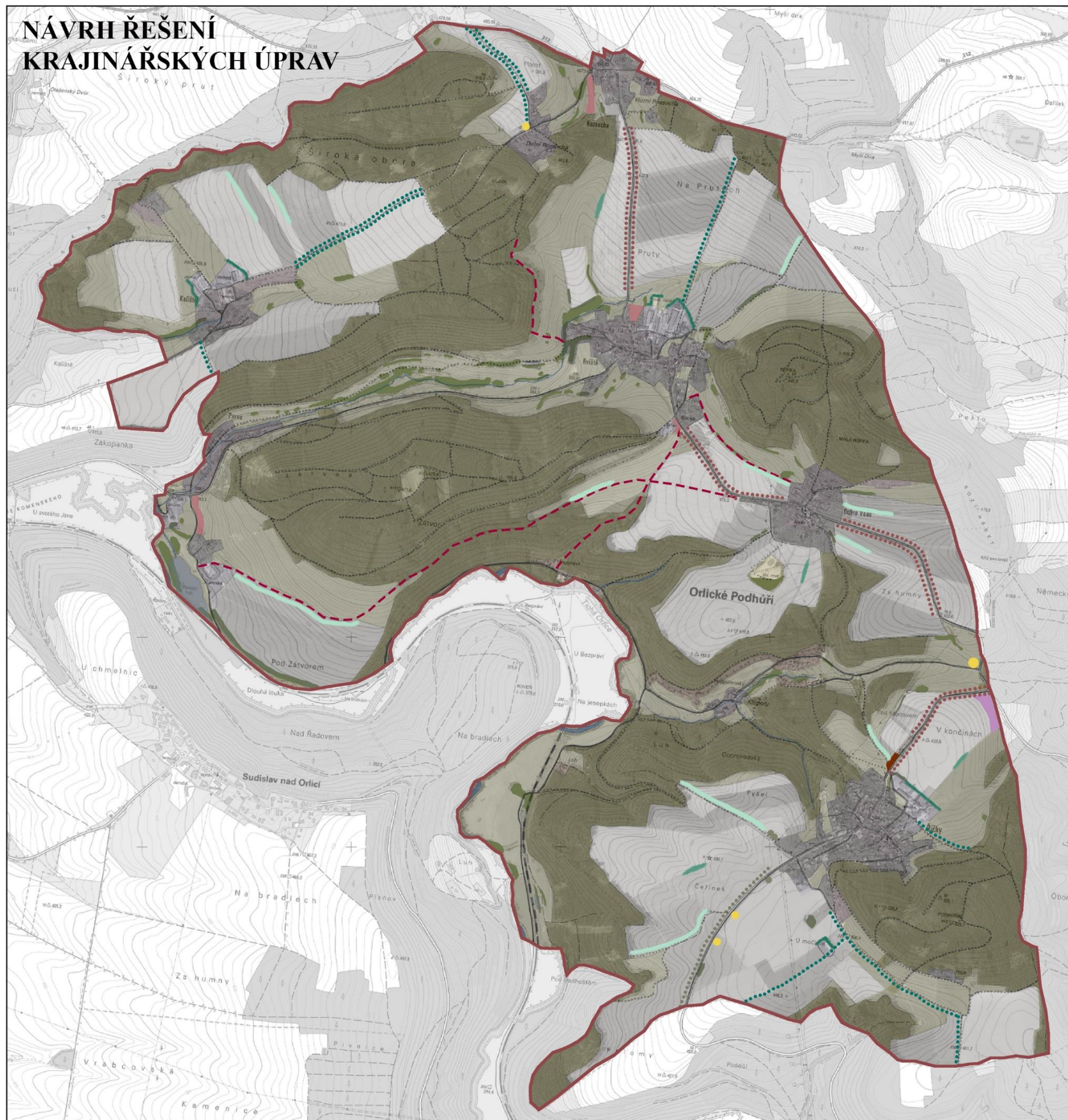
Park u hřbitova

Ke hřbitovu je z vesnice Říčky navržena nová cesta a prostor kolem ní je parkově upraven. Toto řešení zamezuje střetu pěší a motorové dopravy.

Cesta vede středem parku a končí pohledem na sochu sv. Jana Nepomuckého. Podél cesty jdou navrženy čtyři nové lípy (*Tilia cordata*), které doplní starou mohutnou lípu u sochy. V prostoru parku je dále navrženo několik laviček pro odpočinek starších lidí docházejících na hřbitov ale i pro turisty nebo ostatní návštěvníky hřbitova nebo parku. V prostoru parku je navrženo několik keřů, a to zejména v blízkosti laviček, aby zpříjemňovali posezení a atmosféru místa (viz obr. č. 109).

Navrhovaná cesta je 3 m široká, povrch cesty je navržen z mechanicky zpevněného kameniva (MZK). Složení vrstev je navrženo: posyp pískem 10 – 15 kg/m², kalený štěrk (100 mm), vibrovaný štěrk (150 mm) a svrchní kryt MZK (150 mm). Odvodnění cesty bude zajištěno příčným sklonem cesty 2,5%. Jedná se o vícevrstevnou konstrukci o celkové tloušťce 45 – 47 cm. Komunikace má pouze lokální význam a slouží jako cesta pro pěší a cyklo turistiku.

NÁVRH ŘEŠENÍ KRAJINÁŘSKÝCH ÚPRAV

LEGENDA STÁVAJÍCÍ STAV:

- lesy
- louky a pastviny
- orná půda
- zastavěná plocha
- sady
- chaty
- hřbitov
- bývalý lom
- vodní plocha
- řeka/potok
- silnice
- polní/lesní cesta
- rozptýlená vegetace

LEGENDA NAVRHOVANÝ STAV:

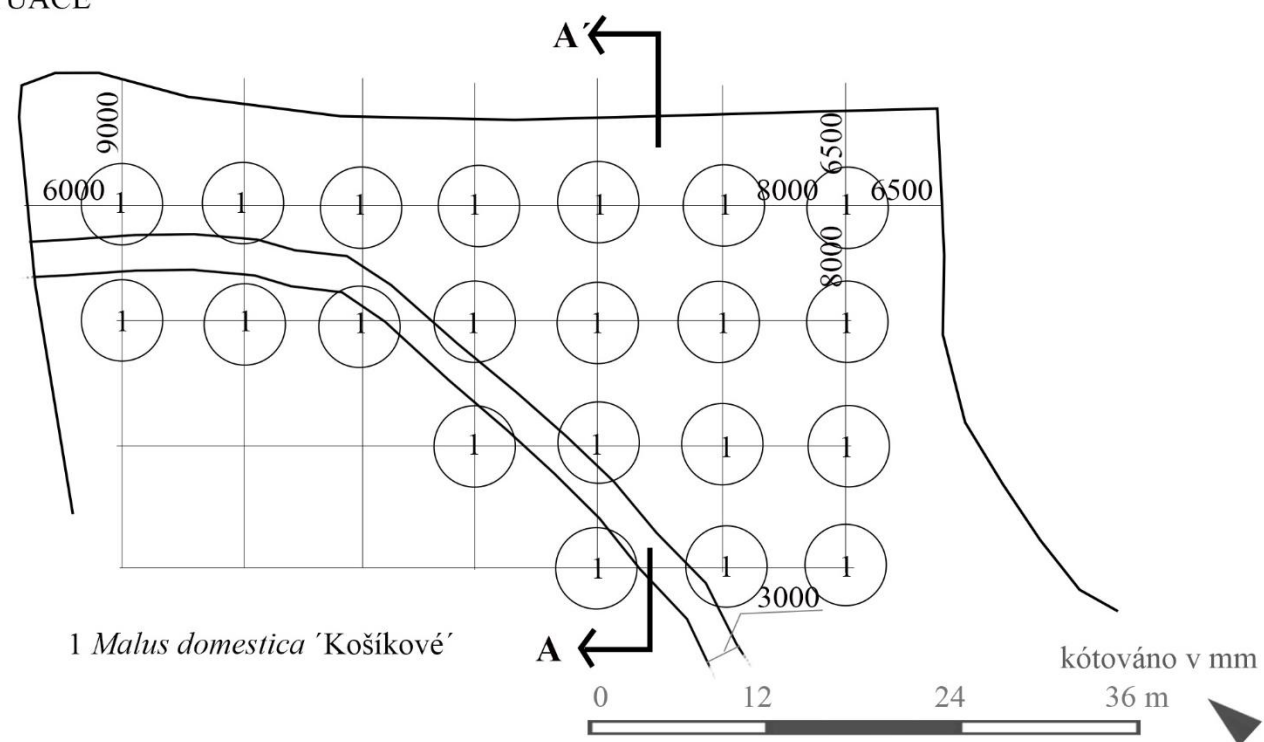
- ovocné sady
- luční porost
- izolační zeleň
- remízek
- mez
- aleje a stromořadí
- obnova aleje/stromořadí
- navrhovaná cesta
- solitérní dřeviny
- parkově upravená plocha
- hranice území

Obr. č. 107:
Návrh řešení krajinářských úprav (pokladová mapa ZM 10 z ČÚZK)

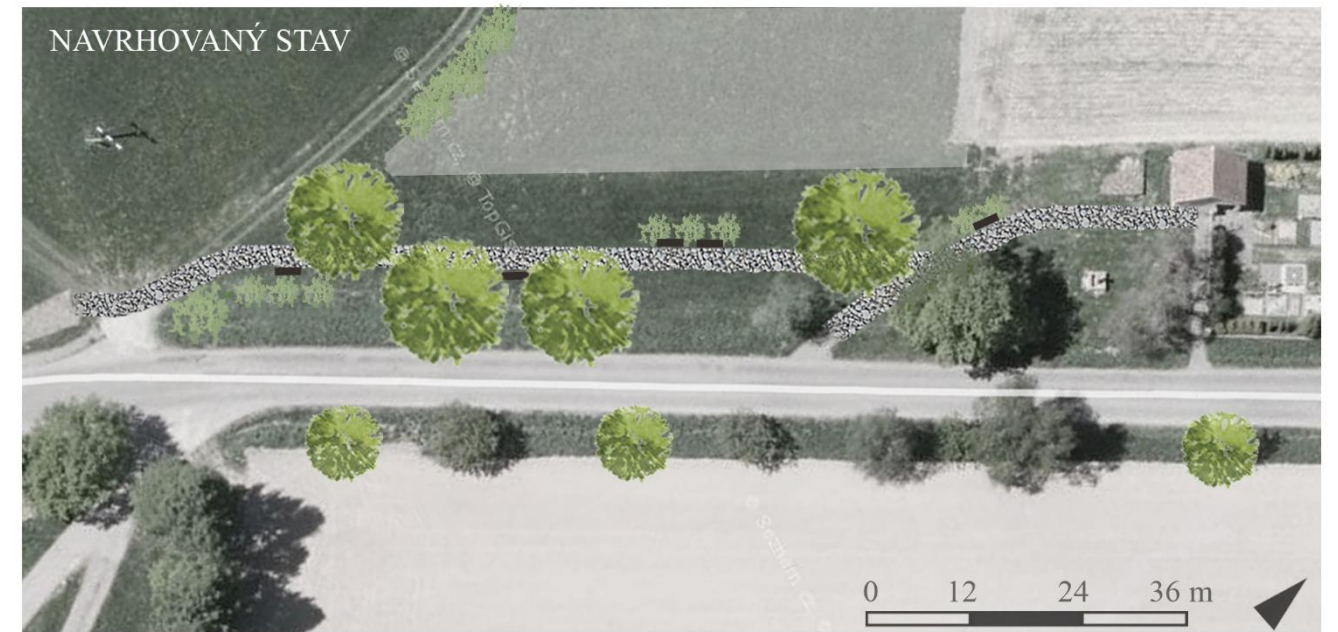
SITUACE

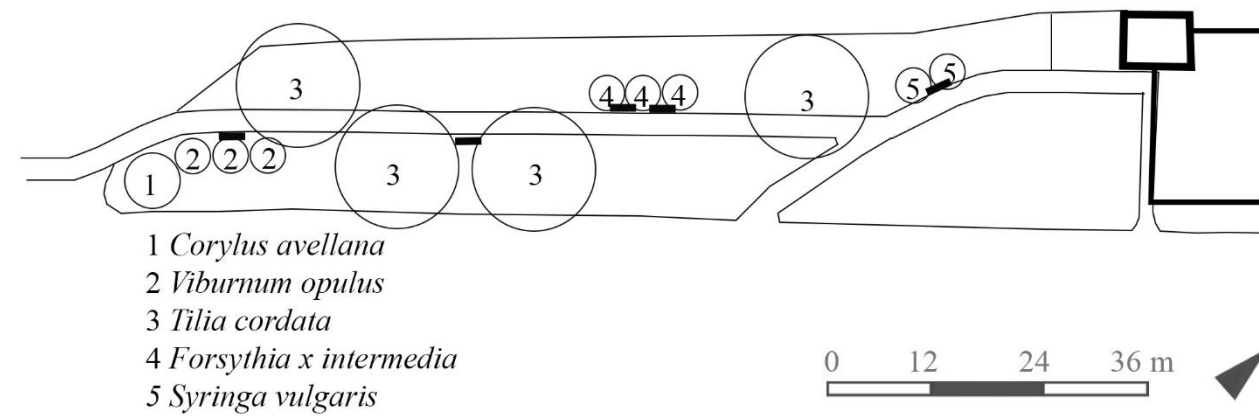
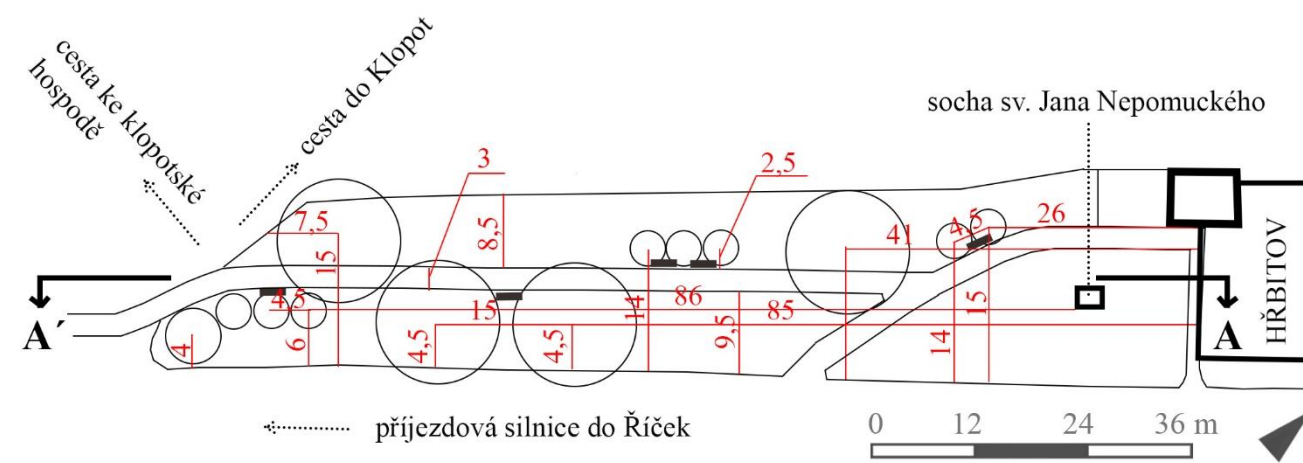
ŘEZOPOHLED AA'

Obr. č. 108: Ukázka řešení navrhovaného sadu (zdroj podkladových map: www.mapy.cz)

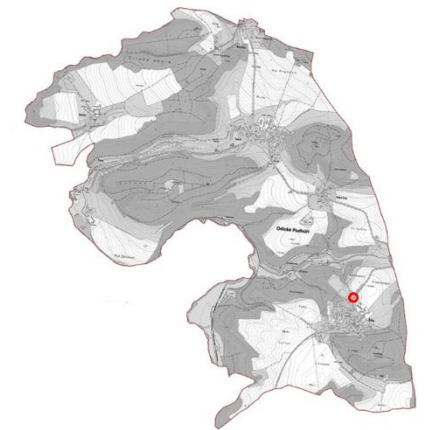

SITUACE

LEGENDA:

- navrhovaný strom
- navrhovaný keř
- navrhovaná cesta
- lavička

ŘEZPOHLED AA'

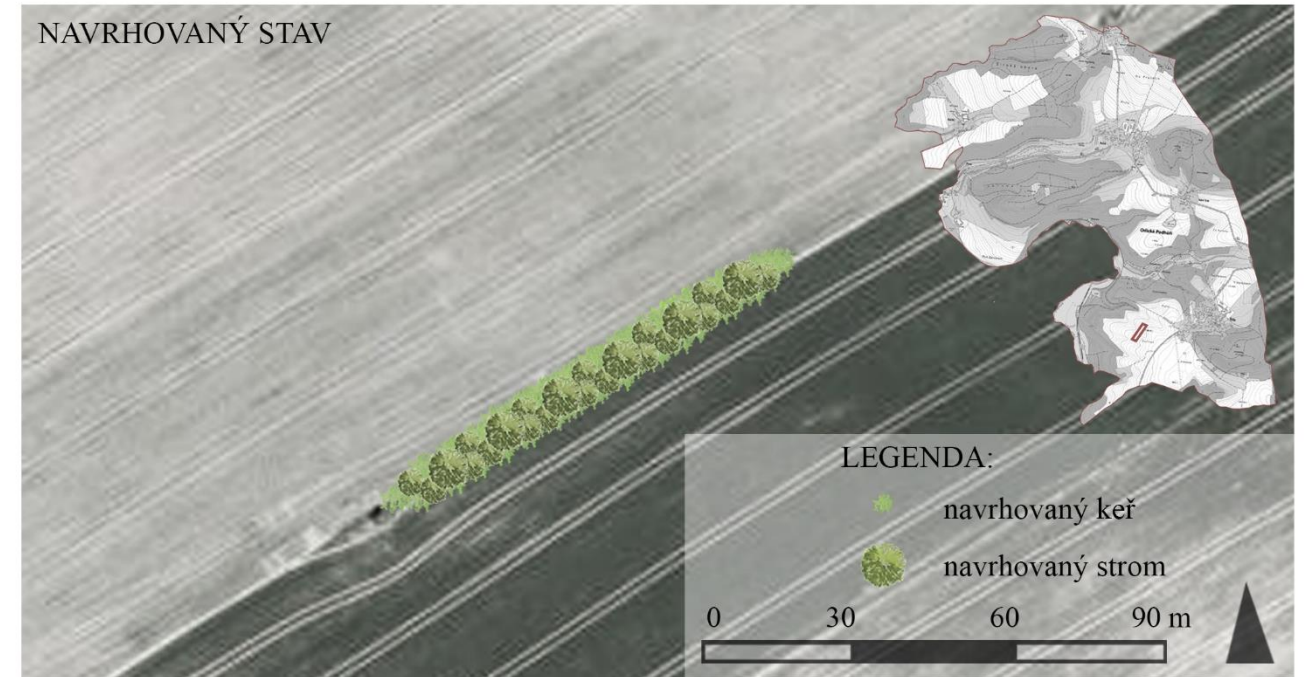

Obr. č. 109: Navrhovaný park u hřbitova (zdroj podkladových map: www.mapy.cz)

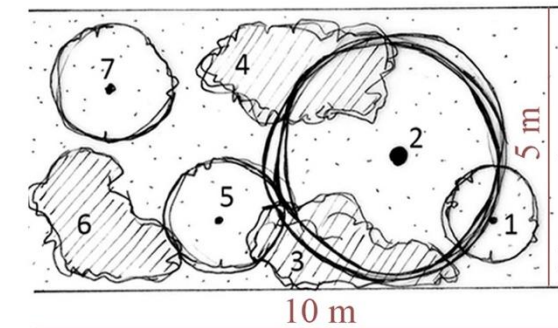
Remízky

Záměrem založení remízků je změna měřítka rozlehlých lánů polí a luk, rozčlenění zemědělské krajiny, zlepšení vlastností orné půdy, zlepšení stavu stability krajiny, zvýšení její biodiverzity a zlepšení vodního režimu pole (zvýší se retenční schopnost krajiny), podpoření výskytu rozptýlené krajinné vegetace, podpoření druhů potenciální přirozené vegetace, podpoření zvířat ve volné krajině a naopak dojde k zábraně vzniku erozí. Tvorba remízků v intenzivně zemědělsky využívaných oblastech má mnoho pozitivních funkcí – biologickou, mikroklimatickou, estetickou, ekologickou, kompoziční a řadu dalších. Výsledkem návrhu by tedy měl být funkční a kvalitní krajínotvorný prvek, který rozčlení souvislou zemědělskou krajinu a rovněž vytvoří přirozeně působící prostředí.

Jako kosterní dřeviny remízků jsou zastoupeny duby zimní a letní, habr a buk (*Quercus robur*, *Quercus petraea* a *Tilia cordata*) a jako sekundární dřeviny pak břízy bělokoré, jeřáby, třešně ptačí a javory (*Betula pendula*, *Sorbus aria*, *Sorbus aucuparia*, *Prunus avium*, *Acer pseudoplatanus*). Keřové patro tvoří střemcha obecná, trnka obecná, kalina obecná, svída krvavá, líska obecná, bez černý a růže šípková (*Prunus padus*, *Prunus spinosa*, *Viburnum opulus*, *Swida sanguinea*, *Corylus avellana*, *Sambucus nigra* a *Rosa canina*).

SITUACE

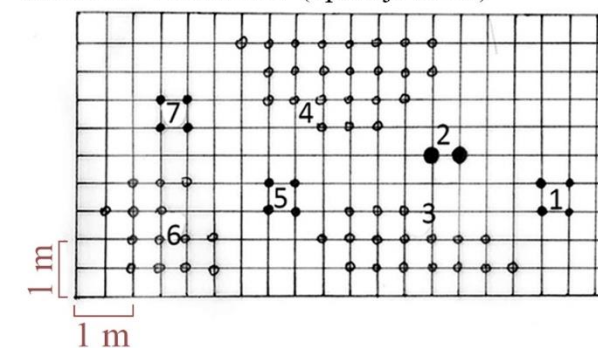
VARIANTA I

- 1 *Sorbus aria*
- 2 *Quercus robur/Q. petraea*
- 3 *Prunus padus*
- 4 *Viburnum opulus*
- 5 *Corylus avellana*
- 6 *Rosa canina*
- 7 *Betula pendula*

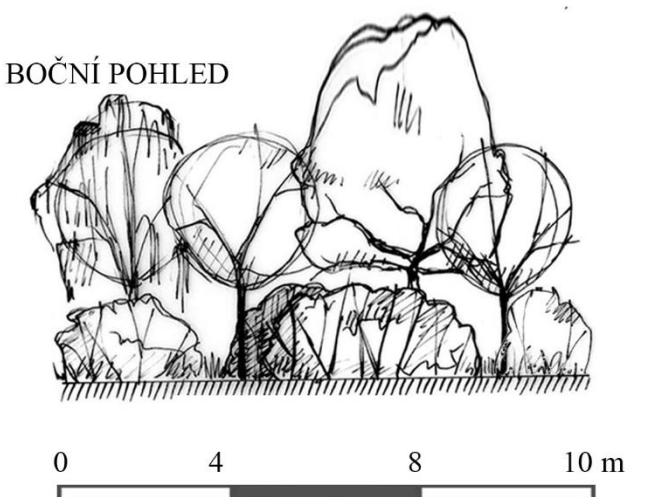
VARIANTA II

- 1 *Acer pseudoplatanus*
- 2 *Tilia cordata*
- 3 *Swida sanguinea*
- 4 *Prunus spinosa*
- 5 *Prunus avium*
- 6 *Sambucus nigra*
- 7 *Sorbus aucuparia*

MODUL VÝSADBY (opakuje se 8x)

BOČNÍ POHLED

Obr. č. 110: Ukázka řešení navrhovaného remízku (zdroj podkladové mapy: www.google.com/maps)

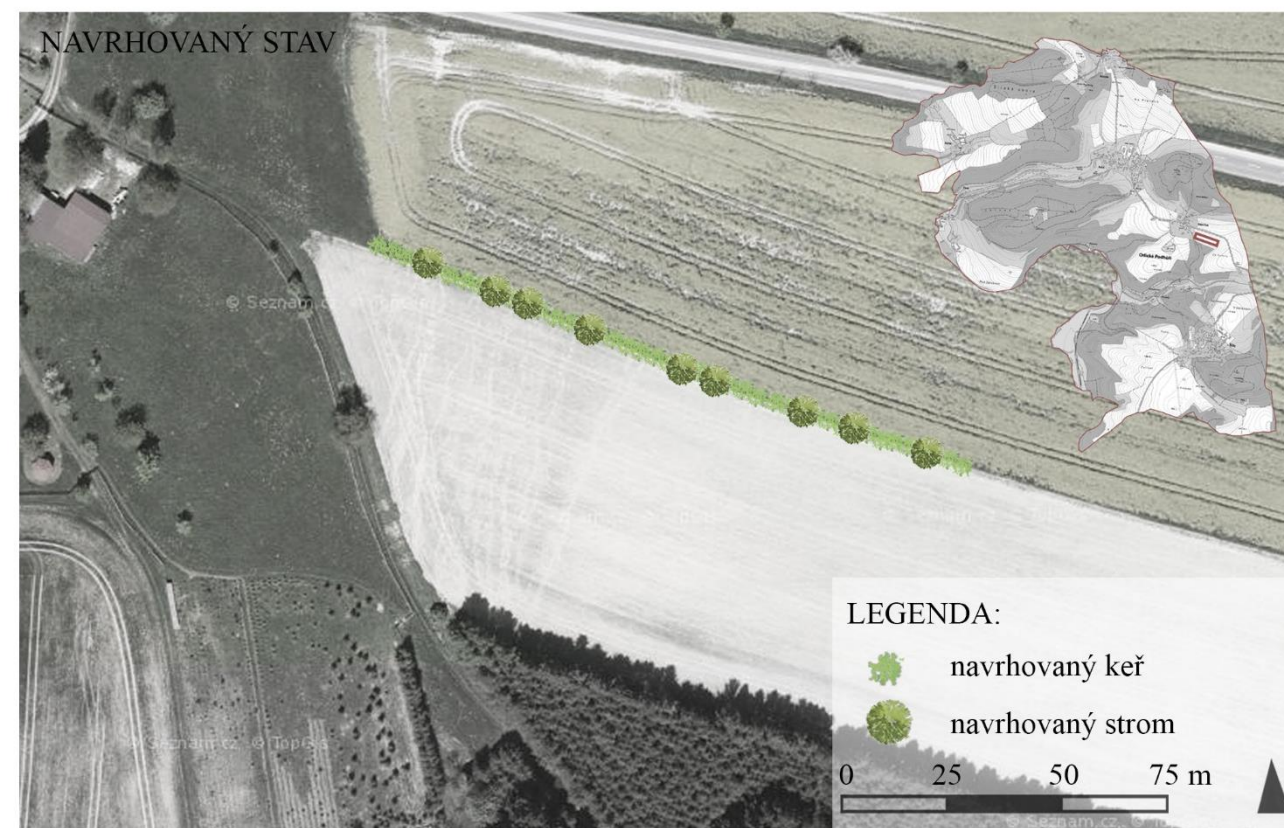
Meze

Záměr navrhovaných mezí do krajiny je obdobný jako u remízků. Hlavními důvody jsou změna měřítka rozlehlých lánů polí a luk, rozčlenění zemědělské krajiny, zlepšení vlastností orné půdy, zlepšení stavu stability krajiny, zvýšení její biodiverzity a zlepšení vodního režimu pole (zvýší se retenční schopnost krajiny), podpoření výskytu rozptýlené krajinné vegetace, podpoření druhů potenciální přirozené vegetace, podpoření zvířat ve volné krajině a naopak dojde k zábraně vzniku erozí. Tvorba remízků i mezí v intenzivně zemědělsky využívaných oblastech má mnoho pozitivních funkcí – biologickou, mikroklimatickou, estetickou, ekologickou, kompoziční a řadu dalších. Výsledkem návrhu by tedy měl být stejně jako u remízků funkční a kvalitní krajinnotvorný prvek, který rozčlení souvislou zemědělskou krajinu a rovněž vytvoří přirozeně působící prostředí. Meze mají navíc důležitý význam v krajině pro živočichy, díky svému liniovému charakteru vytváří přirozené prostředí pro život a transport zvířat.

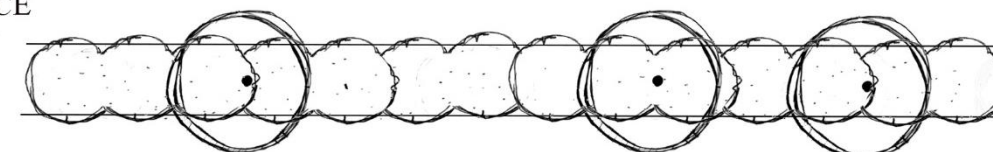
Meze jsou navrhovány podél hranic mezi poli nebo podél cest. Jsou tvořeny bohatým keřovým patrem s nepravidelným uspořádáním a vtroušenými vysokokmennými dřevinami (viz obr. č. 111).

KEŘE: *Sambucus nigra*, *Prunus padus*, *Prunus spinosa*, *Viburnum opulus*, *Viburnum lantana*, *Corylus avellana*, *Swida sanguinea*, *Ligustrum vulgare*, *Crataegus monogyna*, *C. laevigata*, *Corylus avellana*, *Frangula alnus*, *Rosa canina*

STROMY: *Prunus avium*, *Tilia cordata*, *Tilia platyphyllos*, *Acer platanoides*, *Acer pseudoplatanus*, *Juglans regia*,

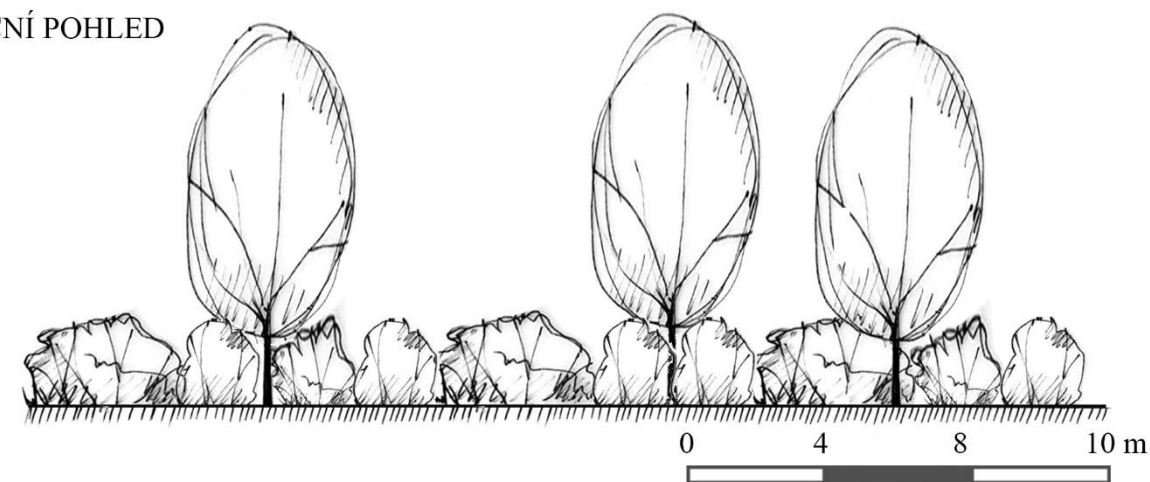

SITUACE

spon keřů nepravidelně 2 m , keřové patro v náhodném pořadí druhově pestré, v něm vtroušeně vysokokmenné dřeviny

BOČNÍ POHLED

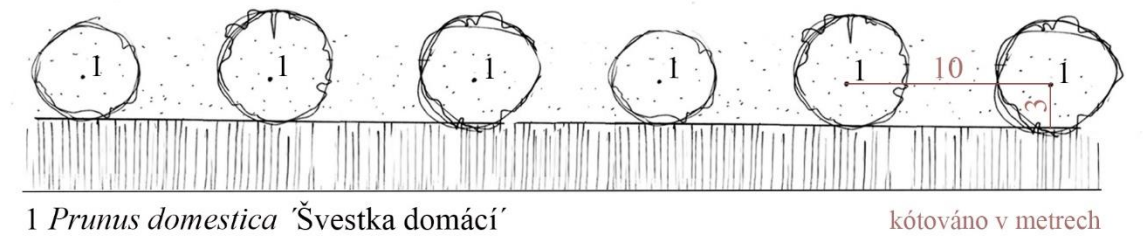
Obr. č. 111: Ukázka řešení navrhované meze (zdroj podkladové mapy: www.google.com/maps)

Stromořadí

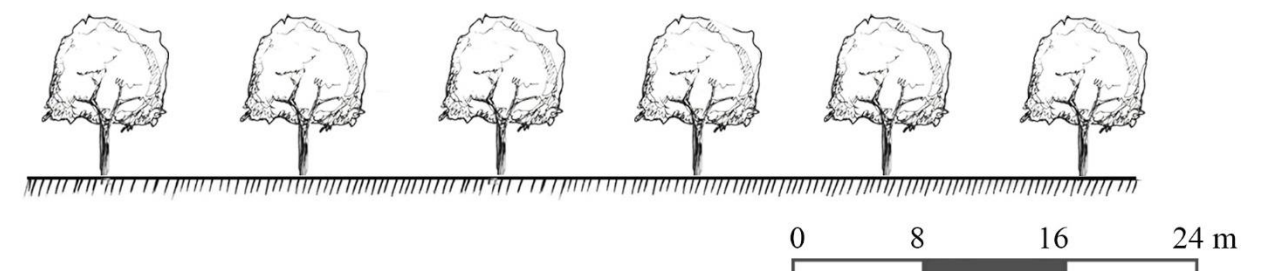
Výsadba stromořadí podél cest přispěje ke změně přirozenějšího měřítka krajiny, k přistínění, ke zlepšení vodního režimu půdy a vytvoří přirozenější přechod sídla do krajiny. Druhové složení stromořadí je navrženo s ohledem na umocnění přírodního charakteru místa a podpoření identity modelového území, převážně tedy stromořadí tvoří ovocné dřeviny. Výsadby jsou navrženy ve sponu 10 m a v dostatečné vzdálenosti od cest – 3 m. Navržená stromořadí zcela respektují a kopírují stávající cesty.

SITUACE

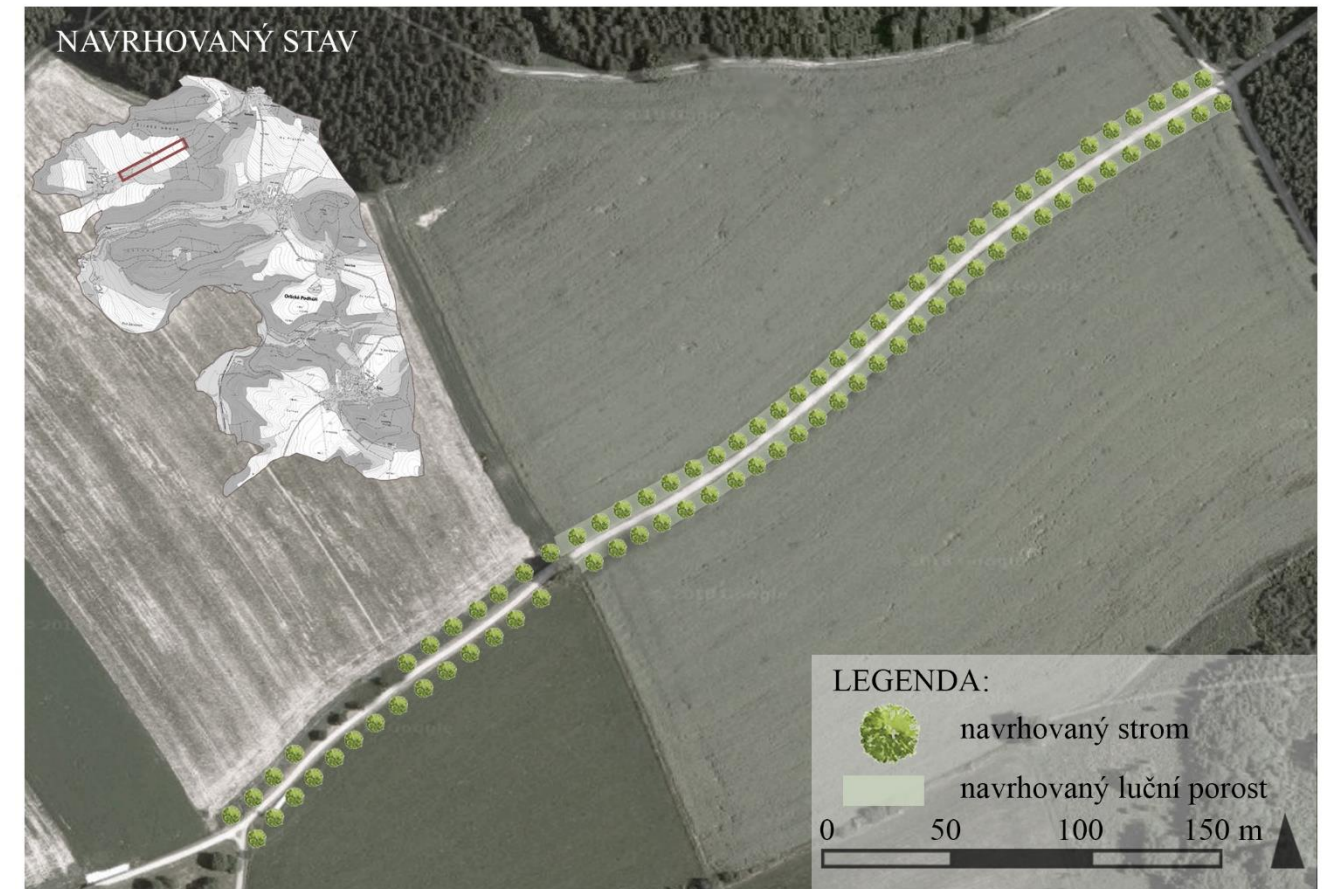
BOČNÍ POHLED

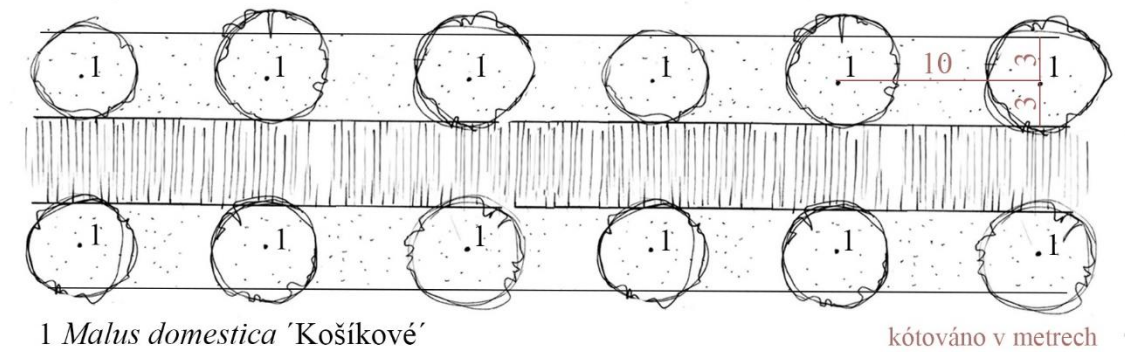
Obr. č. 112: Ukázka řešení navrhovaného stromořadí (zdroj podkladové mapy: www.google.com/maps)

Alej

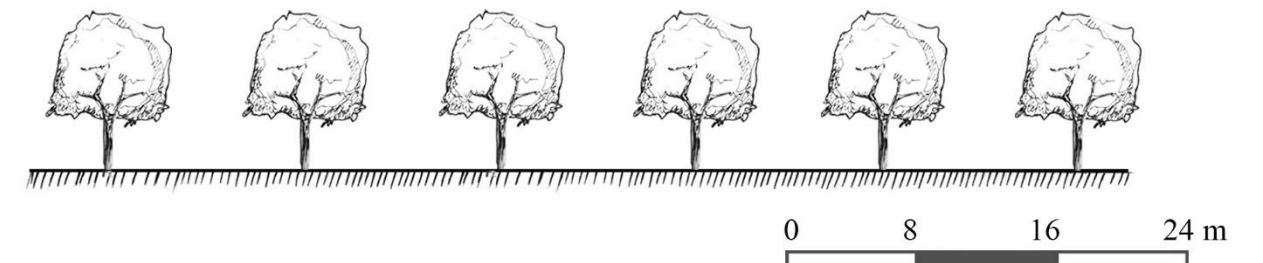
Výsadba alejí podél cest stejně jako stromořadí přispěje ke změně přirozenějšího měřítka krajiny, k přistínění, ke zlepšení vodního režimu půdy a vytvoří přirozenější přechod sídla do krajiny. Druhové složení alejí je rovněž navrženo s ohledem na umocnění přírodního charakteru místa a podpoření identity modelového území, obě navrhované aleje tedy tvoří ovocné dřeviny starých kultivarů. Výsadby jsou navrženy ve sponu 10 m a v dostatečné vzdálenosti od cest – 3 m. I navržené aleje stejně jako stromořadí zcela respektují a kopírují stávající cesty.

SITUACE

BOČNÍ POHLED

Obr. č. 113: Ukázka řešení navrhované aleje (zdroj podkladové mapy: www.google.com/maps)

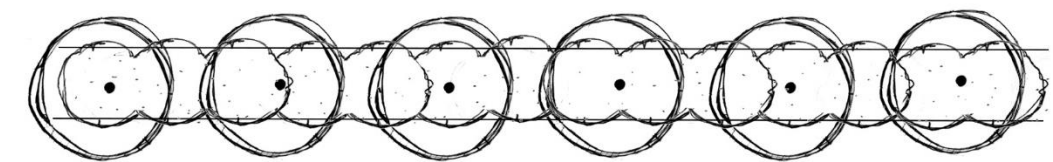
Izolační zeleň

Hlavní význam izolační zeleně v krajině je vizuálně-estetický. Izolační zeleň má za úkol vytvořit vizuální bariéru před nevzhlednými zemědělskými areály, které obraz krajiny narušují.

Izolační zeleň je tvořena keřovým a stromovým patrem (viz obr. č. 114). Keřové patro vyplňuje líska nebo špendlík (*Corylus avellana*, *Prunus domestica* 'Špendlík'). Stromové patro tvoří břízy nebo jeřáby (*Betula pendula*, *Sorbus aucuparia*). Keřové výsadby vytváří souvislý liniový porost, v němž jsou stromové výsadby v pravidelném sponu 12 m.

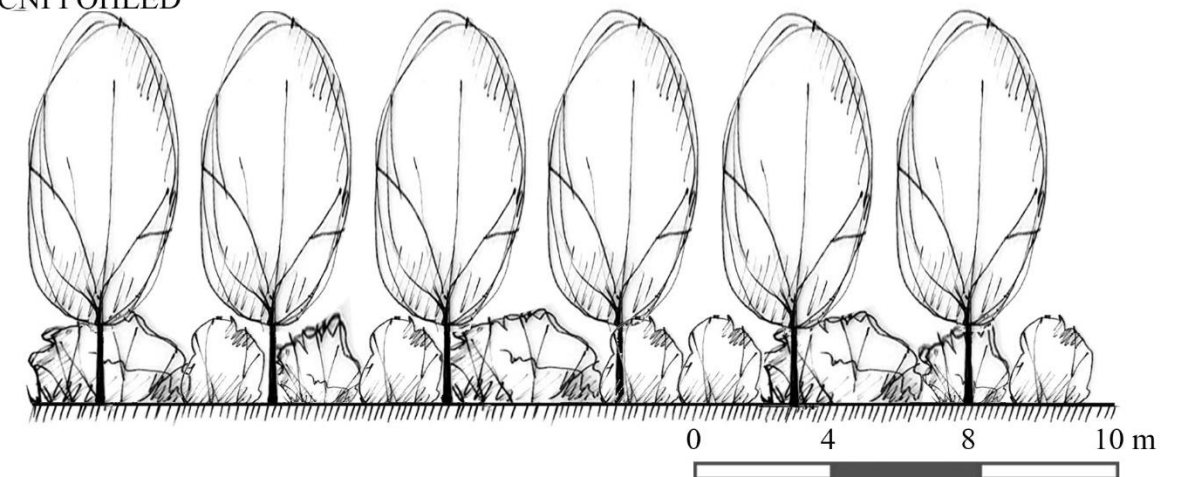
SITUACE

keřové patro - *Corylus avellana*

stromové patro - *Betula pendula*

BOČNÍ POHLED

Obr. č. 114: Ukázka řešení navrhované izolační zeleně (zdroj podkladové mapy: www.mapy.cz)

DRUHOVÉ SLOŽENÍ OSTATNÍCH NAVRHOVANÝCH DVP

SOLITÉRA - *Tilia cordata*

IZOLAČNÍ ZELEŇ -
Sorbus aucuparia + *Prunus domestica* 'Špendlík'

IZOLAČNÍ ZELEŇ -
Betula pendula + *Corylus avellana*

STROMOŘADÍ - *Betula pendula*

SAD - *Prunus avium* 'Karešova'

SAD - *Malus domestica* 'Panenské české'

SOLITÉRA - *Quercus petraea*

ALEJ - *Prunus domestica* 'Švestka domácí'

SAD - *Prunus domestica* 'Durancie'

OBNOVA ALEJE - *Malus domestica* 'Košíkové'

STROMOŘADÍ - *Prunus avium* 'Karešova'

IZOLAČNÍ ZELEŇ - *Betula pendula* + *Corylus avellana*

IZOLAČNÍ ZELEŇ - *Sorbus aucuparia* + *Prunus domestica* 'Špendlík'

OBNOVA ALEJE - *Malus domestica* 'Košíkové'

OBNOVA ALEJE - *Malus domestica* 'Košíkové'

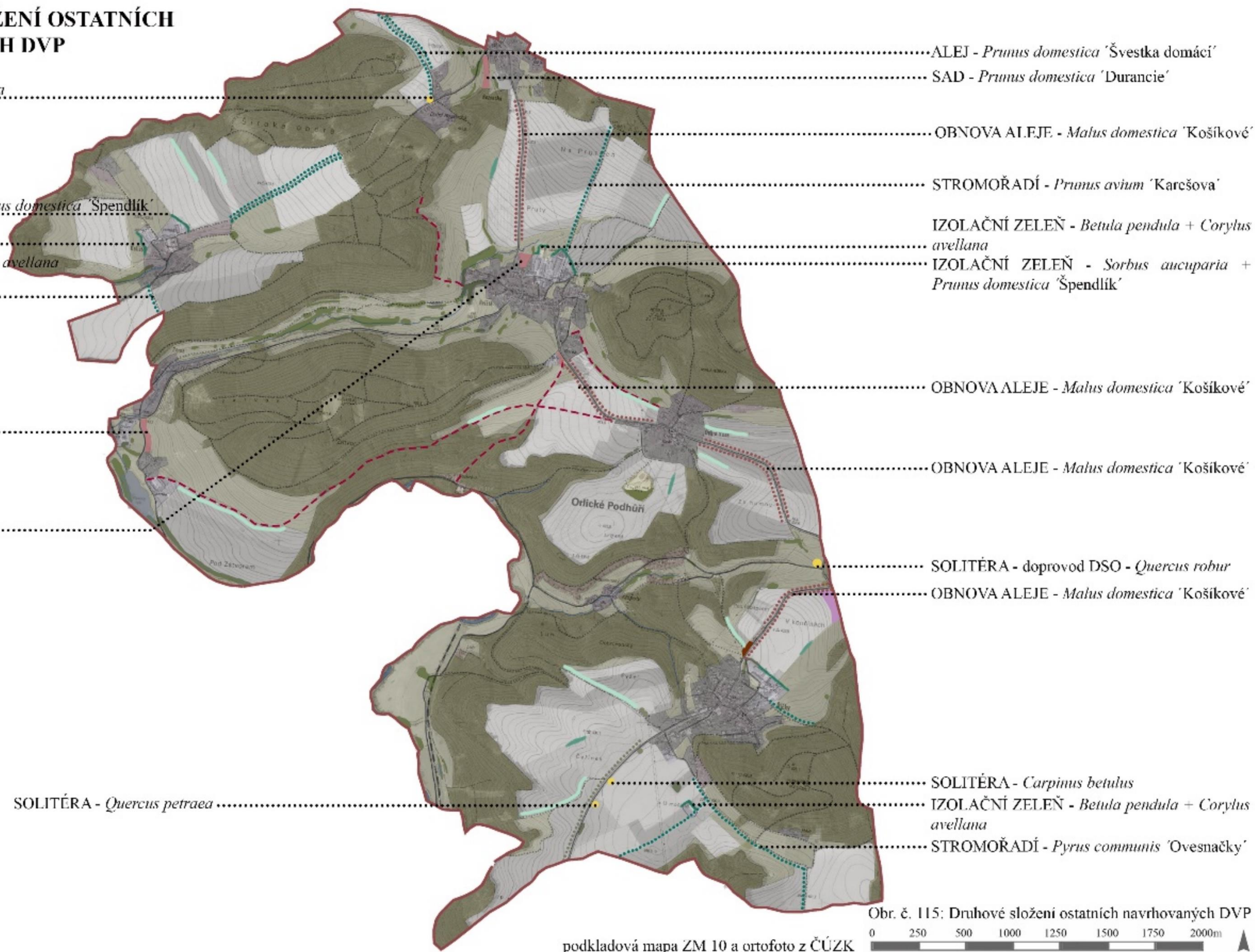
SOLITÉRA - doprovod DSO - *Quercus robur*

OBNOVA ALEJE - *Malus domestica* 'Košíkové'

SOLITÉRA - *Carpinus betulus*

IZOLAČNÍ ZELEŇ - *Betula pendula* + *Corylus avellana*

STROMOŘADÍ - *Pyrus communis* 'Ovesnačky'

podkladová mapa ZM 10 a ortofoto z ČÚZK

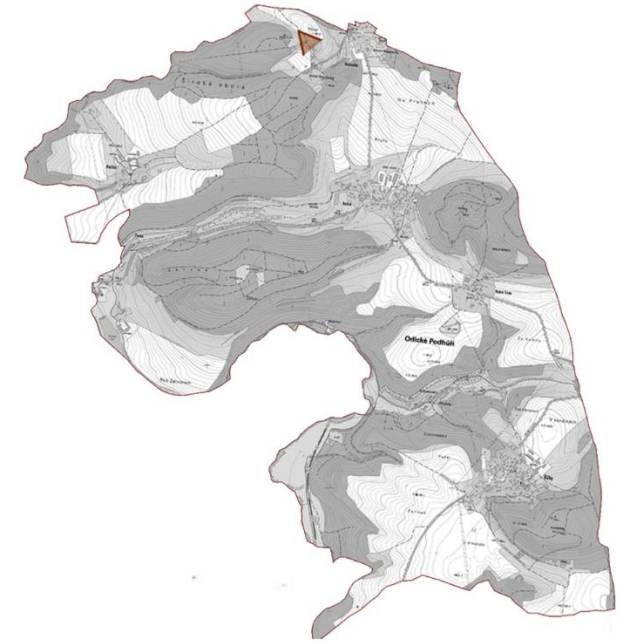
Obr. č. 115: Druhové složení ostatních navrhovaných DVP
0 250 500 1000 1250 1500 1750 2000m

PERSPEKTIVA I

◀ STÁVAJÍCÍ STAV

SITUAČNÍ MAPA ▶

▼ NAVRHOVANÝ STAV

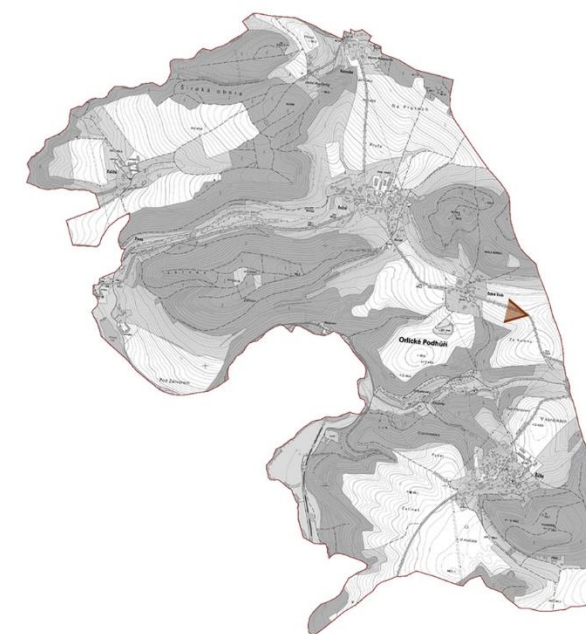
PERSPEKTIVA II

◀ STÁVAJÍCÍ STAV

SITUAČNÍ MAPA ▶

▼ NAVRHOVANÝ STAV

Obr. č. 117: Perspektiva II

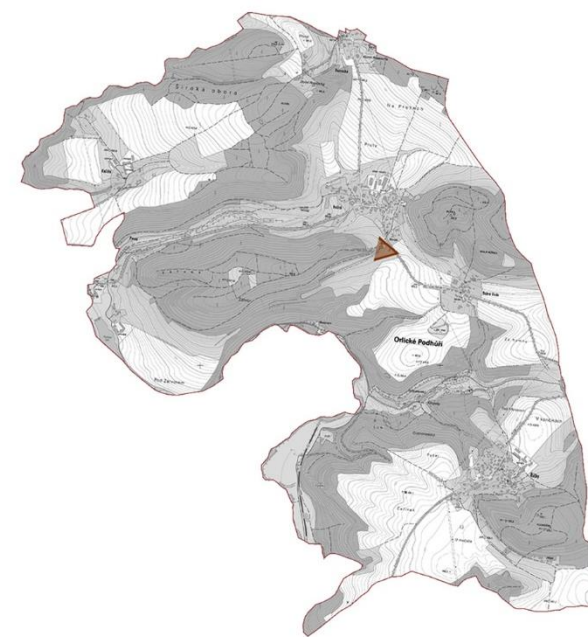

PERSPEKTIVA III

◀ STÁVAJÍCÍ STAV

SITUAČNÍ MAPA ▶

▼ NAVRHOVANÝ STAV

Obr. č. 118: Perspektiva III

PERSPEKTIVA IV

◀ STÁVAJÍCÍ STAV

SITUAČNÍ MAPA ▶

▼ NAVRHOVANÝ STAV

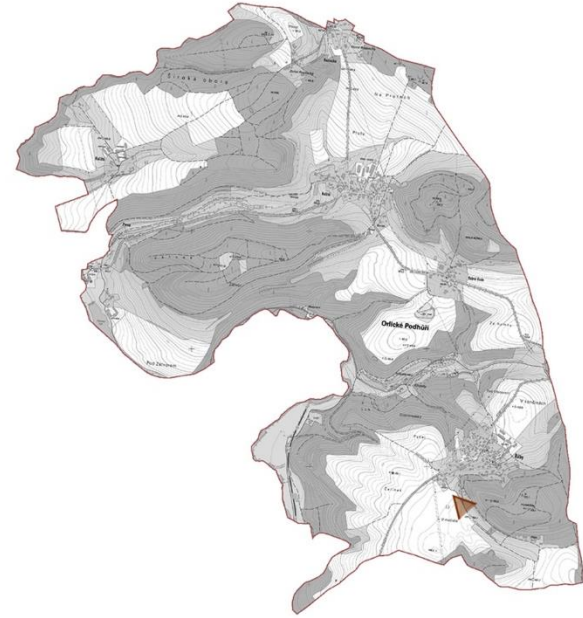

NADHLEDOVÁ
PERSPEKTIVA

◀ STÁVAJÍCÍ STAV

SITUAČNÍ MAPA ▶

▼ NAVRHOVANÝ STAV

Obr. č. 120: Nadhledová perspektiva

6. DISKUZE

Hodnocení malebnosti?

Hodnocení malebnosti má tolik subjektivní povahu, že je obtížné ji kvalifikovat. V této diplomové práci probíhalo hodnocení na úrovni rozhovoru nebo vyprávění s pastelkou v ruce. Přestože se výpovědi hodně lišily, bylo možné najít i několik společných jmenovatelů jednotlivých stanovisek.

Je krajina Orlického Podhůří malebná?

S potkávanými místními lidmi jsme uvažovali nad tím, zda je krajina Orlického Podhůří malebná. Nelze jednoznačně odpovědět ano či ne. A jak bylo vysvětleno v kapitole 3.8. každý má své vysvětlení podle svého vkusu a úsudku, otázka malebnosti je subjektivním dojmem.

Shrnutím všech výpovědí lze konstatovat, že v Orlickém Podhůří malebná krajina existuje. Místní lidé v krajině znají malebná místa. Několik dotazovaných jmenovalo Klopotské údolí nebo údolí Tiché Orlice.

Dalším společným poznatkem je fakt, že malebná krajina zpravidla obsahuje více identických znaků krajiny. Tedy tam, kde můžeme pozorovat a prožívat více znaků krajiny zároveň, tam, kde můžeme zakusit bohatost a pestrost krajiny.

Obecnými znaky, které vytvářejí krajinu Orlického Podhůří malebnou lidé vyhodnotili členitý reliéf s kopci i údolím, drobné vesničky s vizuálním propojením mezi sebou.

Stačí ukázat pastelkou?

Přestože land art, konkrétněji pastelky, měly být použity jako způsob komunikace s lidmi, slovní vysvětlení bylo hlavním zdrojem získaných informací, zejména pak při hodnocení malebnosti. Někdo by tedy mohl namítnout, byly tedy pastelky potřeba? Ano.

- Na prvním místě pastelky lidi zaujaly, nadchly.
- Za druhé pastelky lidi donutily se rozhlédnout a zamyslet nad tím, co by chtěli ukázat a proč, vyhodnotit krajinu, která je obklopuje. Bez pastelky by mohla být jejich odpověď rychlá a bez myšlenky.
- Dále si lidé odnesli nevšední zážitek. To považují snad za nejpřínosnější, v tom vidím cestu, jak můžeme v lidech probouzet zájem o krajinu a prohlubovat k ní vztah.

Nevšedním zážitkem pro mě byla setkání s pamětníky, z jejichž příběhů byla cítit ohromná sounáležitost s krajinou. V porovnání s tím pak člověka zamrzí, když mu děti ve škole řeknou, že nemají rádi procházky a že do krajiny chodí jen z donucení rodičů. Časy se mění, ale možná bychom nad některými skutečnostmi neměli jen mávnout rukou.

Malebná krajina existuje jen v pohádce?

Z výpovědí dětí základní školy bylo jednoznačné, že malebná krajina je otázkou míry jejich fantazie a představivosti. Děti považují krajinu, v níž žijí za pěknou, ale malebnou krajinu si představují jinak, mohli bychom snad říci, pohádkově. Popisovali ji jako krajinu rozkvetlých luk, vonících květin, jemného vánku, zpěvu ptáků, proudící vody přes skály, apod.

Myslím, že je na nás dospělých dětem ukázat, že jejich představy o malebné krajině můžeme alespoň částečně prožít i v krajině Orlického Podhůří. A nejen malebnost, měli bychom dětem ukazovat, kam chodili naše babičky na bylinky a zkusit si s nimi také nasušit bylinky na domácí bylinný čaj, ukazovat dětem, kde se říká U Tří lípek, a proč, chodit s nimi na tato místa... Aby potom naše děti v roli pamětníků mohli tyto příběhy vyprávět svým dětem. Aby paměť krajiny neuhaslala naší leností, naším spěchem a honbou stále za něčím. A abychom se učili číst z historie krajiny, která něco zachovává, něco mění a něco nechává zaniknout.

Jaké příběhy pastelky sepsaly?

Pastelkový land art na mohutné lípě u hřbitova byl instalován v létě 2017 a přetrvává tam dále. Od té doby zaznamenal dva nevšední příběhy. V průběhu trvání bylo místo několikrát fotografováno a při jedné z návštěv dokonce zastavilo projíždějící auto s dotazem, co pastelky znamenají. To byl první zachycený příběh zájmu o pastelky a druhý se ke mně dostal zprostředkovaně. Stalo se, že jedna pastelka zmizela a za pár dní se na lípu vrátila, ale od té doby je zavěšena jinak, v objetí s druhou pastelkou. To malý chlapeček, když šel s babičkou na hřbitov, našel v pastelkách takové zalíbení, že si jednu pastelku zapůjčil domů.

A tak se postupně naplňuje záměr pastelkových land artů, úmysl nabídnout lidem nevšední zážitky a zkušenosti v krajině, zaujmout je, aktivovat je.

7. ZÁVĚR

V literárním přehledu se diplomová práce zabývá krajinným rázem, věnuje se tématům spojeným s vnímáním krajiny všemi smysly, obzvláště potom vizuálně a pomocí sluchu. V návaznosti na zmíněné motivy se práce dále zabývá kapitolou percepce krajiny či estetického hodnocení krajiny, které s vnímáním úzce souvisí. Dále je pozornost věnována pojmu *genius loci*, duchovní dimenzi krajiny, atmosféře místa, které lze na výjimečných místech pociťovat, vnímat. Paměť krajiny má v práci své místo i opodstatnění, měli bychom se naučit číst historické stopy krajiny, vnímat je, vidět je a zachovávat je. Literární rešerše je zakončena kapitolou věnovanou *land artu*, který má v práci významnou roli a je na něm založen průzkum s místními obyvateli.

Praktická část práce obsahuje dokumentaci *land artových* instalací, pomocí nichž místní obyvatelé akcentovali znaky krajiny Orlického Podhůří, a na nichž je založen návrh krajinářských úprav. Návrh dále vychází z problémů území, které vyplývají z krajinářských analýz (teoretická část výsledků práce). *Land art* je v práci použit jako prostředek komunikace s lidmi, jako nástroj, kterým můžeme mapovat znaky malebnosti krajiny, historické stopy, hodnoty, ale i problémy a hrozby. Snahou bylo do tohoto experimentu zapojit, co nejširší veřejnost. Instalací se účastnily děti základní školy, vzorek místních obyvatel i pamětníci.

Celkový návrh krajinářských úprav modelového území je založen na změně měřítka otevřené krajiny polí a luk a zprůchodnění cest, které zanikly nebo postupně zanikají. Stěžejním záměrem návrhu je podpořit identitu krajiny Orlického Podhůří, podpořit kladné charakteristické znaky, a naopak omezit znaky negativní a obnovit historické stopy v krajině.

Zajímavostí je, že odevzdáním této práce projekt pastelek v krajině nekončí. Některé pastelky v krajině Orlického Podhůří zůstaly nadále. Některé visí na mohutné lípě u hřbitova, houpou se a narážejí do sebe ve větru a sledují proměny krajiny. Jiné pastelky jsou položeny na vyhlídkových místech nebo u posezení, třeba někomu poslouží jako ukazovátko, třeba potěší generaci dětí, třeba se stanou motivací k procházkám...

8. SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ, TABULEK A ZKRATEK

SEZNAM OBRÁZKŮ:

- Obr. č. 1: Lokalizace modelového území (podkladová mapa www.mapy.cz)
- Obr. č. 2: Mapa širších vztahů (podkladová mapa ZM 10 z ČÚZK)
- Obr. č. 3: Klimatická mapa (podkladová data: mapy.nature.cz)
- Obr. č. 4: Stínovaný reliéf (podkladová data: mapy.nature.cz)
- Obr. č. 5: Typologie české krajiny podle reliéfu (podkladová data: geoportal.gov.cz)
- Obr. č. 6: Geologická mapa (podkladová data: mapy.nature.cz)
- Obr. č. 7: Pedologická mapa (podkladová data: geoportal.vumop.cz)
- Obr. č. 8: Záplavová území (podkladová data: mapy.nature.cz)
- Obr. č. 9: Potenciální přirozená vegetace (podkladová data: mapy.nature.cz)
- Obr. č. 10: Rekonstruovaná přirozená vegetace (podkladová data: mapy.nature.cz)
- Obr. č. 11: I. vojenské mapování (podkladová mapa: www.oldmaps.geolab.cz)
- Obr. č. 12: II. vojenské mapování (podkladová mapa: www.geoportal.gov.cz)
- Obr. č. 13: III. vojenské mapování (podkladová mapa: www.geoportal.gov.cz)
- Obr. č. 14: Stabilní katastr (podkladová mapa: archivnimapy.cuzk.cz)
- Obr. č. 15: Mapa kultur (podkladová mapa: archivnimapy.cuzk.cz)
- Obr. č. 16: Ortofoto 50. léta 20. století (podkladová mapa: www.geoportal.gov.cz)
- Obr. č. 17: Ortofoto současný stav (podkladová mapa: www.geoportal.gov.cz)
- Obr. č. 18: Památník padlým z 1. a 2. světové války, Říčky (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 19: Kaple Andělů Strážných, Říčky (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 20: Socha sv. Jana Nepomuckého, Říčky (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 21: Kaple Panny Marie, Klopoty (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 22: Kaple Korunování Panny Marie, Dobrá Voda (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 23: Bývalá hájovna, Luh (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 24: Pomník obětem letecké havárie, Dobrá Voda (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 25: Barokní sýpka, Perná (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 26: Zvonice, Rviště (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 27: Mapa land use (podkladová mapa ortofoto z ČÚZK)
- Obr. č. 28: Mapa vizuálních vazeb a percepčních charakteristik (podkladová mapa ZM 10 z ČÚZK)
- Obr. č. 29: Výhled ze Sudislavi přes Orlické Podhůří až do Orlických hor (autor: Martin Voleský, 2015)
- Obr. č. 30: Výhled ze Zátvoru do údolí Tiché Orlice (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 31: Pohled od Říček na Dobrou Vodu a Rviště (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 32: Výhled od údolí mezi Pernou a Rviště (zdroj: Leschinger, 2015)
- Obr. č. 33: Mapa hodnot (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 34: Stromořadí (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 35: Solitéra (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 36: Meandr Tiché Orlice (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 37: Bývalý lom (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 38: Pramen (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 39: Mapa limitů a problémů (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 40: Zemědělské areály (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 41: Nové výstavby (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 42: Vedení vysokého napětí (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 43: Chatařské kolonie (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 44: Zcelené lány polí (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 45: Oblasti krajinného rázu (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 46: Říčecká návěs (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 47: Statek na říčecké návěsi (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 48: Hřbitov (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 49: U tří lípek (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 50: Kaple svatých andělů strážných (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 51: Splav na řece (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 52: Výchozy skalisek (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 53: Údolí Tiché Orlice (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 54: Chaty na Bezpráví (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 55: Bývalý mlýn (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 56: Návěs v Dobré Vodě (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 57: Starý statek v Dobré Vodě (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 58: Zrekonstruovaný statek (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 59: Cesta při okraji sídla (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 60: Křovinný pás (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 61: Zemědělská budova v krajině (autorka práce, 2018)

- Obr. č. 62: Zemědělský areál (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 63: Silnice ze Rvišť do Perné (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 64: Silueta prvních domů v Perné (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 65: Panský rybník (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 66: Pohled na Kaliště (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 67: Příjezdová cesta na Kaliště (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 68: Silnice na Rozsochu (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 69: Cesta na Horní Rozsochu (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 70: Výhled z Horní Rozsochy (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 71: Z výroby pastelky (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 72: Vyrobené pastelky (autorka práce, 2015)
- Obr. č. 73: Z projektu „PASTELKY, CO KRESLÍ KRAJINU“ (autorka práce, 2015)
- Obr. č. 74: Ukázka obrázků dětí ZŠ
- Obr. č. 75: Les jako pozadí výhledu (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 76: Co 'nakreslím'? (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 77: 'Nakreslím' louku (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 78: Horizont (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 79: Na procházce (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 80: Děti kreslí krajinu (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 81: Společné foto s pastelkami (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 82: Sport s pastelkami (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 83: Pastelkový slalom (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 84: Kouzlo dvou horizontů (autorka práce, 2015)
- Obr. č. 85: Zalesněný kopec přes dráty vedení VN (autorka práce, 2015)
- Obr. č. 86: Velké zorané pole (autorka práce, 2015)
- Obr. č. 87: Pole lemované lesy (autorka práce, 2015)
- Obr. č. 88: Lemovaná krajina lesy (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 89: Přes střechy domů do daleké krajiny (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 90: Cesta (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 91: Vyšlapaná cesta ze Říček do Klopot středem louky (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 92: Zalesněné horizonty (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 93: Vedení VN (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 94: Exponovaná zemědělská budova uprostřed pole (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 95: Linie ovocných dřevin (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 96: Zemědělské budovy (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 97: Remízek zvaný Haltýř (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 98: Krajina v detailu zarůstající mechem (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 99: Pastvina (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 100: Ohrada (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 101: Barevná krajina (autorka práce, 2017)
- Obr. č. 102: Zimní krajina, protože... (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 103: ...pastelky zůstaly viset... (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 104: ...na mohutné lípě (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 105: Rozprava o krajině s pastelkou v ruce (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 106: Proč se tento remízek jmenuje Močidlo (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 107: Návrh řešení krajinářských úprav (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 108: Ukázka řešení navrhovaného sadu (zdroj podkladových map: www.mapy.cz)
- Obr. č. 109: Navrhovaný park u hřbitova (zdroj podkladových map: www.mapy.cz)
- Obr. č. 110: Ukázka řešení navrhovaného remízku (zdroj podkladové mapy: www.google.com/maps)
- Obr. č. 111: Ukázka řešení navrhované meze (zdroj podkladové mapy: www.google.com/maps)
- Obr. č. 112: Ukázka řešení navrhovaného stromořadí (zdroj podkladové mapy: www.google.com/maps)
- Obr. č. 113: Ukázka řešení navrhované aleje (zdroj podkladové mapy: www.google.com/maps)
- Obr. č. 114: Ukázka řešení navrhované izolační zeleně (zdroj podkladové mapy: www.mapy.cz)
- Obr. č. 115: Druhové složení ostatních navrhovaných DVP (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 116: Perspektiva I (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 117: Perspektiva II (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 118: Perspektiva III (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 119: Perspektiva IV (autorka práce, 2018)
- Obr. č. 120: Nadhledová perspektiva (autorka práce, 2018)

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ:

Tab. 1: Charakteristika vybraných klimatických oblastí

Tab. 2: Vývoj počtu obyvatel (zdroj: www.ricky.webnode.cz/historie/)

Tab. 3: Identifikace a klasifikace znaků krajinného rázu (autorka práce, 2018)

Tab. 4: Identifikace a klasifikace znaků krajinného rázu, oblast II. (autorka práce, 2018)

Tab. 5: Identifikace a klasifikace znaků krajinného rázu, oblast III. (autorka práce, 2018)

Tab. 6: Identifikace a klasifikace znaků krajinného rázu, oblast IV. (autorka práce, 2018)

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel (zdroj: www.ricky.webnode.cz/historie/)

POUŽITÉ ZKRATKY:

ÚSES – územní systém ekologické stability

KÚ – katastrální území

ZM – základní mapa

ČÚZK – Český úřad zeměměřičský a katastrální

KD – kulturní dům

Q100 – záplavový koeficient (označuje povodeň, jejíž kulminační průtok je v dlouhodobém průměru dosažen nebo překročen 1 x za 100 let)

Q20 – záplavový koeficient (označuje povodeň, jejíž kulminační průtok je v dlouhodobém průměru dosažen nebo překročen 1 x za 20 let)

MT – mírně teplá (klimatická oblast)

VVN – vedení vysokého napětí

DVP – dřevinný vegetační prvek

9. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

LITERATURA:

- CÍLEK, V. *Makom: kniha míst*. Praha: Dokořán, 2004. ISBN 80-86569-91-8.
- CULEK, M. *Biogeografické členění České republiky*. Praha: Enigma, 1995. ISBN 80-85368-80-3.
- CULEK, M. *Biogeografické členění České republiky II. díl*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2005. ISBN 80-86064-82-4.
- ČERNOUŠEK, M. *Psychologie životního prostředí*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-550-5.
- DAY, Ch. *Duch & místo: uzdravování našeho prostředí: uzdravující prostředí*. Brno: ERA, 2004. ISBN 80-86517-95-0.
- DEMEK, Jaromír. *Úvod do krajinné ekologie*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999. ISBN 80-7067-973-5.
- FIŠER, Z., HAVLÍK, V. a HORÁČEK, R. *Slovem, akcí, obrazem: příspěvek k interdisciplinaritě tvůrčího procesu*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5389-2.
- FLEKALOVÁ, M., TRNKA, P. *Rozptýlená zeleň v hodnocení krajinného rázu*. Disertační práce. Mendelova univerzita v Brně: Agronomická fakulta, Ústav aplikované a krajinné ekologie, 2010.
- HÁJEK, Pavel. *Krajina zevnitř*. Praha: Malá Skála, 2003. ISBN 80-902777-8-0.
- HEJTMÁNKOVÁ, T. *Do krajiny za land-artem: praktické využití land-artu pro pedagogy a lektory environmentální výchovy*. Horní Maršov: Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory - SEVER, 2013. ISBN 978-80-86838-45-8.
- HENDRYCH, T., HYNEK, A. *Akustická typologie krajiny*. Geografie – Sborník ČGS, roč. 113, č. 2, 2008.
- JAKLE, J. A. *The visual elements of landscape*. Amherst: University of Massachusetts Press, 1987. ISBN 0870235672.
- KUPKA, J. *Krajiny kulturní a historické: vliv hodnot kulturní a historické charakteristiky na krajinný ráz naší krajiny*. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2010. ISBN 978-80-01-04653-1.
- LAPKA, M., CUDLÍNOVÁ, E. *Land, people, and art: An attempt to renew socialidentity in the Czech republic*. In HRISTOVA, S., ŠEŠIC, M. D. & DUXBURY, N. *Culture and Sustainability in European Cities*. Abingdon: Routledge. 2015. ISBN 9781138778412.
- LÁDYŠ, L. *Stanovení akustického klimatu na území ČR*. In EIA – IPPC – SEA. Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s CENIA. Ročník XIV, č. 3, 2009. ISSN 1801-6901.
- LESCHINGER, M. *Orlické Podhůří: Za krásou a památkami*. Vyd. 1. Ústí nad Orlicí: Flétna, 2015. ISBN 978-80-904947-9-4.
- LIBROVÁ, H. *Láska ke krajině?*. Brno: Blok, 1988.
- LÖW, J. a MÍCHAL, I. *Krajinný ráz*. Kostelec nad Černými Lesy: Lesnická práce, 2003. ISBN 80-86386-27-9.
- LÖW, J. *Hodnocení a ochrana krajinného rázu*. In Péče o krajinný ráz: cíle a metody. VOREL, I., SKLENÍČKA, P. (Eds.). Praha: ČVUT, 1999. ISBN 80-01-01979-9.
- MIKYŠKA, R. *Geobotanická mapa ČSSR*. Praha: Academia, 1968. Vegetace ČSSR.
- MORGANOVÁ, P. *Akční umění*. V Olomouci: Votobia, 2009. ISBN 80-7198-351-9.
- NEPOMUCKÝ, P. a SALAŠOVÁ, A. *Krajinné plánování*. V Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 1996. Phare, Svazek 29. ISBN 80-7078-371-0.
- NEUHÄUSLOVÁ, Z. et al. *Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0687-7.
- NĚMEČEK, J. *Taxonomický klasifikační systém půd České republiky*. Vyd. 1. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2001. ISBN 8023880616.
- NORBERG-SCHULZ, Ch. *Genius loci: k fenomenologii architektury*. Praha: Odeon, 1994. ISBN 80-207-0241-5.
- QUITT, E. *Klimatické oblasti Československa*. Brno: Geografický ústav ČSAV, 1971. Studia Geographica, 16.
- RYSOVÁ, H. a CÍLEK, V. *Tichý břeh světa*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-7363-036-2.
- SÁDLO, J. *Krajina jako interpretovaný text: Věčná hra na přetlačovanou*. *Vesmír*. 1998(2). ISSN 0042-4544.

SKLENIČKA, P. *Základy krajinného plánování*. Vyd. 2. Praha: Naděžda Skleničková, 2003. ISBN 80-903206-1-9.

SOURIAU, É. *Encyklopedie estetiky*. Praha: Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-85605-18-X.

STIBRAL, K. *O malebnu: estetika přírody mezi zahradou a divočinou*. Praha: Dokořán, 2013. Bod (Dokořán). ISBN 978-80-210-6023-4.

STIBRAL, K., DADEJÍK, O. a ZUSKA, V. *Česká estetika přírody ve středoevropském kontextu*. Praha: Dokořán, 2009. Bod (Dokořán). ISBN 978-80-7363-247-2.

STORCH, D. *Krajina není*. In HÁJEK, P., ed. *Krajina zevnitř*. Praha: Malá Skála, 2002. ISBN 80-902777-8-0.

ŠIMEK, M. *Základy nauky o půdě*. Vyd. 1. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2003. ISBN 80-7040-630-5.

ŠÍPEK, J. *Genius loci v psychologické perspektivě*. In ZELENKA, J. *Percepce krajiny a genius loci*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-191-9.

TUFNELL, B. *Land art*, London: Tate Publishing, 2006. ISBN 1854376047.

VOKURKA, M. a HUGO, J. *Praktický slovník medicíny*. Praha: Maxdorf, 2007. ISBN 978-80-7345-123-3.

VOREL, I. *Hranice únosnosti zásahů do krajinného rázu*. In *Ochrana krajinného rázu: třináct let zkušeností, úspěchů i omylů*. VOREL, I., SKLENIČKA, P. (Eds.). Praha: Nakladatelství Naděžda Skleničková, 2006. ISBN 80-903206-7-8.

VOTAVA, J., MARTÍNKOVÁ, J. *Brandýs nad Orlicí*. 2003. ISBN 80-85523-92-2.

VOŽENÍLEK, V. a kol. *Atlas podnebí Česka: Climate atlas of Czechia*. Praha: Český hydrometeorologický ústav, 2007. ISBN 978-80-86690-26-1.

ZÁTKA, V. *Příroda, umění, svoboda: ke Kantovsko-Schillerovskému pojetí esetiky přírody*. In STIBRAL, K. a DADEJÍK, O. ed. *Krása, krajina, příroda I.: kapitoly o roli estetických hodnot ve vztahu k přírodě, krajině a životnímu prostředí*. Praha: Dokořán, 2009. ISBN 978-80-7363-286-1.

VOREL, I. – KUPKA, J. *Krajinný ráz, identifikace a hodnocení*. ČVUT v Praze, 2011. ISBN 978-80-01-04766-8.

WÖBSE, H. *Landschaftsästhetik*. Stuttgart: Ulmer, 2002. ISBN 978-3800132171.

ZUSKA, V. *Estetika: úvod do současnosti tradiční disciplíny*. Praha: Triton, 2001. Filosofická setkávání. ISBN 80-7254-194-3.

ZUSKA, V. *Co je malebné?* In STIBRAL, K., DADEJÍK, O. a ZUSKA, V. *Česká estetika přírody ve středoevropském kontextu*. Praha: Dokořán, 2009. Bod (Dokořán). ISBN 978-80-7363-247-2.

Pochůzka po trase vycházky lesníků v revíru libchavském, 2002.

zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

zákon č. 266/1994 Sb. Zákon o drahách

zákon č. 254/2001 Sb. Vodní zákon

INTERNET:

CIPÁROVCI, V. a M., *Krása je stav duše a schopnost vnímat celok*. In HUBA, M., MIŠÍKOVÁ, P. eds.: *Krajina jako dar*. Společnosť pre trvalo udržateľný život v SR v spolupráci s Geografickým ústavom SA, Bratislava [online]. 2010 [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <https://www.nrs.fs.fed.us>

HARPER, D. *Online Etymology Dictionary* [online]. 2010 [cit. 2017-01-15]. Dostupné z: <http://www.etymonline.com>

LAZÁR, T. *Akozniekrajina.sk* [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://akozniekrajina.sk/o-projekte/>

MÍCHAL, I., 2000. *To Constitute Landscape Aesthetics*. In SVOBODOVÁ, K. *Percepce krajiny*. ČVUT v Praze. [online]. 2011 [cit. 2017-01-22]. Dostupné z: <http://cvut.mapovyportal.cz>

NEWBY, F. L. *Understanding the visual resource* [online]. 1971 [cit. 2017-12-02]. Dostupné z: <https://www.nrs.fs.fed.us>

SVOBODOVÁ, K. *Krajinný ráz*. ČVUT v Praze. [online]. 2011 [cit. 2017-01-25]. Dostupné z: <http://cvut.mapovyportal.cz>

ŠINDLAR, Miloslav a kol.: *Koncepce ochrany přírody a krajiny Královéhradeckého kraje*, Příloha č. 3 *Přírodní parky na území Královéhradeckého kraje*. [online]. 2003 [cit. 2017-02-05]. Dostupné z: <http://gis.kr-kralovehradecky.cz>

VALENTA, Josef. *Scénologie krajiny* [online]. Akademie múzických umění v Praze a KANT, 2008 [cit. 2017-11-07]. Dostupné z: <https://books.google.cz/>

VLACHOVÁ, V. *Mechanické kmitání a vlnění*. [online]. [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1431/podzim2012/F1141/um/superzabavnejucebnitext.pdf>

VOREL, I., et al. *Metodický postup posouzení vlivu na navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz*. Praha: Nakladatelství Naděžda Skleničková, 2004. [citováno 2018-02-01]. Dostupné z URL <http://web.cvut.cz/fa/u519/KUKR/metodika.htm>. ISBN 80-903206-3-5.

ČÚZK: *Státní správa zeměměřictví a katastru* [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://geoportal.cuzk.cz/mapycuzk/>

Geoportal [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://geoportal.gov.cz/web/guest/map>

Geoportál Sowac GIS [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://geoportal.vumop.cz/index.php?page=aplikace>

GOOGLE [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps>

MapoMat [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: www.mapy.nature.cz

Mapy.cz [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://mapy.cz/>

Milión stromů [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.milionstromu.cz/prirucka-vysadeb>

Orlické Podhůří [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.orlickepodhuri.cz/zivot-v-obci/historie-a-soucasnost>